

چکیده مقالات
دومین همایش ملی مکران‌شناسی
با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ
بلوچ‌ها

گروه تاریخ و مردم‌شناسی
دانشگاه ولایت

۲۴ آبان‌ماه ۱۴۰۲

عنوان: چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تاکید بر مردم‌شناسی و
فرهنگ بلوچ‌ها
به کوشش: عبدالله صفرزائی، اسماعیل شیرعلی و امان‌الله تمندرو
ناشر: انتشارات دانشگاه ولایت
سال انتشار: ۱۴۰۲
شمارگان:
چاپ و صحافی:
آدرس دبیرخانه همایش: ایرانشهر، دانشگاه ولایت، گروه تاریخ و مردم‌شناسی

رئیس افتخاری همایش: دکتر حامد نجفی آشتیانی
دبیران علمی همایش: دکتر عبدالله صفرزائی و دکتر اسماعیل شیرعلی
دبیر اجرایی همایش: دکتر امان الله تمندهر
دبیران داخلی: آقای میثم دهقانی و آقای یاسر ملازئی
تاریخ برگزاری همایش: ۱۴۰۲/۸/۲۴
آدرس دبیرخانه: ایرانشهر، دانشگاه ولایت، گروه تاریخ و مردم‌شناسی

مسئولیت مطالب مندرج در چکیده هر یک از مقالات برعهده نویسندگان آن مقالات است.

حامیان همایش

ستاد توسعه سواحل مکران

دانشگاه تهران

پایگاه استنادی علوم جهان اسلام

نیروی دریایی ارتش ج.ا.ا.

دانشگاه هرمزگان

دانشگاه جنگ

سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران

دانشگاه صنعتی قم

پژوهشگاه ملی اقیانوس شناسی و امور جوی

دانشگاه علم و فرهنگ

دانشگاه سیستان و بلوچستان

دانشگاه دریانوری چابهار

دانشگاه بین المللی چابهار

انجمن ایرانی تاریخ

انجمن انسان شناسی

شهرداری ایرانشهر

دانشگاه مازندران

دانشگاه گیلان

۸ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

دانشگاه خوارزمی

دانشگاه قم

دانشگاه صنعتی مالک اشتر

دانشگاه خاتم

اعضای کمیته علمی همایش

- دکتر محمدباقر وثوقی استاد دانشگاه تهران
دکتر منصور صفت‌گل استاد دانشگاه تهران
دکتر مصطفی ازکیا استاد دانشگاه تهران
دکتر یونس نوربخش استاد دانشگاه تهران
دکتر محمد امیر شیخ نوری استاد دانشگاه الزهرا
دکتر احمد نادری دانشیار دانشگاه تهران
دکتر عباس سرافرازی دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد
دکتر مهرداد عربستانی دانشیار دانشگاه تهران
دکتر فاطمه جان احمدی دانشیار دانشگاه تربیت مدرس
دکتر مجید احتشامی دانشیار دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی
دکتر سیامک زند رضوی دانشیار دانشگاه شهیدباهنر کرمان
دکتر غلامرضا تاجبخش دانشیار دانشگاه آیت الله بروجردی
دکتر محمدصادقی دانشیار دانشگاه هرمزگان
دکتر مصطفی ظهیری نیا دانشیار دانشگاه هرمزگان
دکتر محمدعثمان حسین بر دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر کوروش صالحی دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر عبدالرسول حسنی فر دانشیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر عبدالغفور جهانانیده دانشیار دانشگاه دربانوردی و علوم دریایی چابهار
دکتر موسی محمودزهی دانشیار دانشگاه ولایت

- دکتر اسماعیل نرماشیری دانشیار دانشگاه ولایت
دکتر اسماعیل شیرعلی دانشیار دانشگاه ولایت
دکتر آیت سعادت طلب معاون تحقیقات اجتماعی دانشگاه خوارزمی
دکتر زهیر صیامیان گرجی استادیار دانشگاه شهید بهشتی
دکتر بهروز روستاخیز استادیار دانشگاه علامه طباطبائی
حجت الاسلام دکتر عبدالواحد بامری استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر عظیم شه بخش استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر مهدی معینی استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر مریم شیپری استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر حسین ابراهیم زاده استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان
دکتر حمید رحمانی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر محمد اکبر سپاهی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر اسحاق میر بلوچ زهی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر عبدالودود سپاهی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر عبدالله صفرزائی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر مریم پویا استادیار دانشگاه ولایت
دکتر عبدالباسط مرادزاده استادیار دانشگاه ولایت
دکتر امان الله تمنده رو استادیار دانشگاه ولایت
دکتر نصرت خاتون علوی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر رضا واثق عباسی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر محسن شهرنازدار کارشناس و پژوهشگر موسیقی بلوچستان
دکتر مصطفی سیاسررئیس حوزه هنری سیستان و بلوچستان
دکتر عبداللطیف کاروانی مدرس مدعو دانشگاه ولایت

هیأت داوران همایش (بر اساس حروف الفبا)

- دکتر یونس ایراندگانی دانش آموخته علوم سیاسی دانشگاه فردوسی
خانم دکتر ناهید براهویی دانش آموخته رشته تاریخ دانشگاه فردوسی
خانم دکتر مریم پویا استادیار دانشگاه ولایت
دکتر علی پرورش رامکی دانش آموخته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه خوارزمی
دکتر امان الله تمندۀ رو استادیار دانشگاه ولایت
دکتر مجید ترابی مقدم استادیار دانشگاه ولایت
خانم سعیده حسین زایی دانش آموخته جامعه‌شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان
خانم دکتر سارا خوشخوی دانش آموخته دکتری روانشناسی
دکتر مصطفی دشتی استادیار دانشگاه ولایت
دکتر حمید رحمانی سنگانی استادیار دانشگاه ولایت
خانم سمیه ریسی مربی دانشگاه ولایت و دانشجوی دکتری دانشگاه تهران
آقای عبدالشکور ریسی مربی دانشگاه ولایت و دانشجوی دکتری
دکتر محسن زعفرانیه استادیار دانشگاه ولایت
دکتر عبدالودود سپاهی استادیار دانشگاه ولایت

۱۲ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

دکتر محمد اکبر سپاهی استادیار دانشگاه ولایت

دکتر عباس سرافرازی دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر عیسی سلیمانی استادیار دانشگاه ولایت

دکتر دوست علی سنچولی استادیار دانشگاه زابل

آقای حمید شمس‌الدین مربی دانشگاه ولایت و دانشجوی دکتری دانشگاه تهران

دکتر اسماعیل شیرعلی دانشیار دانشگاه ولایت

دکتر عبدالله صفرزائی استادیار دانشگاه ولایت

دکتر نعمت‌الله صفرزایی دکتری جغرافیای شهری

دکتر نصرت‌خاتون علوی استادیار دانشگاه ولایت

دکتر عبدالطیف کاروانی دکتری جامعه‌شناسی

دکتر حمیدکاوایانی پویا دانشیار دانشگاه بوعلی سینا همدان

خانم پریسا کریمیان زاده دانشجوی دکتری دانشگاه فردوسی مشهد

دکتر آرمان گوهستانیان استادیار دانشگاه ولایت

عبدالکریم گمشادزهی مربی گروه هنر دانشگاه سیستان و بلوچستان

دکتر موسی محمود زهی دانشیار دانشگاه ولایت

دکتر عبدالباسط مرادزاده استادیار دانشگاه ولایت

آقای یاسر ملازئی دانشجوی دکتری دانشگاه تهران

دکتر عبدالسلام مهدی پور دکتری جامعه‌شناسی

دکتر اسحاق میربلوچ زائی استادیار دانشگاه ولایت

دکتر رضا نظری دکتری روانشناسی

دکتر عبدالقیوم نعمتی نیا دکتری جامعه‌شناسی

دکتر امیررضا واثق عباسی استادیار دانشگاه گناباد

دکتر رضا واثق عباسی استادیار دانشگاه ولایت

فهرست

- پیشگفتار ۱۹
- آداب و رسوم مردم مکران (بلوچستان) ۲۳
- نقش علمی و ادبی رابعه قصداری ۲۴
- بلوچستان در خاطرات دیوان‌بیبگی ۲۵
- پیرامون چند باور عامیانه فرهنگ مردمان بلوچ؛ با تأکید بر منطقه مکران ۲۶
- بررسی اتنوبوتانی گیاهی منطقه ایرافشان (مطالعه موردی در شهرستان مهرستان، استان سیستان و بلوچستان) ۲۷
- فرهنگ مردم جنوب کرمان از دیدگاه سفرنامه نویسان ۲۸
- سواحل مکران و ضرورت توسعه پایدار با تأکید بر محیط زیست ۲۹
- بررسی جامعه شناختی امید اجتماعی و تأثیر آن بر آسیب های اجتماعی مبتنی بر توسعه سواحل مکران ۳۰
- همکاری دولت و اقوام در ایران پیشامدرن؛ مطالعه موردی بازپس‌گیری چابهار در فرایند انعقاد قرارداد گلد اسمید ۳۱
- مکران و پیشگامان استعمارگر ۳۲
- مکران سرزمین دلیران در آینه اشعار عرب ۳۳
- سیمای زنان بلوچ در سفرنامه های عصر قاجار ۳۴
- صنایع دستی سیستان و بلوچستان ۳۵
- سنگش متوسط ماهانه سرعت باد ناحیه ساحلی منطقه مکران برای توسعه نیروگاه بادی ۳۶
- نگاهی به اشتراکات مراسم تولد فرزند در ایران باستان و بلوچستان معاصر ۳۷
- نقد و بررسی کتاب «میراث فرهنگی بلوچ» ۳۸
- بسترشناسی فعالیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی زنان بلوچ مکران با تکیه بر شهرستان فنوج ۳۹
- بررسی ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایلات و عشایر بلوچ در دوره پهلوی ۴۰
- واکاوی تحولات بلوچستان در دوره پهلوی اول ۴۱
- بهره گیری از آموزش مجازی در روابط فرهنگی بین ایران و کشورهای هم جوار و تاثیر آن بر توسعه فرهنگی و اقتصادی استان سیستان و بلوچستان (مطالعه موردی کشور افغانستان) ۴۲
- بررسی آلاینده های سواحل مکران در استان سیستان و بلوچستان و راهکارهای اجرایی بر طرف کردن آلودگی ها ۴۳

۱۴ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

- ۴۴..... مناسبات سیاسی مکران و سند قرن نهم تا قرن دوازدهم
- نقش سوزن دوزی پوشاک بانوان بلوچ در اقتصاد معیشتی خانواده(مطالعه موردی: بانوان سوزن دوز ایرانشهر و حومه) ۴۵.....
- تبعات فرهنگی و اجتماعی مهاجرت اتباع افغان بر جامعه بلوچستان ۴۶.....
- مردم‌نگاری روستای مسکوتان از (توابع شهرستان فنوج) ۴۷.....
- آلودگی‌های محیط زیستی و اکوسیستم منطقه خلیج فارس و سواحل مکران ۴۸.....
- سرحدات و طوایف سرحدی بلوچستان به استناد گزارش ژنرال رچینالد دایر ۴۹.....
- سفرنامه‌های جهانگردان ایتالیایی؛ بهترین آینه‌ی فرهنگ و جامعه‌ی بلوچستان ۵۰.....
- تبیین عوامل جغرافیایی موثر بر مانایی و پایداری تاریخی مکران گنج پنهان ۵۱.....
- بازتاب باورها و فرهنگ عامه‌ی بلوچی در رمان «تاریک ماه» منصور علیمرادی ۵۲.....
- معرفی نسخه‌ی خطی ترجمه‌ی قرآن، مکتوب به سال ۱۱۷۴ هجری قمری در شهر سب ۵۳.....
- بررسی خاص‌گرایی در دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان ۵۴.....
- بررسی اشتراکات فرهنگی ایرانشهر با رودبار جنوب ۵۵.....
- تأثیر رسانه‌های خارجی بر زبان انگلیسی و پیشرفت فرهنگی دانشجویان رشته زبان انگلیسی در منطقه مکران ۵۶.....
- پیشینه تجارت در بندر تیس و اهمیت آن در ادوار تاریخی ۵۷.....
- زنان بلوچ، جهانی شدن، فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارها ۵۸.....
- نگاهی به پیامدهای و چالش‌های ترک تحصیل دانش‌آموزان دختر در جامعه در حال توسعه بلوچستان و راههای برون رفت ۵۹.....
- بررسی داستان حماسی جنگ چاکر کولوهی و عالی دگار با رویکرد تاریخی باستان‌شناختی ۶۰.....
- ترجیح جزء به کل در فرهنگ ایرانی؛ مطالعه‌ی موردی هنرهای بلوچی (سوزن دوزی، معماری) ۶۱.....
- بررسی وضعیت اقتصادی مکران در دوره ایلخانان ۶۲.....
- روند مهاجرت ذکریان به خارج از کشور در دوره پهلوی ۶۳.....
- نقش حفاظتی خان‌های بلوچ در تاریخ سیاسی سواحل مکران ۶۴.....
- تصوف و عرفان در بلوچستان با تأکید بر سراوان ۶۵.....
- تأثیر یادگیری زبان خارجی بر فرهنگ و روابط بین‌المللی مردم سواحل مکران ۶۶.....
- مطالعه‌ی تشابهات فرهنگی و زبانی جوانان دانشگاهی شهر چابهار با مردم دیگر کشورهای خارجی ۶۷.....
- تاریخ محلی یک روستا در بلوچستان (روستای پتان از توابع شهرستان نیکشهر) ۶۸.....
- تفاوت سفرنامه‌های داخلی و خارجی بلوچستان در دوره قاجار ۶۹.....

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۵

- بررسی اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار روستایی مطالعه موردی شهرستان نیکشهر ۷۰
- گردشگری پایدارچابهار: مسیری برای شکوفایی اقتصادسواحل مکران ۷۱
- جستاری در فرهنگ عامه منطقه مهرستان (مه گس) بلوچستان ۷۲
- آداب و رسوم مهمان و مهمان نوازی در میان بلوچ‌ها به روایت سفرنامه های خارجی دوره قاجار ۷۳
- بازتاب اوضاع سیاسی بلوچستان در دوره قاجار در آثار باستانی پاریزی ۷۴
- صورتبندی مالیات بمپور و پهره (ایران شهر) در دوره قاجار ۷۵
- تأثیر زمینه های ارثی بر شخصیت کودکان بر اساس ضرب المثل های بلوچی ۷۶
- بررسی جامعه شناختی تأثیر شبکه اجتماعی اینستاگرام بر روابط اجتماعی دانشجویان مردم شناسی ورودی سال ۱۳۹۹ دانشگاه ولایت ایران شهر ۷۷
- نقش اعراب و کشور عراق در مناقشات بلوچستان عصر پهلوی دوم ۷۸
- تحولات آموزشی بلوچستان در دوره پهلوی اول ۷۹
- بررسی تغییرات آب و هوایی سواحل مکران بر مسائل امنیتی ۸۰
- تأثیر فرهنگ مردم بلوچ بر جذب گردشگران خارجی ۸۱
- تأثیر سنت و جبر جغرافی و تاریخی در سیستم و بلوچستان ۸۲
- واکاوی سیاست رضاشاه پهلوی در قبال بلوچستان ۸۳
- تأثیر مورخان اسکندری بر سفرنامه نویسان بلوچستان ۸۴
- ارزیابی گزارش های سفرنامه نویسان انگلیسی از بلوچستان در دوره قاجار ۸۵
- نگاهی اجمالی به اوضاع فرهنگی مکران تا سله هفتم هجری ۸۶
- گردشگری بومی و توسعه بلوچستان: ضرورت ها، باید ها و نباید ها با استفاده از SWOT مدل ۸۷
- نقش بلوچ ها در ساختار نظامی و سیاسی دولت نادرشاه ۸۸
- بلوچستان و زبان ادب فارسی ۸۹
- تحلیل اجتماعی و زبانی شعرحماسی «ما چُکَ آیین بلوچانی / ما پُسگ آیین شیرانی» از عبدالمجید گوادری بلوچ ۹۰
- شخصیت پردازی در شعرحماسی فتح دهلی بر محوریت بانو بانلی بلوچ ۹۱
- تراحم نهادی، مانع توسعه مکران ۹۲
- نقش گردشگری در توسعه پایدار مکران ۹۳
- نقش رسانه در شکل گیری حکمرانی دیجیتال در منطقه مکران ۹۴
- بازنگری نوین بر توسعه و رونق گردشگری مکران ۹۵
- اهمیت توجه به تاریخ مکران به عنوان سرزمین مهم در ارتباطات جهانی ۹۶
- طب سنتی جنوب مکران در دوره معاصر ۹۷

۱۶ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

- ۹۸..... واکاوی گزارش‌های فتح مکران توسط عرب‌های مسلمان
- ۹۹..... مناسبات اقتصادی مکران و کرمان از قرن اول تا قرن ششم هجری قمری
- ۱۰۰..... شرح مذاکرات عرب‌های مسلمان با حاکمان محلی در جریان فتوح مکران و سند
- ۱۰۱..... تحلیل و بررسی اثر تغییر اقلیم بر مخاطرات جوی منطقه مکران
- ۱۰۲..... زبان و فرهنگ درخطر: بررسی موردی گونه‌های زبانی بلوچی
- ۱۰۳..... بازتاب نمودها و هویت اجتماعی در رودزی‌های سیستان و بلوچستان
- ۱۰۴..... اسطوره و حماسه در بلوچستان
- ۱۰۵..... نقش رسانه‌ای فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در فرهنگ بومی محلی بلوچ‌ها
- ۱۰۶..... مقاومت بلوچ‌ها در برابر حملات امرای آل بویه
- ۱۰۷..... گزارشی از نخستین مدارس تاسیس شده در حوزه شهرستان دلگان و تحصیل کردگان آنها
- ۱۰۸..... کرمان دروازه تجارت مکران در سده‌های پنجم و ششم هجری قمری
- ایرانی تباران بلوچ در شرق آفریقا، جامعه‌ای هدفمند در مسیر پویاسازی اقتصادی بلوچستان
- ۱۰۹..... ایران
- ۱۱۰..... بازشناسی اهمیت مکران در آثار جغرافی دانان، مورخان و سفرنامه نویسان
- بررسی مفهوم برکت روی نقوش سفالهای هزاره چهارم قبل از میلاد جنوب شرق ایران؛
- ۱۱۱..... مطالعه موردی: دشت بمبور
- ۱۱۲..... سیر تطوری مراسم ازدواج در بلوچستان با تکیه بر منطقه لاشار
- ۱۱۳..... عوامل و زمینهای گسترش تفکر دیوبندی در بلوچستان
- ۱۱۴..... بلوچستان و حکام منطقه در عهد افشاریه
- ۱۱۵..... تاریخ محلی بلوچستان در دوره شاه سلطان حسین صفوی
- ۱۱۶..... نقش مکران، بندر و راه‌های آن در روابط ایران و هند در دوره صفوی
- ۱۱۷..... مدیریت دانایی در ارتقای نوآوری کسب و کار نسل جدید تحقیق و توسعه در سواحل مکران
- نقش رهبران سازمانی در نهادینه سازی مدیریت دانش در سازمانهای کسب و کار سواحل
- ۱۱۸..... مکران
- عوامل رشد و توسعه اقتصادی و کسب‌وکار در سواحل مکران با تأکید بر موقعیت ژئوپلیتیک
- ۱۱۹..... و ژئواکونومیک منطقه
- مطالعه انسان‌شناسی خانواده در جامعه بلوچستان، تلاشی جهت مطالعه ویژگی‌های خانواده در
- ۱۲۰..... جوامع روستایی بلوچستان
- ۱۲۱..... تأثیرات سیاسی، اقتصادی همجواری ایالت مکران با کرمان در ایران باستان
- ۱۲۲..... تقویت هویت اسلامی ایرانی با تأکید بر استان سیستان و بلوچستان
- ۱۲۳..... تحلیل نقش شبکه‌های اجتماعی بر روند توسعه استان سیستان و بلوچستان
- ۱۲۴..... تحلیل و بررسی واکنش‌های زنان در مقابل بزه دیدگی (مطالعه موردی زنان شهر زاهدان)

- چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۷
- جایگاه تجاری دریای مکران در دوره پهلوی اول ۱۲۵
- تأثیر تحولات سیاسی دوره قاجار بر بلوچستان ۱۲۶
- تبیین رقابت‌های ژئوپلی‌نومیکی شمال اقیانوس هند و الزامات نقش‌یابی سواحل مکران ۱۲۷
- آسیب‌های فرهنگ محرومیت اوری در بلوچستان ۱۲۸
- پژوهشی بر روی کنش‌های فرهنگی حوضه رودخانه دامن با مناطق همجوار با محوریت گونه‌شناسی سفال‌های محوطه شهردراز در هزاره سوم قبل از میلاد ۱۲۹
- نقش ایلات و طوایف بلوچ غرب بلوچستان و شرق کرمان در تحولات دوره ی قاجار ۱۳۰
- مطالعه و بررسی استفاده از نقوش و تاثیر تعاملاتی رنگ در هنر سوزندوزی زنان بلوچ ... ۱۳۱
- مناسبات دولت‌های پس از انقلاب اسلامی ایران با نخبگان بلوچ (۱۳۹۲-۱۳۵۷) ۱۳۲
- مکران قطب گردشگری و کارآفرینی دانش‌آموختگان رشته تاریخ و گردشگری ۱۳۳
- تأثیر قرارداد ۱۹۰۷ بر کنترل تجارت اسلحه در سواحل بلوچستان ۱۳۴
- توسعه اکوتوریسم در منطقه بررسی واژه‌هایی از زبان بلوچی با رویکرد فرهنگی-اجتماعی ۱۳۵
- «مکران» در تعدادی از آثار ادبی بلوچی ۱۳۶
- ۲۰۰ ترکیب فعلی اصطلاحی در زبان بلوچی ۱۳۷
- تبیین الگوی آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی در راستای توسعه پایدار سواحل مکران: رویکردی اجتماع محور ۱۳۸
- تبارشناسی جایگاه مکران در منابع تاریخنگاری فارسی ایران دوره میانه ۱۳۹
- گذار از تصور باستانی و کهن به آگاهی جدید: تحول ذهنیت جغرافیایی نقشه‌نگاران اروپایی از ایالت مکران در دوره صفوی ۱۴۰
- فرهنگ هشر و مدت در بین مردم بلوچ ۱۴۱
- حفاظت شده تالاب آذینی در شرق هرمزگان با تأکید بر مفهوم ظرفیت برد زیست محیطی ۱۴۲
- ارزیابی و سطح بندی جاذبه‌های گردشگری شهرستان بشاگرد در مکران داخلی ۱۴۳
- دورنمای نگرش فرهنگی بلوچ نسبت به زن ۱۴۴
- آداب و رسوم سرحد بلوچستان در صد سال اخیر ۱۴۵
- آداب و رسوم مردم بلوچستان در ایام نوروز ۱۴۶
- اقدامات بریتانیا در سواحل مکران ۱۴۷
- رویکرد بریتانیا به خطوط تلگراف سیستان و بلوچستان ۱۴۸
- بررسی رابطه باورهای خطر ساز با خشونت‌های منجر به قتل ۱۴۹
- بررسی نشانه‌شناسانه روستای سوران و سبب بر اساس نگاه ساختارگرایان و نشانه‌شناسی فرهنگی با مطالعه موردی قلعه سب ۱۵۰
- پژوهشی در هنر سوزندوزی بلوچستان و نقش هنرمندان بومی در تکامل آن ۱۵۱

۱۸ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

- ۱۵۲..... رقابت دولت‌های اروپایی برای تسلط بر بلوچستان
- ۱۵۳..... جایگاه مکران در چشم انداز برنامه‌های توسعه ششم و هفتم پس از انقلاب
- ۱۵۴..... بررسی عوامل موثر بر جذب گردشگری در سواحل مکران
- ۱۵۵..... بررسی آلودگی هوا ناشی از حمل و نقل‌های دریایی و راهکارهای کاهش آن

پیشگفتار

مکران سرزمینی ساحلی است که در جنوب شرق ایران و جنوب غرب پاکستان در طول دریای عمان و پسرکرانه‌های آن گسترده شده است. آنچه تحت عنوان: مَک، مَک و مَکِیا در کتیبه‌های شاهان هخامنشی یاد شده، به احتمال فراوان همین سرزمین بوده است. هرودوت یونانی در ذکر تقسیم‌بندی ساتراپ‌هایی که به امپراطوری هخامنشی مالیات می‌دادند، اهالی این منطقه را میکیا/میکی‌ها نامیده است. این ناحیه اولین بار در منابع دوره ساسانی، در کتیبه شاپور ساسانی بر دیوار کعبه زرتشت با عنوان مَکُران ذکر شده است. در سده‌های نخست اسلامی جغرافی‌نویسان مسلمان از این سرزمین تحت عنوان مَکُران، مَکوران و مَکُران یاد کرده‌اند. با توجه به اینکه در این آثار در اعراب‌گذاری این واژه دقت کافی صورت نگرفته، چنین تفاوتی مشاهده می‌شود. در حال حاضر تقریباً در تمامی لهجه‌های زبان بلوچی این اصطلاح به صورت مَکُران تلفظ می‌شود که نشانگر تلفظ درست‌تر این سرزمین است.

از منابع و نوشته‌های جغرافی‌نویسان و مورخان قدیم چنین استنباط می‌شود که قوم عمدۀ ساکن در این سرزمین، قوم بلوچ بوده است. از این رو، به تدریج در مراحل تاریخی بعدی در نقشه‌های جغرافیایی و منابع تاریخی به مکران و حتی مناطق پیرامونی متصل به آن از شمال غرب و شمال گرفته تا شمال شرق، بلوچستان نامیده

۲۰ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

شد. اگرچه درباره خاستگاه بلوچ‌ها نظرات متفاوتی ارائه شده، این نظر که خاستگاه بلوچ‌ها، بلوچستان امروزی یا مکران تاریخی و البته بخش‌های پیرامونی متصل به آن در شمال و غرب بوده، مطابقت بیشتری با روایات تاریخی و منابع جغرافیایی دارد. سرزمین مکران تاریخی یا بلوچستان فعلی ظرفیت‌های بالقوه جغرافیایی، اقتصادی، صنعتی و به خصوص انسانی فراوانی داشته که در دوره‌های مختلف تاریخی از جنبه‌های گوناگون مورد توجه و بهره‌برداری نسبی محدود قرار گرفتند. موقعیت ویژه جغرافیایی این سرزمین در کنار آب‌های آزاد دریای عمان و اقیانوس هند، باعث شده این منطقه در طول تاریخ نقطه اتصال مراودات گوناگون بین شبه قاره هند، فلات ایران، خاورمیانه، شبه جزیره عربستان و حتی نواحی ساحلی آفریقا باشد. موقعیت جغرافیایی این سرزمین در نواحی خشکی نیز به گونه‌ای بود که نقطه اتصال مراودات تجاری منطقه با مناطق پیرامونی بوده و حتی نقش ترانزیتی میان سرزمین‌های دور و نزدیک داشته است. ظرفیت‌های فراوان دریایی و انواع امتیازات و منابع آن از قدیم‌الایام به این سرزمین موقعیت ویژه‌ای بخشیده که کمتر مورد توجه و بهره‌برداری قرار گرفته است. وسعت جغرافیایی و تنوع اقلیمی و کاشت انواع محصولات منحصر به فرد در این منطقه توسط اغلب جغرافی‌نویسان یاد شده است. انواع معادن و سنگ‌های قیمتی این سرزمین حکایت از آن دارد که از دوران باستان و میانه در مناطق پیرامونی از میان‌رودان تا جلگه‌های سند و پنجاب مورد توجه و استفاده قرار می‌گرفتند.

ظرفیت‌های انسانی این منطقه و فرهنگ بلوچان ساکن مکران از جنبه‌های بسیار با ارزشی است که نیاز به پژوهش و واکاوی دارد. ساکنان این سرزمین صفات و خصوصیتی مانند: میهمان‌نوازی، سخاوتمندی، وفای به عهد و پیمان و از همه مهمتر داشتن روحیه سلحشوری و مقاومت در برابر بیگانگان را در کارنامه تاریخی‌شان ثبت نمودند. زمین‌گیر کردن لشکریان اسکندر از دوران باستان تا مقاومت‌های طولانی

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۲۱

مدت در برابر پرتغالی‌ها و مصاف‌های متعدد با انگلیسی‌ها، نمونه‌های قابل توجهی از کارنامه ساکنان این منطقه به لحاظ داشتن روحیه جنگاوری و بیگانه ستیزی است. سایر خصوصیات انسانی و فرهنگی ساکنان این سرزمین در زمینه آداب و رسوم، زبان، هنرهای مختلف و غیره بازتاب سیمای فرهنگی ایرانیان اصیل و قدیم است که زمینه بسیار مناسبی را برای پژوهشگران متعدد در این باره فراهم آورده است.

تجارب گذشته تاریخی نشانگر آن است که هرگاه در این سرزمین تمهیدات امنیتی، تدارکات لازم و تسهیلات انواع مراودات با مشارکت ساکنان بومی فراهم شده، نقطه عطف درخشانی در این سرزمین ایجاد شده است. دنیای مدرن با امکانات تکنولوژی فراوان امروزی می‌طلبد ظرفیت‌های متعدد جغرافیایی، اقتصادی، ارتباطی، انسانی و غیره در این سرزمین به درستی شناسایی و مورد بهره‌برداری قرار گیرد. این سرزمین با ظرفیت‌های بالقوه فراوان تشنه توسعه است. امید است با برنامه‌های دقیق و شناسایی درست این منطقه با تکیه بر تجارب گذشته تاریخی، این مسائل محقق گردد. انتظار می‌رود در کنار سایر برنامه‌های توسعه‌ای سال‌های اخیر، ستاد توسعه سواحل مکران با جامع‌نگری و اتخاذ روش‌های دقیق علمی و کاربردی با همراهی ساکنان بومی این سرزمین شرایطی را فراهم آورد که نقطه قوتی برای بسیاری از نیازهای منطقه‌ای و ملی باشد. گروه تاریخ و مردم‌شناسی دانشگاه ولایت مصمم است در این راستا یاریگر برنامه‌ریزان توسعه‌ای این منطقه باشد. از این رو، یکی از برنامه‌های گروه برگزاری همایش‌های علمی در این خصوص است. **نخستین همایش ملی مکران‌شناسی** در دیماه سال ۱۳۹۹ برگزار شد و حاصل آن تدوین هفتاد مقاله علمی در زمینه‌های گوناگون درباره این سرزمین است. دبیرخانه همایش مکران‌شناسی پس از آن تصمیم گرفت همایش‌های بعدی را از لحاظ موضوعی تخصصی‌تر برگزار نماید. از این رو، **دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها** را در دستور برنامه‌های خود قرار داد. این همایش در تاریخ ۲۴ آبان‌ماه ۱۴۰۲

۲۲ چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

برگزار خواهد شد. تاکنون حاصل برنامه‌ریزی‌های دبیرخانه همایش تدوین ۱۲۴ چکیده مقاله و دریافت نزدیک به یکصد مقاله است که پس از ارزیابی دقیق ارائه و منتشر خواهند شد.

شایسته است از تمامی دست‌اندرکارانی که در برنامه‌ریزی و برگزاری دومین همایش ملی مکران‌شناسی حمایت‌های‌شان را دریغ نوزیدند، به رسم یاد بود تقدیر شود. از آقای دکتر نجفی که با حمایت‌های همیشگی‌شان حامی و مشوق چنین برنامه‌هایی در دانشگاه هستند، صمیمانه مراتب سپاس خویش را ابراز می‌داریم. از دبیران و عوامل اجرایی همایش جناب آقای دکتر امان‌الله تمندرو دبیر اجرایی همایش، آقای یاسر ملازئی و آقای میثم دهقانی دبیران داخلی همایش که با تلاش شبانه‌روزی دوساله این مهم را به اینجا رساندند، تشکر و قدردانی می‌شود. از همکاران محترم در گروه تاریخ و مردم‌شناسی جناب آقای دکتر عبدالودود سپاهی مدیر گروه، آقای دکتر رضا واثق عباسی، آقای شمس‌الدین، خانم دکتر نصرت‌خاتون علوی، خانم دکتر مریم پویا، خانم سمیه رئیسی اعضای هیات علمی گروه و خانم راضیه شالی‌گر کارشناس گروه که با همراهی و همیاری صمیمانه باعث هم‌افزایی در این کار مهم شدند، سپاسگزاری می‌شود. در پایان از شهرداری ایرانشهر به خصوص شهردار فرهنگ دوست جناب آقای مهندس سعید دیده‌ور و همچنین جناب آقای دکتر بادپا ریاست محترم دانشگاه بین‌المللی چابهار تشکر می‌نمایم که به همت این سروران این مجموعه منتشر شد.

دبیران علمی دومین همایش ملی مکران‌شناسی

با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها

دکتر عبدالله صفرزائی و دکتر اسماعیل شیرعلی

آبان‌ماه ۱۴۰۲

آداب و رسوم مردم مکران (بلوچستان)

فاطمه ابراهیمی^۱

چکیده

مکران نامی است که در طول تاریخ به منطقه بلوچستان گفته می‌شد. اقوام ساکن در مکران بلوچ‌ها هستند. مکران منطقه‌ای خشک و گرم با میزان بارش بسیار کم است که باعث شده قنات‌های مهم‌ترین منبع آبی آنجا باشد. به واسطه همین شرایط آب و هوایی، سکونتگاه‌های خود را در فاصله‌های زیاد از هم قرار داده‌اند و پراکندگی جمعیت در منطقه به خوبی نمایان‌گر این موضوع است. همین وسعت و پراکندگی، باعث تنوع لهجه در میان مردم بلوچ شده است. شرایط جغرافیایی بر نوع خوراک و پوشاک مردمان این منطقه نیز تأثیر گذاشته است. دین ساکنان این منطقه اسلام است و بیشتر سنی مذهب هستند. جشن‌ها و اعیاد مذهبی در نگاه مردمان بلوچ از اهمیت زیادی برخوردار است. به ازدواج بسیار بها داده و معمولاً فصل بهار را برای ازدواج انتخاب می‌کنند و از بهار تا زمان رسیدن خرما عروسی‌ها برگزار می‌شوند. موسیقی و رقص جایگاه ویژه‌ای در بین این مردم دارد. آنان احساسات خود را با موسیقی بیان می‌کنند. در این پژوهش آداب و رسوم مردم بلوچ و باورهای آنان تبیین شده است.

واژگان کلیدی: مکران، بلوچ، بلوچستان، آداب و رسوم، اعیاد و جشن‌ها.

نقش علمی و ادبی رابعه قصداری

آرزو ابروفراخ^۱، عبدالله صفرزائی^۲

چکیده

زنان همواره در طول تاریخ در جامعه نقشی تأثیرگذار در مسائل اجتماعی، علمی و ادبی داشتند. با ظهور اسلام فرصتی به وجود آمد تا زنان بتوانند نقش و موقعیت خود را در مسائل مختلف جامعه بیشتر عرضه کنند. اگرچه در جوامع اسلامی زنان نتوانستند به صورت یک جریان عمومی و تاثیرگذار به طور مساوی با مردان در خصوص مسائل مختلف اجتماعی ایفای نقش کنند، معدود زنانی بودند که نقشی فراگیر و شهرتی فراوان در مسائل اجتماعی، علمی، ادبی و فرهنگی داشتند. یکی از زنان بسیار تأثیرگذار در خصوص مسائل علمی، فرهنگی و ادبی در قرن سوم و چهارم هجری، رابعه قصداری بود. اگرچه محل زندگی رابعه در شهر بلخ و مناطقی از خراسان بود، اجداد او متعلق به قصدار بودند. از این جهت به رابعه قصداری شهرت یافته است. قصدار از شهرهای مهم توران در سده‌های نخست اسلامی بود که بخشی از مکران تاریخی و بلوچستان امروزی به حساب می‌آمد. هدف از این تحقیق تبیین نقش علمی و ادبی رابعه قصداری است. در رابطه با رابعه قصداری به خصوص نقش علمی و ادبی او با تمرکز بر منطقه آباء و اجدادی او یعنی؛ قصدار تاکنون تحقیقی انجام نشده است. رابعه قصداری از زنان بسیار معروف در حوزه ادبیات و بخصوص عرفان در سده سوم و چهارم هجری بود. این تحقیق با استفاده از منابع کتابخانه‌ای به روش تاریخی با توصیف و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است.

واژگان کلیدی: رابعه قصداری، مکران، قصدار، علوم، ادبیات.

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت

arezoo.abroufarakh@gmail.com

a.safarzaie@velayat.ac.ir

^۲ - استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت

بلوچستان در خاطرات دیوان‌بیگی

مهدی ابوالحسنی ترقی^۱

چکیده

رضاعلی دیوان بیگی، معروف به میرزا آقاجان، (۱۲۷۲-۱۳۵۶خ)، سیاستمدار و اواخر عصر قاجار و دوران پهلوی و نماینده بلوچستان در مجلس شورای ملی، در تابستان ۱۳۰۱ خورشیدی از طرف سردار تیمورتاش والی ایالت کرمان، راهی بلوچستان شد تا با مطیع و منقاد کردن دوست محمدخان بلوچ از لشکرکشی دولت مرکزی به آن منطقه جلوگیری کند. شرح این مأموریت با عنوان «یادبودی از کرمان و بلوچستان»، نخستین بار در مجله خاطرات وحید، درج شده است. این شرح علاوه بر بیان مأموریت دیوان بیگی، متضمن مسائل و نکات بسیار باارزش تاریخی درباره اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بلوچستان و مردم بلوچ در اواخر عهد قاجار و در آستانه ظهور رضاخان و تغییر حکومت مرکزی است. در این مقاله براساس گزارش رضاعلی دیوان بیگی، جغرافیای تاریخی منطقه، وضعیت اجتماعی، اقتصادی، معیشتی و فرهنگی مردم بلوچستان و برخی آداب و رسوم رایج میان آنها و وضعیت بهداشتی بلوچ‌ها، زمینه‌های تاریخی تعدی و ظلم و ستم حکام و کدخدایان محلی، دوست محمدخان حکمران بلوچستان و تمایلات سیاسی او در نخستین سال‌های قرن ۱۴ هجری، بازروایی و مورد تحلیل تاریخی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: دیوان بیگی، بلوچستان، دوست محمدخان، اوضاع سیاسی، اوضاع اجتماعی، اوضاع فرهنگی.

^۱ . محقق و مدرس حوزه تاریخ شفاهی. m.abolhasanitarqi@gmail.com

پیرامون چند باور عامیانه فرهنگ مردمان بلوچ؛ با تأکید بر منطقه مکران

هادی اربابی^۱

چکیده

باورهای عامیانه مجموعه‌ای از اعتقادات، رفتارها و کردارهاست که اگرچه در برخی از موارد بنای علمی مشخصی ندارند، اما همیشه مرکز توجه توده مردم هستند و با زندگی آنها گره خورده‌اند. نوع برخورد سطحی و عامیانه با مسائل و گاهی عاری بودن از استدلال‌های عقلی و فلسفی از ویژگی‌های محتوایی این باورها است. هدف اصلی در پژوهش حاضر، انعکاس باورهای عامیانه، توصیف برخی از سنت‌ها و رفتارهای عامه و انعکاس مختصاتی از زبان عامیانه است تا با نگارش و حفظ این باورها از اندیشه و شرایط اجتماعی گذشتگان بیشتر آگاهی یابیم. از این رو، چندی از این باورها با روش میدانی از میان توده مردم جمع‌آوری شده و با ثبت و ضبط به تحلیل و بررسی آنها پرداخته شده تا از این راه، بیشترین کاربران استفاده‌کننده در اقشار مختلف معرفی و نقش و تأثیر آنها در گذشته و حال نشان داده شود. یافته‌های این مقاله بیانگر آن است که باورهای نقل شده بیشتر در بین زنان رواج داشته و در گذشته میزان پذیرش بیشتری نسبت به حال در میان عموم مردم داشته‌اند. مسائلی نظیر تعصبات دینی، کم‌سوادی، طبقه اجتماعی، دور بودن از مراکز علمی و حکومتی، نبود راه‌های ارتباطی و در نتیجه عدم ارتباط با سیاحان و حتی قناعت و کنارگیری خود مردم از جهانگردان سبب از بین رفتن یا شفاهی ماندن این باورها شده است.

واژه‌های کلیدی: مردم‌شناسی، مکران، ادبیات عامیانه، فرهنگ توده مردم، باورهای عامیانه.

^۱ . دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی - گرایش ادبیات تطبیقی، دانشگاه شهید باهنر

بررسی اتنوبوتانی گیاهی منطقه ایرافشان (مطالعه موردی در شهرستان مهرستان، استان سیستان و بلوچستان)

مینا اربابی^۱، عبدالشکور رئیسی^۲، فاطمه نصرتی^۳، حسین پیری^۴

چکیده

اتنوبوتانی شاخه‌ای از دانش بومی است که به شناخت گیاهان یک منطقه و دانش افراد بومی در این خصوص می‌پردازد. در واقع بازیابی سنت‌های غیرمکتوبی است که در خطر نابودی قرار دارند. از این رو این مطالعه برای بررسی خواص دارویی گیاهان منطقه ایرافشان و استفاده از دانش و تجربه اهالی بومی در این خصوص در سالهای ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۱ انجام گرفت. در چندین نوبت با مراجعه مستقیم به مناطق مورد بررسی، نمونه‌های گیاهی جمع‌آوری و خشک شده و از طریق توزیع پرسشنامه به صورت تصادفی تحقیق انجام گردید. برای تعیین اهمیت گونه‌های دارویی و نشان دادن همگنی اطلاعات از دو روش کی، ارزش استفاده (Use=Value=UV) و ضریب اجماع مطلعین (Informant Consensus Factor=ICF) استفاده شد. در این پژوهش ۱۷۹ گونه شناسایی شد که در بین گونه‌های گیاهی شناسایی شده گیاهان خانواده گاوزبان *Boraginaceae* و اسفناج *Chenopodiaceae* دارای بیشترین کاربرد می‌باشند. مشکلات گوارشی و سپس مشکلات تنفسی شایعترین بیماریهای منطقه هستند که گیاهان بیشتری جهت مداوای سنتی این بیماری‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. وجود ۱۷۹ گونه گیاهی در منطقه ایرافشان نشان‌دهنده غنای گیاهی این منطقه است که اطلاع از این کاربردهای دارویی محلی می‌تواند راهبردی برای دستیابی به استفاده‌های دارویی و تولید داروهای جدید در صنعت باشد.

واژه‌های کلیدی: اتنوبوتانی، ارزش استفاده، ایرافشان، ضریب اجماع مطلعین، گیاهان دارویی

۱. دانش‌آموخته دکتری گیاهان دارویی

۲. عضو هیات علمی دانشگاه ولایت، گروه باغبانی shakoorraissi@gmail.com

۳. دانش‌آموخته دکتری ژنتیک و به‌نژادی گیاهی

۴. عضو هیات علمی دانشگاه ولایت، گروه باغبانی

فرهنگ مردم جنوب کرمان از دیدگاه سفرنامه نویسان

محمدحسین افشار^۱، لیلا افشار^۲

چکیده

سفرنامه‌ها از بهترین منابعی هستند که می‌توان فرهنگ مردم در دوره‌های مختلف را در آن‌ها جستجو کرد. برخلاف دیگر منابع که بیشتر به تاریخ سیاسی و طبقه حاکم می‌پردازند، تاریخ اجتماعی و مردم‌عادی را بازگو می‌کنند، در منابع مکتوب داخلی کمتر به زندگی مردم پرداخته شده است اما سیاحان خارجی طبق عادت خود که به ثبت وقایع سفر و روزانه می‌پردازند و با جزئی‌بینی بیشتر و ثبت دقیق جزئیات کمک زیادی به شناخت عامه مردم ایران کرده‌اند و از آنجا که در مناطق دور از مراکز سیاسی و شهری و به‌عنوان مختلف همچون پزشک، راهساز، تلگرافچی، نقشه‌بردار و غیره به مردم نزدیک شده‌اند و حتی با نقاشی و عکس آن‌ها را ثبت نموده‌اند، زندگی آن‌ها را از جنبه‌های گوناگون و اکاوی نموده‌اند. پژوهش پیش‌رو با روش توصیفی-تحلیلی و از طریق منابع کتابخانه‌ای به داده‌های خود دست یافته است. نتایج پژوهش دربردارنده این است که باتوجه به قرار گرفتن در راه‌های اصلی و یا فرعی و اقلیم‌ها و آب و هوای مختلف، فرهنگ مردم منطقه گونه‌گونی چشمگیری داشته و طبقه اجتماعی و پایگاه اقتصادی هر فرد تأثیر به‌سزایی بر کیفیت زندگی، افکار و عقاید او داشته است.

واژگان کلیدی: فرهنگ مردم، جنوب کرمان، سفرنامه‌ها، سیاحان خارجی.

^۱ دانش‌آموخته ایران‌شناسی، دانشگاه شهید باهنر کرمان. Mh.afshar1367@gmail.com
^۲ دانش‌آموخته ایران‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران. Afshar.leila.1974@gmail.com

سواحل مکران و ضرورت توسعه پایدار با تأکید بر محیط زیست

آبتین امیری^۱، محمد باران زهی^۲

چکیده

با تصویب اهداف توسعه پایدار در اجلاس سران ملل متحد در سال ۲۰۱۵ م، این برنامه به یک گفتمان عام جهانی خصوصاً در جوامع در حال توسعه تبدیل شده است. در این میان توجه به توسعه پایدار و محیط زیست و موقعیت ژئوپولیتیک در مناطقی که بر مبنای توسعه برای آینده طراحی شده‌اند مثل سواحل مکران دارای اهمیت دو چندان می‌باشد. سواحل مکران که بخش‌هایی از استان‌های جنوبی و شرقی ایران را در بر می‌گیرد، دارای پتانسیل مهمی برای رشد و توسعه همه‌جانبه کشور ایران و پیوند آن با اقتصاد دریا محور است. در این مقاله که بصورت تحلیلی تهیه شده در ابتدا به اهمیت و چارچوب توسعه پایدار در جهان پرداخته شده و در ادامه به ضرورت پردازش به توسعه پایدار در سواحل مکران و اهمیت ژئوپولیتیک آن اشاره شده است. در پایان نتیجه‌گیری شده است که رشد واقعی و عینی سواحل مکران در گرو توجه به توسعه همه‌جانبه خصوصاً توسعه پایدار با محوریت توازن در توسعه و تأکید بر محیط زیست است و پیوند دادن این شاخص‌ها با یکدیگر ضامن بهره‌مندی حداکثری نسل‌های آینده از سواحل مکران است. واژه‌های کلیدی: حق توسعه، سواحل مکران، رویه دولت‌ها، منفعت ملی، تناسب منطقه‌ای.

^۱ دانشکده علوم اجتماعی، پیام نور، تهران، ایران. amiri1354@pnu.ac.ir

^۲ دکترای حقوق عمومی، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد سراوان، ایران. baran.m847@yahoo.com

بررسی جامعه‌شناختی امید اجتماعی و تأثیر آن بر آسیب‌های اجتماعی مبتنی بر توسعه سواحل مکران

عقیل اوخیری^۱

چکیده

امید اجتماعی یعنی امید مشترک یک ملت و افق دید یک جامعه و چشم انداز خوش بینانه آنها درباره وضعیت خود و جامعه است. افت امید اجتماعی مانع رشد و پویایی جامعه است و به رکود اجتماعی و اقتصادی دامن می‌زند. در چنین جامعه‌ای منفی‌بافی و حاشیه‌سازی و آسیب‌های اجتماعی به سرعت افزایش می‌یابد. این مسائل اهمیت مفهومی و نظری امید اجتماعی را بیش از پیش آشکار می‌کند. امید اجتماعی نقش مهمی در زندگی اجتماعی و فردی انسان‌ها دارد، لذا دارای اهمیت است. هدف اصلی پژوهش حاضر مطالعه جامعه‌شناختی امید اجتماعی و تأثیر آن روی آسیب‌های اجتماعی مبتنی بر توسعه سواحل مکران است. فرضیات پژوهش عبارتند از: بین احساس محرومیت و امید اجتماعی رابطه وجود دارد. بین احساس امنیت و امید اجتماعی رابطه وجود دارد. بین مشارکت اجتماعی و امید اجتماعی رابطه وجود دارد. روش تحقیق به صورت توصیفی تبیینی - پیمایشی است. نمونه آماری ۳۸۲ نفر براساس فرمول کوکران تعیین شد. نتایج پژوهش نشان داد احساس محرومیت رابطه منفی با امید اجتماعی دارد و هر چقدر احساس محرومیت بیشتر باشد، امید اجتماعی کاهش پیدا می‌کند. بین احساس امنیت و امید اجتماعی رابطه مثبت قوی وجود دارد. با افزایش امنیت امید اجتماعی افزایش پیدا می‌کند. هر چقدر امنیت بالاتر برود احساس انومی کاهش پیدا می‌کند و این باعث توسعه سواحل مکران می‌شود که توسعه در بستر امنیت امکان‌پذیر است. وقتی که یک افق مشترک در یک محیط امن بین افراد جامعه وجود داشته باشد، توسعه امکان‌پذیر می‌شود. بین مشارکت اجتماعی و امید اجتماعی رابطه مثبت نسبتاً قوی وجود داشت. واژه‌های کلیدی: امید اجتماعی، احساس محرومیت، احساس امنیت، مشارکت اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی، مکران.

^۱. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه جامعه‌شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان.
aghil.okairi@gmail.com

همکاری دولت و اقوام در ایران پیشامدرن؛ مطالعه موردی بازپس‌گیری چابهار در فرایند انعقاد قرارداد گلد اسمید

یونس ایرندگانی^۱

چکیده

این مقاله، شناخت شکل مسلط تعامل دولت و اقوام ذیل وضعیت ساخت قدرت در دوران سنتی، است. نوع رابطه دولت و اقوام در ایران مفهومی ایستا نبوده و تحت تأثیر تحول ساخت دولت و قدرت دچار دگرگونی‌هایی شده است. از این رو پرسش اصلی این مقاله درباره چیستی رابطه دولت و اقوام در دوره یاد شده است. در دوره سنتی (پیشامشروطه)، قدرت‌های متنوع در عرصه حکمرانی، یکدیگر را در یک منطق و نظم مشخصی متوازن می‌کردند. در برآیند حالات این قدرت‌های متنوع همواره در یک سیر رابطه متوازن، تعدیل‌هایی صورت می‌گرفته که از تسلط نهایی یک قدرت بر دیگری جلوگیری می‌کرد. از تداوم این سیر رابطه بین دولت و اقوام در چارچوب تبادل زمین و منابع بسیج قدرت در قالب جمع‌آوری قشون و مالیات نوعی پراکندگی قدرت در ایران تثبیت و بازتولید می‌شد. بر این مبنای، به عنوان یافته‌های پژوهش به نظر می‌رسد در ایران پیشامدرن به دلیل ساخت پراکنده قدرت از میان سه شکل رابطه دولت و اقوام؛ همکاری، رقابت و منازعه سهم "همکاری" در قالب تبادل منابع قدرت بین دولت مرکزی و هسته‌های قدرت محلی، برجسته‌تر بوده است. در این مقاله از نظریه ساختار فرصت سیاسی به عنوان چارچوب تحلیلی مختار برای تبیین شکل مسلط تعامل دولت و اقوام استفاده شده است. همکاری و مساعدت اقوام با دولت در بلوچستان در بازپس‌گیری و حفظ چابهار در تعیین مرزهای ایران به صورت موردی در فرایند انعقاد قرارداد گلد اسمید بررسی و نشان داده شده است. رویکرد این پژوهش جامعه‌شناسی سیاسی با بن‌مایه‌های تبیینی - تاریخی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: ایران سنتی، دولت - اقوام، همکاری، قرارداد گلد اسمید، چابهار.

^۱. دانش‌آموخته مقطع دکتری رشته علوم سیاسی (گرایش مسائل ایران) از دانشگاه فردوسی مشهد.
irandeganiyones@gmail.com

مکران و پیشگامان استعمارگر

فاطمه بامری^۱، زهرا بیجارزهی^۲، طاهره بلوچ لاشاری^۳، صادق هادی پناه^۴

چکیده

ورود پرتغالی‌ها به هند دوره جدیدی در تاریخ روابط بین‌الملل در غرب و شرق را رقم زد و جریان استعمار در دنیا را سرعت بخشید. پرتغالی‌ها پس از استقرار در هند بندر گوارا مرکز اصلی خودشان قرار دادند. آنان سپس برای گسترش اقتدار خود به فکر تسلط بر مناطق حساس و بنادر در مکران و خلیج فارس افتادند. پس از ورود پرتغالی‌ها دیگر رقبای اروپایی مانند انگلیس نیز برای توسعه اهداف استعماری خود به این سواحل رهسپار شدند و بخش بزرگی از هند را تحت سیطره خود درآوردند. آنان برای جلوگیری از ورود رقبای استعماری شان تصمیم به دخالت در امور مناطق پیرامون هند مانند سواحل مکران گرفتند. حضور استعمارگران در سواحل مکران واکنش‌های تندی از جانب ساکنان محلی این منطقه به دنبال داشت. تداوم حضور کشورهای استعمارگر سبب درگیری‌هایی در مناطق سواحل مکران شد. در نوشته حاضر با تکیه بر روش توصیفی تحلیلی تلاش شده ضمن دلایل حضور استعمارگران در سواحل جنوبی ایران به بازتاب نبردهای ساحل‌نشینان مکران با قدرت‌های استعماری پرداخته شود.

واژه‌های کلیدی: مکران، پرتغال، انگلیس، فرانسه، بلوچ‌ها.

^۱ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

بیرجند fatemehbameri014@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

بیرجند tahrhblwchlashary@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند zbyjarzhy@gmail.com

^۴ کارشناس ارشد تاریخ تشیع

مکران سرزمین دلیران در آینه اشعار عرب

مرتضی براری رئیسی^۱، علیرضا کاهه^۲

چکیده

دغدغه ایستادگی و دفاع از سرزمین آباء و اجدادی یکی از موضوعات مهمی است که جوامع مختلف پیوسته با آن دست و پنجه نرم کرده‌اند؛ این مسئله در ادبیات اقوام مختلف در کالبد ادبیات مقاومت، نمود پیدا می‌کند که خود نمایانگر جلوه‌های فرهنگی و تاریخی است. یکی از این اقوام که از قدیم‌الایام به دلیری و جنگاوری شهره بوده، قوم بلوچ است که از صدر اسلام تاکنون در اشعار شاعران عرب نیز از آنان به دلیری و غیوری یاد شده است. مسئله اصلی که این پژوهش به دنبال واکاوی ابعاد آن است، چگونگی بازتاب مسائل فرهنگی و اجتماعی قوم بلوچ در اشعار عرب و به‌ویژه کشف جلوه‌های دلاوری آنان در اشعار عرب است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که با کشف مسائل حاکم بر جوامع از طریق متون ادبی، از زاویه‌ای متفاوت به تاریخ بلوچستان می‌نگرد و نگاهی نو در خواننده ایجاد می‌کند.

واژه‌های کلیدی: مکران، بلوچ، دلیری، اشعار عرب.

^۱ . استادیار گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه ولایت m.barariraeesi@Velayat.ac.ir

^۲ استادیار گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه ولایت

سیمای زنان بلوچ در سفرنامه‌های عصر قاجار

ناهید براهوئی^۱

چکیده

سفرنامه‌ها از مهمترین عناصر تاریخی برای انتقال مفاهیم فرهنگی و اجتماعی جوامع گذشته محسوب می‌شوند. در عصر قاجار نواحی شرق ایران گذرگاه سیاحان، سفرا و کارگزاران خارجی بسیاری بود. آنان با نگاهی موشکافانه به مولفه‌های اجتماعی و فرهنگی مردم این مناطق در آثارشان پرداخته‌اند. در این میان اینک نقش و جایگاه زنان بلوچ در نگاه سفرنامه‌نویسان چگونه بوده است؛ عمده‌ترین پرسشی است که پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به آن است. نوشتار حاضر بر آن است تا با رویکردی توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای سیمای زنان بلوچ در سفرنامه‌های عصر قاجار را ترسیم نماید. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد چهره و ظاهر زنان بلوچ در آثار سفرنامه‌نویسان با زیبایی درخور توجه وصف شده است. لباس و پوشش آنان نیز مزین و منقش به سوزن‌دوزی‌های رنگارنگ بوده است که در کنار اخلاق و منش نیکو، شجاعت و اقتدار زنان بلوچ، سیمایی شایسته از ایشان در آیین تاریخ و سفرنامه‌ها منعکس نموده است.

واژگان کلیدی: عصر قاجار، بلوچستان، سفرنامه‌ها، زنان بلوچ، پوشش و اخلاق

^۱ . دانش‌آموخته دکتری تاریخ ایران بعد از اسلام دانشگاه فردوسی مشهد، n.barahui@yahoo.com

صنایع دستی سیستان و بلوچستان

مهرداد برون^۱

چکیده

صنایع دستی ایران بسیار متنوع است و به لحاظ اقتصادی دارای اهمیت فراوان است. استان سیستان و بلوچستان در ارتقای صنایع دستی ایران سهم ارزنده‌ای دارد. با تأملی بر سفال‌کلپورگان به این نکته پی می‌بریم که این تولید رو به زوال است، برای این که از ۷۰ نفری که در سال ۱۳۵۵ در کلپورگان به کار سفالگری مشغول بوده‌اند اکنون تنها ۱۰ نفر باقی مانده‌اند و دور نیست که این ده نفر به علت کهولت سن از دنیا بروند و یا دست از کار بکشند و به حرفه دیگر، برای گذران زندگی، رو آورند. از این رو باید حمایت از سفالگران کلپورگان در درجه اول اهمیت قرار گیرد تا سفال‌کلپورگان همچنان باقی بماند و شهره باشد. در این مقاله با صنایع دستی استان سیستان و بلوچستان آشنا می‌شویم. مهم‌ترین رشته‌های صنایع دستی رایج در استان عبارتست از: قالی بافی، گلیم بافی، سفالگری، حصیر بافی، پرده بافی، چادر بافی، نمد مالی، خراطی و سوزندوزی بلوچ، سکه دوزی و آیینه دوزی، پریوار دوزی، توردوزی، خامه دوزی و سیاه دوزی. سکه دوزی یکی از هنرهای دستی بلوچستان است که عموماً خانواده‌های بلوچ از آن جهت تزئین رویه‌ی رختخواب یا زینت گردن شتر در موقع عروسی استفاده می‌کنند و اغلب جهت زینت اطاق نیز به دیوار می‌آویزند. هنر سکه دوزی در بلوچستان مانند سوزندوزی دارای سابقه‌ای طولانی است و تقریباً در تمامی مناطق روستائی استان رایج می‌باشد و تولید و عرضه‌ی آن جنبه محلی دارد و اگر داد و ستدی در این خصوص صورت بگیرد بیشتر در بین خود اهالی است.

واژه‌های کلیدی: قالی بافی، گلیم بافی، سفالگری، سوزندوزی بلوچ، سکه دوزی، خامه دوزی و سیاه دوزی.

^۱ کارشناس فناوری اطلاعات دانشگاه اهواز. mehردادboroon95@gmail.com

سنجش متوسط ماهانه سرعت باد ناحیه ساحلی منطقه مکران برای توسعه نیروگاه بادی

محمدبرهانی^۱، مهدی کوهساری^۲

چکیده

کشورهای دنیا از جمله آمریکا برنامه‌های بلندمدتی برای حذف کامل سوخت‌های غیرقابل تجدید را در صدر برنامه‌های توسعه‌ی خود قرار دادند که این هدف مستلزم برنامه‌ریزی دقیق و سنجش پتانسیل محلی و منطقه‌ای انرژی‌های تجدیدپذیر علی‌الخصوص باد است. بدین ترتیب این مطالعه یکی از مهمترین و الزامی‌ترین معیار توسعه نیروگاه بادی که متوسط سرعت باد است را به صورت ماهانه و فصلی مورد بررسی قرار داد و از داده‌های سرعت ساعتی باد که شامل ۴۲ ایستگاه بادسنجی از سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ استفاده شده است. به دلیل اینکه نصب توربین‌های بادی معمولاً در ارتفاع ۵۰ متری انجام می‌شود با استفاده از روابط موجود سرعت باد در این ارتفاع محاسبه شد که حد مبنای سرعت باد براساس استاندارد ساتبا ۵/۶ متر بر ثانیه تعیین شد و با استفاده از قابلیت‌های سیستم اطلاعات جغرافیایی نقشه‌سازی و درونیابی داده‌های نقطه‌ای باد از روش کریجینگ انجام گردید. با توجه به نتایج بدست آمده بیشترین و کمترین سرعت متوسط ماهانه باد در ناحیه ساحلی به ترتیب مرتبط با ماه می (۷,۲۹ متر برثانیه) و اکتبر (۴,۶۳ متر برثانیه) است. به طور کلی شهرستان دشتیاری و زرآباد به ترتیب دارای بیشترین پتانسیل انرژی بادی را شامل می‌شوند. **واژه‌های کلیدی:** کریجینگ، منطقه ساحلی، چابهار، مزارع بادی، انرژی تجدیدپذیر.

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد ارزیابی و آمایش سرزمین، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه تهران.

Borhani.mohammad@ut.ac.ir

^۲ دانش آموخته کارشناسی ارشد زمین‌شناسی اقتصادی، دانشکده علوم، دانشگاه سیستان و بلوچستان.

نگاهی به اشتراکات مراسم تولد فرزند در ایران باستان و بلوچستان معاصر عابده بلوچی، امان‌الله تمنده رو^۲

چکیده

فرهنگ، تمدن و اعتقادات ملی و مذهبی ایرانیان باستان به قدری ژرف و گسترده بوده که برخی جنبه‌های آن از دوران ایران باستان تا به حال تداوم یافته و با گذشت بیش از هزار و چهار صد سال از انقراض سلسله ساسانیان اثرات آن در آداب و رسوم و اعتقادات توده مردم این مرز و بوم مشاهده می‌شود و به نظر می‌رسد اشتراکاتی با اعتقادات مردمان بلوچ امروزی نیز دارد. این امر نشان از سکونت و حضور اقوام بلوچ از دوران باستان در فلات ایران دارد. تولد فرزند از دیرباز برای ایرانیان باستان و به خصوص مردم بلوچستان از وقایع خجسته و رویدادهای فرخنده به شمار می‌رفته و مردم این سرزمین برای آن مراسمی برگزار می‌کرده‌اند که دارای تنوع و تفصیل بوده است. از جمله آداب فرهنگی مشترک میان دوران باستان و بلوچستان می‌توان به افروختن آتش در شب و روز در خانه زنی که تازه زایمان کرده اشاره نمود. همچنین رسمی به نام دعا خوانی وجود داشته و فرزندآوری مورد توجه بوده است. با توجه به این اشتراکات، این سوال پیش می‌آید که مراسم تولد فرزند در ایران باستان و بلوچستان امروزی در چه وجوه دیگری مشابهت دارند. از آنجایی که سرزمین بلوچستان و فرهنگ ساکنین آن کمتر برای محققان ایران شناس و علاقمندان به فولکلور ایران شناخته شده است، پژوهش حاضر کمک می‌کند این محققان داده‌های شفاف تری در خصوص یکی از مولفه‌های فرهنگ مردم بلوچ که مراسم تولد فرزند است بدست آورند و در قیاس با این مراسم در دوران ایران باستان، شناخت بهتر و بیشتری از اشتراکات فرهنگی اقوام ایرانی و سابقه تاریخی و تمدنی آنان به دست آورند. داده‌های این پژوهش با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و میدانی با تکنیک مصاحبه جمع‌آوری شده‌اند.

واژگان کلیدی: مراسم تولد، ایران باستان، بلوچستان، فرهنگ، فرزندآوری.

نقد و بررسی کتاب «میراث فرهنگی بلوچ»

فریبا بلوچی^۱، علیرضا سلیمان زاده^۲

چکیده

سخن گفتن درباره کتابهای مختلف معمولاً همراه با شکلی از توصیف و تحلیل یا گونه‌ای از روایت و داوری است. از همین رو، زمانی که یک اثر علمی را در قالب نوشته می‌خوانیم و درباره آن اثر مقاله می‌نویسیم، علی‌القاعده وارد عرصه نقد و معرفی آن کتاب شده‌ایم. کتابی که در مقاله پیش رو به تحلیل آن پرداخته‌ایم، میراث فرهنگی بلوچ نام دارد که توسط «جان محمد دشتی» به نگارش درآمده است. می‌دانیم که قوم بلوچ در میان اقوام گوناگون ایرانی کمتر از دیگران شناخته شده و ویژگی‌های فرهنگی گوناگون، به ساختار قومی بلوچ چهره متفاوتی بخشیده است. پرکندگی و وسعت جغرافیای فرهنگی قوم بلوچ، زبان، سلسله مراتب متفاوت اجتماعی، نظام طوایف و مسائل متعدد دیگر از جمله دلایل ناشناخته ماندن این قوم در قیاس با دیگر اقوام ایرانی بوده است. موضوع کتاب حاضر، تحلیل و تلاش متواضعانه برای بحث در مورد شرایطی است که تداوم فرهنگی قوم بلوچ را تضمین کرده و در عین حال در مورد ویژگی‌های الهام بخشی است که هنوز جامعه بلوچ را هدایت می‌کند. همچنین می‌توان به این نکته اشاره کرد که این کتاب به هیچ وجه نوعی کوشش برای باز تولید تاریخ سیستماتیک قوم بلوچ نیست. این کتاب، فرهنگ و سنت‌های قوم بلوچ را به تصویر می‌کشد. در فصل اول کتاب که به اختصار به تاریخچه و منشأ نژادی آنها می‌پردازد دو در فصل‌های دیگر، بلوچ‌ها، مهاجرت بلوچ‌ها و خویشاوندیشان، فرهنگ بلوچ، دین و اساطیر، ساختار سیاسی این نویسنده تحلیل شده است.

واژه‌های کلیدی: بلوچستان، نقد و بررسی کتاب، کتاب‌شناسی، میراث فرهنگی بلوچ، جان محمد دشتی.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران دوره باستان دانشگاه سیستان و بلوچستان
Faribabalouchi03@gmail.com

^۲ استادیار دانشگاه سیستان و بلوچستان Soleymanzadeh70@gmail.com

بسترشناسی فعالیت اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی زنان بلوچ مکران با تکیه بر شهرستان فنوج

علی پرورش رامکی^۱

چکیده

فعالیت زنان به عنوان نیمی از افراد جامعه در توسعه هر منطقه می‌تواند نقش حیاتی داشته باشد. از این رو برای اینکه در عرصه‌های مختلف شهرستان فنوج توسعه یافتگی حاکم شود، لازم است زنان حضور فعالی در ساختار اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بیابند. شهرستان فنوج با توجه به مرحله گذار تاریخی از جامعه سنتی به سوی توسعه یافتگی، فعالیت زنان در بستر اجتماعی و فرهنگی به عنوان پیش زمینه و محرک، نقش محوری را ایفا نمایند. زیرا شرایطی که بر جامعه شهرستان فنوج حاکم است فرصت و امکان نوع خاصی از فعالیت زنان را ممکن می‌سازد. حال برای شناسایی پتانسیل زنان این حیطه، پژوهش به منظور پاسخ‌گویی به این پرسش انجام می‌شود. فعالیت زنان شهرستان فنوج در مکران متأثر از چه شرایط اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بوده است؟ یافته‌های تحقیق نشانگر این مطلب می‌باشد، با گسترش روابط جمعی و ارتقاء سطح تحصیلات زنان و مردان شهرستان فنوج در مکران از سال ۱۳۸۵ ه.ش به بعد بستر اجتماعی و اوضاع فرهنگی آن دچار تغییر گردیده، نگرش سنتی و محدود کننده جامعه نسبت به زنان برداشته شده است. از این رو به تدریج زنان مشارکت فعالی در عرصه‌های مختلف جامعه پیدا کرده، قابلیت و ظرفیت شهرستان فنوج نیز نسبت به قبل برای دستیابی به توسعه شتاب بیشتری به خود گرفته است. جمع‌آوری داده‌های پژوهش از طریق کتابخانه و بررسی‌های میدانی از عملکرد زنان شهرستان فنوج در جامعه صورت گرفته، سپس با روش تحلیلی و تاریخی با نگرش بسترشناسی به واکاوی داده‌های تحقیق پرداخته است.

واژه‌های کلیدی: شهرستان فنوج، مکران، شرایط اجتماعی، فعالیت زنان.

^۱ . دانش‌آموخته دکترای رشته تاریخ ایران بعد از اسلام، دانشگاه خوارزمی تهران و مدرس دانشگاه
ولایت. Aliparvaresh68@gmail.com

بررسی ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایلات و عشایر بلوچ در دوره پهلوی

یونس پرورش رامکی^۱

چکیده

ساختار سیاسی و اجتماعی مهمترین عامل هویت دهنده به جامعه ایلی و عشایری است. بخش مهمی از تاریخ سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران با زندگی ایلی و عشایری عجین شده است. تا اواسط قرن بیستم بخش‌های از جمعیت ایران بر اساس طبیعت آن ساختاری ایلی داشت، زیرا در مناطق مهمی از این سرزمین گروه‌های ایلی شناخته شده‌ای زندگی می‌کردند. از آن جایی که بسیاری از خاندان‌های حکومتگر و سلسه‌های ایرانی از ایلات و عشایر برخاسته‌اند، تشکیل حکومت در ایران توسط داعیان قدرت زمانی امکان‌پذیر بود که از پشتوانه ایلی - عشیره‌ای برخوردار باشند. سرزمین بلوچستان به دلیل موقعیت جغرافیایی و همچنین دوری از مرکز در طول تاریخ کمتر از سایر اقوام ایرانی مورد توجه مهاجمان قرار گرفته و از هجوم و حضور اقوام و نژادهای تاثیرگذار چون ترکان، مغولان و غیره در امان مانده است اما اجرای سیاست‌های عشایری توسط حکومت پهلوی و مهاجرت‌های گسترده‌ای که (به - خصوص در دوره معاصر) به این سرزمین صورت گرفت، تغییراتی را در ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بلوچستان به وجود آورد. در این پژوهش به این سوال پاسخ داده شده که ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایلات و عشایر بلوچ در دوره پهلوی چگونه بود؟ در راس هرم قدرت ایلات و عشایر یک رئیس یا سردار قرار داشته که با قدرت حکم می‌راند و ایل را رهبری می‌کرد. ساختار اجتماعی جامعه ایلی بر خانواده و نظام خویشاوندی و ساختار اقتصادی نیز بر پایه و اساس دام استوار بوده است. هدف این نوشتار تبیین چگونگی ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایلات و عشایر بلوچ در دوره پهلوی است که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اسنادی، به روش تاریخی با شیوه تحلیل تاریخی و نیز بهره‌گیری از سایر منابع نگاه شده است.

واژگان کلیدی: پهلوی، بلوچستان، عشایر، ساختار، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی.

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی، دانشگاه ولایت،
younes.parvarehhh@gmail.com

واکاوی تحولات بلوچستان در دوره پهلوی اول

سمیه پورمند^۱ سمینه پورمند^۲ سمینه پاستدار^۳

چکیده

بلوچستان یکی از نواحی مهم ایران است که در جنوب شرقی ایران واقع است. در دوره تغییر حکومت از دودمان قاجار به دوران پهلوی، بلوچستان با شرایطی چالش برانگیز از نظر سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مواجه بود. این دوره که به عنوان یکی از دوران‌های پیچیده تاریخ ایران شناخته می‌شود، اثرات عمیقی بر زندگی مردم و تحولات اجتماعی و فرهنگی این ناحیه داشته است. بلوچستان به سبب موقعیت استراتژیک مورد رقابت و فعالیت بیگانگان، به ویژه انگلیس و آلمان که هر یک به دنبال جذب خوانین و سرداران بلوچ به نفع خود بودند، فصل تازه‌ای از تاریخ خود را رقم زد. یکی از این سرداران دوست محمدخان بارکزیایی بود که با تحت سلطه قرار دادن مخالفین و سرکوبی قبایل برجسته بلوچ، امور بلوچستان را به دست گرفت. رضاخان در راستای سیاست تمرکزگرایی و برای دستیابی به اهداف خود در اسکان و خلع سلاح عشایر، در سال ۱۳۰۷ دستور یک کارزار نظامی در بلوچستان را صادر کرد و فرماندهی این عملیات را ژنرال امان‌الله جهانبانی بر عهده داشت. او دوست محمد خان را وادار به تسلیم کرد و او را به تهران فرستاد و در آنجا به جرم قتل محافظ خودش به اعدام در تهران محکوم کرد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، رضاشاه، پهلوی، سرداران، قشون.

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان someypormand@gmail.com

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان samineh.pourmand@gmail.com

^۳ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان S.padar990@gmail.com

بهره‌گیری از آموزش مجازی در روابط فرهنگی بین ایران و کشورهای هم‌جوار و تاثیر آن بر توسعه فرهنگی و اقتصادی استان سیستان و بلوچستان
(مطالعه موردی کشور افغانستان)

مریم پویا^۱

چکیده

در جهان کنونی یکی از شاخص‌های پیشرفت اجتماعی و فرهنگی؛ آموزش و پرورش نیروی انسانی و چگونگی بهره‌مندی از آن است. بر همین مبنا کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه در صدد ایجاد فرصت‌های برابر برای دسترسی همگان به آموزش و پرورش هستند. هدف پژوهش حاضر بهره‌گیری از آموزش مجازی در روابط فرهنگی بین ایران و کشورهای هم‌جوار و تاثیر آن بر توسعه فرهنگی و اقتصادی در استان سیستان و بلوچستان است. اهمیت و ضرورت این مساله توسعه فرهنگی و آموزشی و تربیت نیروی انسانی کارآمد و ماهر و رهایی از فقر فرهنگی و آموزشی است. آنچه به عنوان سوال تحقیق مطرح است این است که چگونه می‌توان از آموزش مجازی در توسعه فرهنگی بین ایران و کشورهای هم‌جوار بهره‌گرفت؟ روش استفاده شده در این تحقیق بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و مستندات علمی می‌باشد. فرض ما بر آن است که آموزش مجازی می‌تواند در توسعه فرهنگی بین ایران و کشورهای هم‌جوار تاثیرگذار باشد و نهایتاً با توجه به حاکمیت طالبان و نگرش‌های خاص ایدئولوژیکی آنان و ایجاد محدودیت‌ها برای آموزش زنان و دختران بکارگیری آموزش مجازی و بهره‌گیری از فناوری‌های جدید ارتباطات در فرایند آموزش و پرورش این قشر عظیم که نیمی از جمعیت جامعه افغانستان را تشکیل می‌دهد کارساز و موثر خواهد بود. در چنین شرایطی دانش، مهارت و معلومات به راحتی می‌تواند انتقال یابد و در توسعه فرهنگی و اقتصادی و پرورش نیروی انسانی که خود از مهمترین منابع توسعه محسوب می‌شود، موثر واقع شود.

واژگان کلیدی: آموزش مجازی، توسعه فرهنگی، کشورهای هم‌جوار، افغانستان، سیستان و بلوچستان.

^۱ استادیار دانشگاه ولایت؛ دانشکده ادبیات و علوم انسانی؛ گروه تاریخ
baraghoosh@yahoo.com

بررسی آلاینده‌های سواحل مکران در استان سیستان و بلوچستان و راهکارهای اجرایی بر طرف کردن آلودگی‌ها

امین پیرانی^۱، روح الله زارع^۲، رضا زیرک^۳

چکیده

سواحل مکران در دهه گذشته و پس از تأکید مقام معظم رهبری بر لزوم توجه به سواحل جنوب شرق کشور با دارا بودن توانمندی فراوان از نظر تجارت بین‌المللی، جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، گردشگری، حمل و نقل دریایی، پرورش آبزیان و صنایع دریایی مورد توجه فراوان اقتصاد دریامحور قرار گرفته است. با توجه به افزایش جمعیت در نواحی ساحلی به علت قرار گرفتن بندر چابهار و بندر جاسک به عنوان قطب‌های پتروشیمی و بندری و بهره‌برداری بیش از حد از ظرفیت این سواحل باعث افزایش آلودگی محیط زیستی مخرب می‌گردد. در این مقاله سعی بر معرفی راهکارهای بر طرف کردن آلودگی‌های آب‌ها در سواحل مکران می‌گردد. وخامت آثار ناشی از آلودگی زیست محیطی شامل مخاطرات بهداشتی، ابتلا و مرگ و میر موجودات، تغییرات جمعیتی، تغییرپذیری ژنتیکی و تخریب محیط زیست نمایان می‌گردد. با در نظر گرفتن وخامت خطرات آلودگی محیط زیستی سواحل مکران نیاز به آن است تا جهت جلوگیری از این خطرات، راهکارهای اجرایی مطرح شده با همکاری تمامی ارگان‌ها با محوریت ارگان‌های دریایی با کمترین زمان و جدیت انجام گردد.

واژگان کلیدی: سواحل مکران، آلودگی، محیط زیست دریا، بهداشت، اقتصاد دریامحور.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد محیط زیست دریا، دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار
aminpirani120@gmail.com

^۲ دکترای زیست‌شناسی دریا، عضو هیئت علمی دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار
zare@cmu.ac.ir

^۳ سازمان تحقیقات و جهاد خودکفایی نداجا rezazirak2@yahoo.com

مناسبات سیاسی مکران و سند قرن نهم تا قرن دوازدهم

اسما پیرزهی^۱، نصرت خاتون علوی^۲

چکیده

مکران در فاصله قرن نهم منطقه وسیع در جنوب شرقی فلات ایران بود که مرزهای آن از کرمان در غرب تا حدود سند کشیده شده بود. این ناحیه از شمال به مرزهای سیستان و از جنوب به دریای عمان محدود بود. موقعیت جغرافیایی این ناحیه به دلیل مجاورت با شبه قاره هند از لحاظ سیاسی اهمیت خاصی پیدا کرد. مرزهای سند از شمال غربی به سرچشمه رود جهلم و سلسله کوه‌های کابل می‌رسد و از طرف جنوب غربی به منطقه مکران در جنوب به دریای عمان و از طرف جنوب شرقی به خلیج کچه می‌رسد. با توجه به اطلاعات بدست آمده این سوال پیش می‌آید که مناسبات سیاسی مکران و سند در قرن نهم و قرن دوازدهم چگونه بوده است؟ ایالت مکران و سند به عنوان دو ایالت مسلمان سیاست نزدیک به هم داشته‌اند. نفوذ سلاطین مغولی و تیموری در این دو ایالت خصوصاً ایالت سند و تاثیری که بر سیاست آنجا باقی گذاشته است تا مدتها پس از آن قابل مشاهده است. هدف از این نوشتار تبیین اهمیت مناسبات سیاسی مکران و سند در قرن نهم و قرن دوازدهم می‌باشد. تحقیق مورد نظر با استفاده از منابع کتابخانه‌ای به روش توصیفی به روش تاریخی انجام گرفته است.

واژگان کلیدی: مکران، سند، مناسبات سیاسی، قرن نهم، قرن دوازدهم.

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت asmapyrzhy3@gmail.com

۲ - عضو هیات علمی گروه آموزشی تاریخ دانشگاه ولایت alavi.nosrat@gmail.com

نقش سوزن دوزی پوشاک بانوان بلوچ در اقتصاد معیشتی خانواده (مطالعه موردی: بانوان سوزن دوز ایرانشهر و حومه)

نورانگیز بیک فلک^۱

چکیده

پوشاک یکی از شاخص‌های هویت ملی مردم ایران به شمار می‌رود. بلوچ‌ها به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و اصیل‌ترین اقوام ایرانی، پوشاک خاص خود را دارند که به لباس بلوچی معروف است. لباس بانوان بلوچ به دلیل به کار بردن سوزن دوزی یا بلوچی دوزی، یکی از فاخرترین پوشاک سنتی ایرانی محسوب می‌شود. حفظ لباس سنتی تا به امروز و انتقال هنر سوزن دوزی از مادر به فرزند، زمینه مناسبی را برای فعالیت اقتصادی بانوان سوزن دوز فراهم آورده است. نقوش سوزن دوزی بلوچی از تنوع بسیاری برخوردار بوده و با توجه به استفاده همیشگی از لباس سنتی، بانوان خلاق مبتکر طرح‌های جدید سوزن دوزی شده و با این کار کسب درآمد می‌نمایند. طرح‌ها و نقوش سوزن دوزی شده لباس‌های بانوان بلوچی با قیمت‌هایی متفاوت در بازار عرضه می‌شود. هدف از این تحقیق تبیین نقش اقتصادی سوزن‌دوزی لباس‌های بانوان در زمینه کسب درآمد برای هنرمندان سوزن دوز، در حوزه شهرستان ایرانشهر و پیرامون آن است. فرضیه این پژوهش با استفاده از تحقیق کیفی و روش میدانی و کتابخانه‌ای مورد ارزیابی قرار گرفته و مشخص گردید سوزن دوزی تأثیر مثبتی در تأمین معیشت خانوار داشته و یکی از راه‌های کسب درآمد برای برخی از زنان در این زمینه است.

واژگان کلیدی: سوزن دوزی، بانوان بلوچ، پوشاک، اقتصاد، معیشت.

^۱ - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته اقتصاد اسلامی و کارمند دانشگاه ولایت

تبعات فرهنگی و اجتماعی مهاجرت اتباع افغان بر جامعه بلوچستان

امان‌الله تمندۀ رو^۱

چکیده

مهاجرت به عنوان پدیده‌ای انسانی، وسعتی به اندازه تاریخ بشر دارد. مهاجرت آثار و تبعات اجتماعی و فرهنگی متفاوتی برای کشورهای پذیرنده داشته و می‌تواند زندگی و اقتصاد مردم جوامع مهاجرپذیر را تحت تأثیر قرار دهد. یافته‌های مردم‌شناسی و بررسی‌های تاریخی نشان می‌دهد که مهاجرت بشر برای صدها هزار سال وجود داشته و به دلایل متعدد از جمله جنگ‌ها و کشمکش‌های داخلی و خارجی، خشکسالی و نابودی منابع درآمدی، یافتن فرصت‌های شغلی جدید، سیاست‌های دولت‌های مرکزی و... اتفاق افتاده است. مهاجرت مردم افغانستان به کشورهای همسایه، به ویژه ایران، یکی از شکل‌های مهاجرت بین‌المللی است که در دهه‌های اخیر و پس از اشغال این کشور توسط اتحاد جماهیر شوروی سابق و نیز وقوع جنگ‌های داخلی پس از آن روند صعودی داشته است. بلوچستان به دلیل داشتن مرزهای مشترک با دو کشور پاکستان و افغانستان، سهولت عبور از مرز با کمک قاچاقچیان انسان، سخت‌گیری‌های دولتی کمتر و اشتراکات فرهنگی، مقصد بسیاری از مهاجران افغانستانی به کشور ما می‌باشد. این پژوهش به بررسی تبعات مهاجرت افغان‌ها به منطقه بلوچستان پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که حضور گسترده و بلندمدت اتباع افغان در بلوچستان می‌تواند پیامدهای فرهنگی و اجتماعی متعددی بر جامعه محلی داشته باشد از جمله تغییر بافت جمعیتی و تبعات سیاسی و امنیتی آن، افزایش بیکاری و فقیرتر شدن مردم بومی، بروز آسیب‌های اجتماعی مانند حاشیه‌نشینی، سرقت و قتل‌های مسلحانه، گرانی مسکن و محل‌های کسب، روش تحقیق در این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع، توصیفی-تحلیلی می‌باشد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، مهاجرت، اتباع افغان، تبعات اجتماعی، مرز.

مردم‌نگاری روستای مسکوتان از توابع شهرستان فنوج

امان‌الله تمنده رو،^۱ مسلم سرورانی،^۲ عابد لطفی زاده،^۳ محمدطاهر سجادی مقدم،^۴ فاطمه گرگیج دهنو^۵

چکیده

پژوهش و مطالعه درباره مردم‌نگاری کاری جذاب است که هدف اصلی آن کشف حقیقت زندگی و دست یافتن به عمق کنش و رفتار مردم یک منطقه است. مطالعات و پژوهش‌های مردم‌نگاری باید کلیه جوانب جامعه از قبیل فرهنگ، اقتصاد، سیاست، دین آداب و رسوم و معیشت و همچنین نحوه درآمد و موارد دیگر را مورد بررسی و مطالعه قرار دهد. یافتن سکونتگاه‌هایی که همه زمینه‌های پژوهشی مورد نظر گفته را داشته باشد کاری ارزشمند است. روستای مسکوتان که در ناحیه لاشار بلوچستان قرار دارد با توجه به قابلیت‌هایی که در زمینه‌های مختلف دارد می‌تواند حوزه پژوهشی جالبی در مردم‌شناسی باشد. این تحقیق به دنبال آن است که به این سوال پاسخ دهد: مسکوتان از چه زمینه‌هایی و چرا در مطالعات مردم‌شناسی دارای اهمیت است. برای پاسخ به این سوال از روش‌های کیفی و توصیفی بهره گرفته شده است. بر اساس یافته‌های تحقیق مجموعه‌ای از زمینه‌های طبیعی، اقتصادی، فرهنگی، کشاورزی، اعتقادات و باورهای مردم روستای مسکوتان از زمینه‌های جالب پژوهشی است که می‌تواند مردم‌شناسان را به خود متوجه سازد. اطلاعات لازم از طریق پژوهش میدانی گردآوری شده است.

واژگان کلیدی: مردم‌شناسی، مسکوتان، آداب و رسوم.

amanirani@gmail.com

^۱ استادیار گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت.

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت

^۳ دانشجوی کارشناسی گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت. abedlotfzadeh0@gmail.com

^۴ دانشجوی کارشناسی گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

^۵ دانشجوی کارشناسی گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

آلودگی‌های محیط زیستی و اکوسیستم منطقه خلیج فارس و سواحل مکران

هادی توحیدی^۱، فرزانه توحیدی^۲

چکیده

خلیج فارس و سواحل مکران به عنوان یک اکوسیستم منحصراً به فرد و نیز به عنوان یک آبراه حیاتی بین‌المللی علاوه بر آسیب‌های ناشی از تردد نفت‌کش‌ها و نیز استخراج نفت از فلات قاره، جنگ اول و دوم خلیج فارس و نیز به لحاظ رشد شهرنشینی، توسعه فعالیت‌های صنعتی و بهره‌برداری غیر منطقی از منابع شدیداً در زیر فشار قرار دارد و این دریا به محل تخلیه حجم عظیمی از فاضلاب‌های شهری و صنعتی تبدیل شده است. لذا در جهت بهسازی و پاکسازی این اکوسیستم از آلودگی‌ها، همکاری‌های زیست محیطی کشورهای پیرامون خلیج فارس در جهت تصمیم‌گیری صحیح و راهبردی ضرورت داشته و همچنین رعایت دقیق قراردادهای بین‌المللی، جلوگیری از آلودگی دریایی و ترابری صحیح قوانین و ضوابط محیط زیست دریایی جزء ملزومات هستند.

واژگان کلیدی: محیط زیست، منابع آلودگی، مدیریت، بوم، آلودگی نفتی، سواحل مکران.

^۱ کارشناس ارشد مهندسی مکانیک، سازمان تحقیقات و جهاد خودکفایی نداجا،

h.tohidi66@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد فیزیولوژی، دبیر اداره آموزش و پرورش منطقه ۸ تهران،
farzanehtohidi2012@yahoo.com

سرحدات و طوایف سرحدی بلوچستان به استناد گزارش ژنرال رجینالد دایر

مریم توسلی کوپایی^۱

چکیده

ژنرال رجینالد دایر از فرماندهان نظامی ارتش انگلستان در هند، در سال ۱۹۱۶ و میانه‌ی جنگ جهانی اول، به منظور جلوگیری از نفوذ فرماندهان آلمانی در میان سرداران بلوچ و به مخاطره انداختن منافع بریتانیا، به بلوچستان ایران اعزام شد. وی سرانجام توانست با عملیات نظامی، جنگ روانی، تبلیغات و خدعه و نیرنگ، به هدف خود نائل شود. دایر ۵ سال بعد، در سال ۱۹۲۱ شرح مأموریت در سرحدات بلوچستان را در کتابی با عنوان *مهاجمان سرحد* در لندن به چاپ رساند. این کتاب علاوه بر گزارش واقعه، متضمن اطلاعاتی با ارزش از اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی بلوچستان ایران در اواخر عصر قاجار و ایام قدرت‌یابی رضاخان سردار سپه است. در مقاله‌ی حاضر، سعی بر آن شده تا با اتکاء و استناد به گزارش ژنرال رجینالد دایر انگلیسی، مرزهای جنوب شرقی ایران در اوایل قرن ۲۰ میلادی و وضعیت طوایف سرحدی بلوچستان، در زمان وقوع عملیات نظامی انگلستان در مرزهای آن منطقه، تشریح و با دیگر منابع و اسناد موجود مقایسه و راستی‌آزمایی شود. **واژگان کلیدی:** هندوستان، بلوچستان، سرحدات، بلوچ‌ها، طوایف سرحدی.

^۱ دانشجوی مقطع دکتری تاریخ ایران اسلامی، دانشگاه پیام نور تهران
matyantaasoli42@gmail.com

سفرنامه‌های جهانگردان ایتالیایی؛ بهترین آینه‌ی فرهنگ و جامعه‌ی بلوچستان

فاطمه جاقوری^۱

چکیده

اگر بخواهیم درباره‌ی پدیده‌های فرهنگی و اجتماعی سرزمینی پژوهش کنیم، کتاب‌های تاریخی، سفرنامه‌ها، آثار ادبی و هنری و یافته‌های باستان‌شناسی و غیره سرچشمه‌های مطالعاتی به شمار می‌آیند. اگر بخواهیم از دیدگاه پرداختن به جایگاه فرهنگی و اجتماعی و بازتاب زندگی مردم، این منابع را ارزیابی کنیم، کتاب‌های تاریخی را منبعی فرمایشی و بیشتر بازتاب دهنده‌ی خواسته‌های حاکمان خواهیم یافت و بسیاری از سرزمین‌ها آثار ادبی مکتوب چندانی ندارند. این در حالی است که سفرنامه‌های خاورشناسان در چند سده‌ی گذشته، بهترین سرچشمه‌ای است که احوال و افکار مردم را بازتاب می‌دهند. البته، سفرنامه‌ها نیز از این دیدگاه جایگاه یکسانی ندارند؛ سفرنامه‌هایی که به دست نیروهای سیاسی و مستشاران نظامی نوشته شده‌اند یا آن دسته که گردآورده‌ی مبلغان می‌باشند کمتر از زندگانی مردم سخن گفته‌اند. این در حالی است که از نوشته‌های بازرگانان، دانستنی‌های سودمندتری را می‌توان در این باره فراچنگ آورد اما بهترین سفرنامه‌هایی که به احوال مردم پرداخته‌اند آن دسته است که نگارندگان آن، جهانگردان بوده‌اند؛ چرا که انگیزه‌ی ایشان از سفر نه فعالیت سیاسی، جاسوسی، نظامی، تبلیغی و تجاری بلکه شناخت دیگر سرزمین‌ها بوده است. هر چند شمار این گونه سفرنامه‌ها کمتر است ولی نویسندگان آنان دانستنی‌های بسیار ارزشمندی درباره‌ی اوضاع فرهنگی و اجتماعی عامه به دست می‌دهند خوشبختانه از سده‌های هفدهم تا بیستم، چند سفرنامه‌ی جهانگردی در دسترس است که نگارندگان آن، بیشتر ایتالیایی بوده و یافته‌های سودمندی درباره‌ی فرهنگ و جامعه‌ی آن روزگار بلوچستان در بر دارند.

واژه‌های کلیدی: شناخت فرهنگ، سفرنامه، جهانگردان، بلوچستان، ایتالیا.

^۱ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت fa.ja30@yahoo.com

تبیین عوامل جغرافیایی موثر بر مانایی و پایداری تاریخی مکران گنج پنهان^۱ فاطمه جان احمدی

چکیده

مکران (Makoran): در زمره ایالت‌های تاریخی ایران زمین است که نخستین اطلاعات آن صرف نظر از تاریخ اسطوره‌ای آن، به عهد سومریان می‌رسد. این ایالت در تاریخ دوره اسلامی بر ناحیه‌ای از کرمان تا سواحل دریای فارس تا جنوب باختری پاکستان کنونی و سواحل رود سند اطلاق می‌شده است. این دیار تاریخی که بخش مهمی از هویت تمدن مگان یا مکران Magan با قدمتی کهن در حدود ۲۵۰۰ تا ۵۵۰۰ پیش از میلاد را در خود داراست، همواره توانسته هم‌نامی خود را در طول تاریخ بر بحر و بر بگستراند. چنانکه نام بحر مکران و یا نواحی و سرزمین‌های متصل بدان در خلال منابع تاریخی پرتکرار آمده است. گسترش حیطه جغرافیایی و گاه برچیده شدن دامان گسترده آن هرگز هویت سرزمینی آن دیار را خدشه دار نکرد. استقامت نام مکران و تکرار پر بسامد آن با پیشوندهایی چون کیس مکوران پیشا اسلامی و یا تیز مکران عربی در منابع متقدم تاریخی حاکی از حیات مستمر تمدنی و فرهنگی آن دیار است. تأثیر گذاری منطقه مکران در مناسبات فراسرزمینی ایرانیان و نیز نقش آن در حیات جغرافیایی و اقتصادی ایران زمین به همراه ظرفیت‌های اقتصادی و اجتماعی و کارکردهای ژئوپلیتیکی، ژئواستراتژیکی و ژئوآکونومیکی آن موجب شده است تا این دیار را گنج پنهان بنامند. بی تردید کشف ظرفیت‌های متعدد آن منوط به بازخوانی منابع تاریخی، جغرافیایی و اقتصادی ایران و منطقه سند است. بدین ترتیب، مقاله حاضر قصد دارد با رویکرد جغرافیای تاریخی ضمن بازخوانی و بازنمایی تاریخ دیار مکران به این سوال پاسخ دهد که عوامل موثر در مانایی و پایداری مکران چه بوده است؟ یافت پاسخ این پرسش به شیوه توصیفی و تحلیل علی‌متکی بر منابع تاریخی خواهد بود. مطالعات مقدماتی نشان داد به دلیل تمرکز مطالعاتی پیشینه بر سواحل خلیج فارس، مطالعات عمیقی در باره سواحل دریای مکران و سرزمین‌های تحت نام آن نشده است. حال آنکه شواهد تاریخی و منابع متقدم نشان می‌دهد تاریخ مکران و سواحل با تاریخ پرفراز و فرود ایران زمین گره خورده است. مطالعات نشان داد از دلایل مانایی و پایداری تاریخی این سرزمین، قابلیت‌های فرهنگی و فضایی، ظرفیت‌های کالبدی و کارکردهای تجاری و اقتصادی، نظامی، وسعت دامنه کارکردهای ژئواستراتژیک این سواحل بوده است که می‌بایست در کنار کارکرد‌های استراتژیک این منطقه، به کارکردهای ژئوآکونومیک در پرتو تاسیس بنادر تجاری، ترمینال‌های نفتی، مناطق آزاد تجاری، صنعتی، توریستی را هم افزود.

کلید واژه: مکران سیستان و بلوچستان، خلیج فارس-پایداری تاریخی-هویت تاریخی

^۱ استاد گروه تاریخ، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس f.Janahmadi@modares.ac.ir

بازتاب باورها و فرهنگ عامه بلوچی در رمان «تاریک ماه» منصور علیمرادی

عبدالغفور جهاندیده،^۱ سلمه آسکانی^۲

چکیده

بررسی جنبه‌های مادی و معنوی فرهنگ عامه، علاوه بر آشکار ساختن فرهنگ دیرینه یک سرزمین، بسیاری از زوایای مبهم و ناشناخته آن را روشن می‌کند. باورهای عامه پدیده‌ای دوطرفه بین انسان و طبیعت است. فولکلور یا باور عامیانه را می‌توان مجموعه‌ای شامل افسانه‌ها، داستان‌ها، موسیقی، تاریخ شفاهی، ضرب‌المثل‌ها، هزلیات و باورهای عامه دانست. فرهنگ عامه هر ملتی، در حقیقت، حافظه تاریخ سیاسی و اجتماعی آن ملت است و آن را می‌توان خاستگاه و شالوده الهامات بشری در زمینه ادبیات و هنر شمرد. در این نوشتار، کارکردهای گوناگون عناصر فرهنگ عامه در در «رمان تاریک ماه» منصور علیمرادی بررسی می‌شود، این کتاب برنده جایزه کتاب سال ۱۳۹۲ هفت اقلیم شده است. هدف از این پژوهش، بررسی بازتاب باورها و فرهنگ عامه مردم بلوچ در این رمان است. علیمرادی که نویسنده‌ای شیفته فرهنگ بومی منطقه بلوچستان و کرمان است، اشکال مختلف فولکلور را از ادبیات شفاهی گرفته تا آداب و رسوم، باورهای عامیانه و خرافی، دانش عامیانه، بازی‌ها و... به طرز گسترده، به انحاء مختلف و با مهارتی بی نظیر در نوشته‌هایش به کار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: فرهنگ عامه، منصور علیمرادی، تاریک ماه، بلوچ، بلوچستان

^۱ دانشیار دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار jahandideh@cmu.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۵۳

معرفی نسخه خطی ترجمه قرآن، مکتوب به سال ۱۱۷۴ هجری قمری در

شهر سب

عبدالغفور جهان‌دیده^۱، ابوعلی صالحی^۲

چکیده

نسخه خطی قرآن و ترجمه فارسی آن مکتوب به سال ۱۱۷۴ هجری قمری اثر ارزشمندی است که فقط یک نسخه از آن در موزه شخصی عثمان صالحی در شهر سب وجود دارد. کاتب این نسخه شخصی با نام محمد شریف معروف به ابن اشرف بغدادی است و آن را بسیار هنرمندانه کتابت کرده و ترجمه آن را در زیر آیات نوشته است. ایشان از علمای قرن دوازدهم ه.ق در بلوچستان بوده و کار کتابت این صحیفه ارزشمند را در دزک مکران به پایان رسانیده است. ترجمه این قرآن، منقح و شیوا و با اعراب‌گذاری همراه است و طبق ویژگی‌هایی که دارد از نظر سبکی به سبک خراسانی نزدیک و در صد لغات عربی آن بسیار کم است. مترجم در ترجمه خود گاهی از واژه‌های محلی بلوچی نیز استفاده کرده است و این نمونه در نوع خود استثناست. هدف از نوشتن این مقاله معرفی این نسخه خطی قرآن و ترجمه منحصر به فرد آن، به علاقه‌مندان و محققان متون فارسی و علوم قرآنی است.

واژگان کلیدی: قرآن مکتوب تاریخی، ترجمه فارسی، مکران، سبک خراسانی، نسخ خطی موجود.

^۱ دانشیار دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار jahandideh@cmu.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی - دانشگاه دریانوردی و علوم دریایی چابهار
abualisalehi88@gmail.com

بررسی خاص گرایی در دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان

سعیده حسین زایی^۱، محمدعثمان حسین بر^۲

چکیده

خاص گرایی فرهنگی بدلیل اعتقاد بر برتری فرهنگی و امتناع از پذیرش سایر عقاید، افکار و فرهنگ‌ها از سوی معتقدین، یکی از موانع اصلی توسعه محسوب می‌گردد. به عبارت دیگر خاص گرایی فرهنگی نقطه مقابل جهانی شدن فرهنگ، هم به گسترش و عام سازی فرهنگ‌های خاص منجر شده و هم به خاص سازی حوزه‌های عام فرهنگ می‌انجامد. مقاله حاضر به منظور سنجش بررسی میزان خاص گرایی فرهنگی دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان صورت گرفته است. روش پژوهش پیمایشی بوده و تکنیک جمع آوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد شده است. حجم نمونه برابر با ۱۰۰ نفر است که از دانشجویان ورودی ۹۱-۹۲ نمونه گیری انجام شده و تکنیک‌های عمده آماری در این تحقیق ضریب کندال تاو، ضریب اسپرمن، آزمون‌های معنی دار، جداول یک بعدی و دو بعدی و نمودارهای هیستوگرام بوده است. در این مقاله از نظریه پردازانی چون پارسونز، ماریون لوی، مور و دیویس، وبر و مارکس استفاده شده است و همچنین عوامل مختلفی چون سنت گرایی و قوم مداری و جهانی شدن رابطه معنی داری مشاهده گردید و بین سایر متغیرها ارتباط معنی داری مشاهده نشد. **واژگان کلیدی:** خاص گرایی فرهنگی، سنت گرایی، قوم مداری، جهانی شدن، نابرابری، تبعیض، وضعیت طبقاتی.

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی. s.hosainzay93@gmail.com

^۲ دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۵۵

بررسی اشتراکات فرهنگی ایرانشهر با رودبار جنوب

نگار خاور^۱

چکیده

رودبار یکی از شهرهای جنوبی استان کرمان است که از طرف شرق با استان سیستان و بلوچستان و شهرستان دلگان فعلی و همچنین حوزه شهرستان ایرانشهر در ادوار گذشته همسایه بوده است. از آنجایی که در بیشتر دوره‌های تاریخی ایالت بلوچستان زیر نظر والی کرمان اداره می‌شد، به دلیل مناسبات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی این دو ایالت باعث شده است که اشتراکات فرهنگی زیادی با هم داشته باشند. اشتراکات فرهنگی رشته‌ای از سنت‌ها، اعتقادات، باورها و آداب و رسوم میان فرهنگ‌ها، گروه‌های مختلف اجتماعی هستند که باعث ارتباط وسیع میان دو جامعه و گروه‌های اجتماعی یک کشور با کشور دیگر و یا یک استان با استان دیگر می‌شوند. در این پژوهش به این سوال پاسخ داده می‌شود که اشتراکات فرهنگی ایرانشهر با رودبار در چیست؟ نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که این دو تا شهر از لحاظ فرهنگی در مسائلی مثل لباس، غذا، زبان، مراسم ازدواج، عزاداری، سنت‌ها، اعتقادات و غیره با هم اشتراکات زیادی دارند. هدف از این نوشتار چگونگی تبیین اشتراکات فرهنگی ایرانشهر با رودبار جنوب است که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و میدانی، به روش تاریخی، با شیوه تحلیلی-تاریخی و نیز بهره‌گیری از سایر منابع نگاشته شده است.

واژگان کلیدی: اشتراکات، فرهنگ، ایرانشهر، رودبار جنوب.

^۱ دانش آموخته‌ی کارشناسی ارشد، رشته تاریخ دانشگاه ولایت
Negarkhvari7413@gmail.com

تأثیر رسانه‌های خارجی بر زبان انگلیسی و پیشرفت فرهنگی دانشجویان رشته زبان انگلیسی در بلوچستان

دانیال خردمند^۱

چکیده

این مقاله به بررسی تأثیرات رسانه‌های خارجی بر ارتباطات فرهنگی و زبانی میان دانشجویان بلوچ رشته زبان انگلیسی در بلوچستان می‌پردازد. برای انجام این تحقیق و بررسی نقش رسانه‌های خارجی در تغییرات فرهنگی و زبانی این جامعه از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد با همه گیر شدن رسانه‌های خارجی مانند فیلم، سریال و اینترنت در چند سال اخیر میان مردم و به خصوص میان دانشجویان بلوچ رشته زبان انگلیسی در منطقه مکران و با توجه به تأثیرهای مثبت این امر در فراگیری و آشنایی بر ارتباطات همگام با فرهنگ و زبان مردم خارجی، قشر جوان و تحصیل کرده در منطقه مکران علاقه زیادی برای آشنا شدن بیشتر با مردمان خارجی و فهم و درک فرهنگ آنان دارد. با پیشرفت‌های علمی و تکنولوژی‌های روز در سراسر جهان، این دانشجویان در کنار محیط و فضای آکادمیک با استفاده از رسانه‌های خارجی مانند فیلم و سریال و فضای اینترنت با فرهنگ خارجی بیشتر آشنا می‌شوند. رسانه‌های خارجی و به روز مورد استفاده این قشر از مردم منطقه مذکور توانسته است به خوبی نیاز آن‌ها را به یادگیری زبان انگلیسی افزایش دهد. تأثیرات فرهنگی-رفتاری، توسعه مهارت‌های ارتباطی، آگاهی از مسائل جهانی و نوع زندگی مردمان خارجی و انگلیسی زبان از نتایج استفاده از رسانه‌های خارجی میان این افراد است. دانشجویان بلوچ با تحلیل این اطلاعات فرهنگی-رفتاری و افزایش تأثیرات مثبت آن در زندگی روزمره و محیط آکادمیک خود می‌توانند در کنار شناخت مردم خارجی و انگلیسی زبان در محیط آکادمیک و در فراگیری زبان و فرهنگ خارجی نیز موفق شوند. از این رو پیشنهاد می‌شود در محیط دانشگاهی و آکادمیک به طور رسمی با هدف آشنایی با فرهنگ خارجی و افزایش آموزه‌های فرهنگی مردم خارجی، برای دانشجویان رشته زبان انگلیسی و حتی علاقه‌مندان دیگر رشته‌ها با معرفی و ارائه واحدهای درسی مرتبط با استفاده از رسانه‌های خارجی برای افزایش مهارت‌های ارتباطی، در محیط آکادمیک استفاده شود.

واژگان کلیدی: رسانه‌های خارجی، دانشجویان بلوچ، منطقه مکران، پیشرفت فرهنگی، یادگیری زبان انگلیسی.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی دانشگاه ولایت
kheradmand48@gmail.com

پیشینه تجارت در بندر تیس و اهمیت آن در ادوار تاریخی

سلمان خسروی‌اکرم ناصری،^۱ امیرمحمد انتظاری،^۲ آسماء حسینی^۴

چکیده

بندر قدیمی تیس از سابقه چندین هزار ساله برخوردار است که وجود آثار تاریخی نشان از تمدنی کهن در این منطقه دارد. در اکثر منابع از این بندر به عنوان تیس یا تیز یاد شده است. در دوره سلجوقیان به لحاظ موقعیت تجاری این بندر از رشد و شکوفایی بسیاری برخوردار بوده و تا پایان دوره صفویان به عنوان انبار کالا از مناطق دور و نزدیک جهان از طریق راه‌های دریایی محسوب می‌شد. در دوره صفویه با ورود استعمارگران به تدریج از اهمیت تجاری بندرگاهی تیس کاسته به گونه‌ای که در حال حاضر به عنوان یک روستا شناخته می‌شود. همچنین تیس از نظر قرارگیری در کنار دریای عمان دارای موقعیت دریایی و ساحلی مناسب جهت پهلوگیری کشتی‌ها و لنج‌ها بوده و افزون بر آن موقعیت خشکی این بندر نیز بر اهمیت آن افزوده است به طوری‌که اکثر راه‌های تجاری و غیر تجاری آبادی‌های مکران به این بندر امتداد می‌یافته است. در مقاله حاضر تلاش شده با تکیه بر روش توصیفی-تحلیلی با هدف بررسی پیشینه تجارت در بندر تیس و اهمیت آن در ادوار تاریخی به بررسی و تحلیل کالاهای صادراتی و وارداتی این منطقه در تجارت منطقه‌ای، ملی و فراملی پرداخته شود.

واژگان کلیدی: بندر تیس، تجارت، دریای عمان، موقعیت دریایی.

^۱ دانشجوی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند. s@gmail.com ۰۹۹۳۶۹۶۷۹۸۱

^۲ عضو هیئت علمی گروه آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند. akram_saseri@yahoo.com

^۳ دانشجوی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند

^۴ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی بیرجند

زنان بلوچ، جهانی شدن، فرصت‌ها، چالش‌ها و راهکارها

سارا خوشخوی^۱

چکیده

به باور بسیار از پژوهشگران، جهانی شدن نشانه ظهور فرایندها و نظامی از روابط اجتماعی است که بر اساس نظام‌های ملی استوار نیست و ارزش‌هایی را در بر می‌گیرد که همه مردم جهان به آن علاقمندند شهروندان جهانی خواهان اقدام جمعی برای حل مشکلات جهان هستند و این یک نوع ارزش است. از آنجایی که فرایند جهانی شدن و پیامدهای آن همه جوامع را در بر می‌گیرد جامعه ایران که متشکل از اقوام با فرهنگ‌های مختلفی است نیز بیشتر تحت تأثیر این فرایند دو سویه قرار گرفته است. بدون شک این آثار بر جامعه در حال توسعه بلوچ که مرحله گذار از سنت به مدرنیته را طی می‌کند بیشتر است و بر زندگی شهروندان بلوچ به ویژه زنان پیچیده تر و عمیق تر هست. گرچه افزایش میزان تحصیلات، دستیابی به مدارج عالی تحصیلات، مشارکت اجتماعی و دستیابی به سطح میانی و عالی مدیریتی بهره‌وری حق انتخاب افزایش سطح آگاهی زنان به عنوان نیمه موثری جامعه بر توسعه جامعه کمک می‌کند، اما جهانی شدن فرهنگی قطعاً، چالش‌های زیادی را فراروی جامعه بلوچ به ویژه زنان قرار می‌دهد و در فرایند گذار از سنت به مدرنیته آسیب‌های زیادی را بر بدنه جامعه به ویژه زنان وارد می‌کند از آنجایی که زنان نیمه موثر جامعه هستند و هرگونه آسیب و تهدیدی می‌تواند کل جامعه و کارکردهای آن را تحت تأثیر قرار دهد، از این رو پرداختن به این موضوع لازم و ضروری است. پژوهش حاضر با روش کتابخانه‌ای و مرور پژوهش‌های مربوطه در این زمینه و نظریه‌های جهانی شدند با هدف کمک به توسعه جامعه بلوچ به بررسی راه‌ها و یافتن ساز و کارهایی برای حل چالش‌های پیش روی زنان بلوچ ناشی از جهانی شدن و نیز سلامت زنان و جامعه و یافتن جایگاه مناسب در جامعه جهانی می‌باشد

واژگان کلیدی: جهانی شدن، زنان بلوچ، جهانی شدن فرهنگی، چالش‌ها، فرصت‌ها، راهکارها.

^۱ دکترای روانشناسی، پژوهشگر و مدرس دانشگاه ولایت kh.sara.2011@gmail.com

نگاهی به پیامدها و چالش‌های ترک تحصیل دانش‌آموزان دختر در جامعه

در حال توسعه بلوچستان و راههای برون رفت

سارا خوشخوی، عابد لطفی زاده، محمدطاهر سجادی مقدم^۳

چکیده

هرساله شاهد ترک تحصیل تعدادی از دانش‌آموزان مقاطع مختلف در مناطقی از کشور هستیم که خانه نشین شده و یا به انجام کارهایی که مقتضای سن و سال آنان نیست مشغول می‌شوند. سیستان بلوچستان به ویژه بلوچستان به دلیل جوانی جمعیت آمار دانش‌آموزی و کودکان واجب‌التعلیم زیادی را دارا دارد اما به دلایل مختلف با ترک تحصیل دانش‌آموزان به ویژه دختران روبه‌رو است. در جدیدترین گزارش نماینده سیستان و بلوچستان در شورای عالی استانهای کشور عنوان شده که در یکی از مناطق سیستان و بلوچستان از ۴۵۰۰ دانش‌آموز که ۱۲ سال پیش وارد چرخه آموزش و پرورش شده‌اند، هم اکنون فقط ۵۰۰ نفر آن‌ها توانسته‌اند دیپلم گرفته و یا وارد دانشگاه شوند. از سوی دیگر توسعه همه جانبه جوامع به توسعه و تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان به عنوان نیروی انسانی بستگی دارد. از این رو، آمار بالای ترک تحصیل دانش‌آموزان در جامعه در حال توسعه بلوچستان از مهمترین و بزرگترین موانع توسعه جامعه بلوچستان است. از آنجا که توسعه پایدار و پیشرفت هر جامعه‌ای در گرو وجود نیروی انسانی توانمند، آگاه و اندیشمند از طریق ایجاد فرصت‌های برابر است، ترک تحصیل دختران به عنوان نمیه‌ی موثر جامعه بر روند توسعه و یا عقب ماندگی آن تاثیرگذار است. با توجه نقش و اهمیت نیروی انسانی به ویژه زنان در توسعه جوامع و نیز نقش آموزش و پرورش در تعلیم و تربیت کودکان و نوجوان و تأمین نیروی انسانی کارآمد، پژوهش حاضر با هدف کمک به توسعه جامعه، با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و مرور نظریه‌ها و پژوهش‌ها و نیز بررسی آمارها و پیامدهای ترک تحصیل دختران در پی یافتن راههای برون رفت از این چالش مهم جامعه است.

واژگان کلیدی: ترک تحصیل، نیروی انسانی، توسعه پایدار، آموزش و پرورش، بلوچستان.

^۱ دکترای روانشناسی، پژوهشگر و مدرس دانشگاه ولایت kh.sara.2011@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی مردم‌شناسی دانشگاه ولایت abedlotfizadeh0@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

بررسی داستان حماسی جنگ چاکر کولواهی و عالی دگار با رویکرد تاریخی-باستان‌شناختی

محمدیاسین درازهی^۱

چکیده

داستان جنگ چاکر کولواهی و عالی دگار، یکی از مشهورترین حماسه‌های تاریخی در ادبیات حماسی بلوچ است که به صورت منظوم امروزه به ما رسیده است. حماسه مذکور و شخصیت‌های موجود در آن براساس روایات و منابع تاریخی و باستان‌شناسی جز اشخاص حقیقی و تاریخی هستند که جایگاه مهمی در ادبیات حماسی و تاریخ بلوچ دارند. به دلیل استفاده کمتر از خط و کتابت، نقل و انتقال حوادث و روایات به صورت شفاهی و سینه به سینه منتقل گشته و با گذشت زمان جنبه حماسی به خود گرفته‌اند. هدف نگارنده از این تحقیق، بررسی جنبه‌های تاریخی و اثبات آنها با بررسی روایت‌های تاریخی-بومی و مکان‌های باستان‌شناسی که بر اساس منابع شفاهی به دست آمده می‌باشد، و با استفاده از روش مطالعه تطبیقی با منابع و حوادث تاریخی هم‌دوره، به اثبات آن پرداخته شده است. پژوهش‌های نسبتاً زیادی درباره ادبیات منظوم و حماسی بلوچ انجام گرفته، اما تاکنون اثر مستقلی که به مطالعه و اثبات جنبه‌های تاریخی و باستان‌شناسی حماسه‌های بلوچ بپردازد، انجام نشده است. در پژوهش حاضر، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی و به شیوه توصیفی-تحلیلی به گردآوری و تحلیل مطالب و منابع پرداخته شده است.

واژگان کلیدی: ادبیات حماسی بلوچ، تاریخ و باستان‌شناسی، چاکر کولواهی، عالی دگار.

^۱ کارشناس ارشد گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران. yasnimirdorra@gmail.com

ترجیح جزء به کل در فرهنگ ایرانی؛ مطالعه موردی هنرهای بلوچی (سوزن دوزی، معماری)

مصطفی دشتی^۱

چکیده

یکی از ویژگی‌های بارز هنرهای سنتی در همه ادوار تاریخ هنر جهان، توجه بیشتر بر عناصر جزئی، بدون ارتباط مستقیم و مستحکم با کلیت متن هنری است. اصولاً در غالب موارد، کلیت، موضوعیت چندانی ندارد و هر چه هست، جزئیات بسیار ظریف و خیره‌کننده است. در غرب اوج این هنر را شاید بتوان در هنر معماری گوتیک به عینه مشاهده کرد. بعدها با ظهور مدرنیته و هنرهای مدرنیستی، تاحد زیادی، تفکر کل‌نگر جای جزئی‌نگری را در فرهنگ و هنر غرب گرفت. اما جزء‌نگری در ایران، به نظر می‌رسد هنوز تاحد زیادی اهمیت خود را حفظ کرده است؛ این نگاه، در طول تاریخ و در هنرهای مختلف از شعر گرفته تا معماری و مینیاتور، آن‌چنان اهمیت دارد که می‌توان آن را برآمده از پرادایمی خاص دانست. این پارادایم نه فقط در هنر، بلکه در تمام امور اجتماعی و فرهنگی و... جاری و ساری است و به‌رغم اینکه در دوره معاصر، مدرنیته بر برخی از شئون فرهنگی ایران سایه انداخته اما ردپای تفکر سنتی جزء‌نگر همچنان پابرجای است. این مقاله قصد دارد ردپای این تفکر را در برخی از هنرها و صنایع دستی بلوچی، به عنوان یکی از خرده‌فرهنگ‌های اصیل ایرانی بررسی کند. اهمیت چنین پژوهشی، از جمله در این است که می‌تواند اولاً تأثیر این نحوه نگاه به جهان را در هنر بلوچی به عنوان نماینده‌ای از هنر ایرانی نشان دهد و در گام بعدی نیز می‌تواند تأثیر جزء‌نگری را در امور روزمره یا دراز مدت قوم بلوچ به عنوان نمونه‌ای از تفکر ایرانی مورد بررسی قرار دهد.

واژگان کلیدی: فرهنگ، هنر، بلوچی، ایرانی.

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت. m.dashti_a@velayat.ac.ir

بررسی وضعیت اقتصادی مکران در دوره ایلخانان

فاطمه دهانی^۱ سید امین شفیع پور^۲

چکیده

سرزمین مکران در قسمت جنوب شرقی ایران واقع شده است. این ساحل در غرب به کرمان، از شرق به سرزمین سند، از شمال به سیستان و از جنوب به حدود دریای عمان محدود می‌شود. به دلیل راه‌های ارتباطی زمینی و دریایی که از این منطقه می‌گذرد این سواحل در طول تاریخ همیشه مورد توجه دولت‌ها بوده است. از جمله حکومت‌هایی که در طول تاریخ ایران بر روی کار آمدند، مغولان و ایلخانان بودند که به دو مقوله کشاورزی و تجارت اهمیت می‌دادند. ایلخانان وارث حکومت ویرانگر مغولان بودند به همین دلیل برای آنکه قدرت و سلطه خود را بر ایران محکم کنند سعی کردند که دست به اقدامات عمرانی بزنند. مکران به دلیل اینکه دارای آب و هوای مناسب و همچنین راه‌های ارتباطی مناسب بود مورد توجه قرار گرفت. منطقه مکران در دوره‌های قبل از حمله مغولان، منطقه مکران در عرصه تجارت و کشاورزی نقش بی‌بدیلی ایفا می‌نمود. این منطقه بعد از حمله شدید مغولان و به دنبال آن حمله هلاکو ایلخانی تا مدت زیادی نقش خود را از دست داد ولی با روی کار آمدن ایلخانان جدید و همچنین اداره کردن امور به دست خاندان‌های ایرانی باردیگر مناطق تجاری از جمله مکران مورد توجه قرار گرفتند و بار دیگر نقش‌های خود در عرصه اقتصادی را به خوبی ایفا نمودند. در این پژوهش سعی بر آن شده که با توجه به کتب و منابع تاریخی به وضعیت اقتصادی مکران در دوره ایلخانان پرداخته شود.

واژگان کلیدی: ایلخانان، مکران، تجارت، کشاورزی.

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان rahadehani75@gmail.com
^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان sayedaminshafiepoor1415@gmail.com

روند مهاجرت ذکریان به خارج از کشور در دوره پهلوی

میثم دهقانی^۱

چکیده

ذکریان شاخه‌ای از مسلمانان صوفی مسلک هستند که باورها و مناسک آنان بر پایه اعتقاد به مهدویت در اوایل قرن یازدهم هجری/ابتدای قرن شانزدهم میلادی متأثر از اعتقادات مهدی باورانه هندی در بلوچستان و به طور خاص در مکران گسترش یافته است. پیروان این مذهب یا طریقت سیدمحمد جونپوری را رهبر خود دانسته و او را مهدی در آئین خود می‌دانند. هر چند غالب جمعیت بلوچستان ایران دارای مذهب اهل سنت حنفی بودند و از لحاظ اعتقادی نقطه مقابل ذکری‌ها قرار داشتند، بین معتقدان به این آئین و حنفی‌های بلوچستان ارتباط مسالمت‌آمیز برقرار بوده است. در دوره پهلوی رهبر مذهبی حنفی‌ها مولوی عبدالله ملازاده و رهبر ذکری‌ها شیخ گلایی بود. در این دوره برخوردهایی بین پیروان دو مذهب روی داد که منجر به مهاجرت ذکری‌ها به خارج از مرزهای بلوچستان ایران می‌شود. این نوشته به دنبال پاسخ به این سوال است که دلایل و روند مهاجرت ذکری‌ها به خارج از کشور در دوره پهلوی اول چگونه بود؟ چنین به نظر می‌رسد که اختلاف‌های اعتقادی و فکری موجب پیدایش درگیری دو گروه با یکدیگر می‌شود و در نهایت منجر به مهاجرت ذکری‌ها به خارج از ایران می‌شود. هدف این نوشته تبیین چگونگی روند مهاجرت ذکریان به خارج از کشور در دوره پهلوی اول است که با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، اسنادی و مصاحبه به روش تاریخی با شیوه توصیفی-تحلیلی نگاشته شده است.

واژگان کلیدی: ذکری‌ها، مهاجرت، پهلوی اول، حنفی‌ها، عبدالله ملازاده.

^۱ دانش‌آموخته کارشناس ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت
meysamdehgani75@gmail.com

نقش حفاظتی خان‌های بلوچ در تاریخ سیاسی سواحل مکران

محمد مهدی دهقانی فیروزآبادی، فاطمه حسن‌آبادی، مهرداد دهقانی فیروزآبادی،^۲ عارفه دهقانی^۴

چکیده

ایالت مکران به لحاظ مجاورت با مرزهای شبه قاره هند از یک طرف و دریای عمان از سوی دیگر در طول تاریخ از جنبه‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و مذهبی از جایگاه مهمی برخوردار بوده است، به طوری که از طریق این سرزمین اولین تهاجم مسلمانان به مرزهای هند صورت گرفت. بسیاری از گروه‌های شورشی در طول تاریخ نیز از خراسان، سیستان و عمان رانده و به سرزمین مکران مهاجرت می‌کردند. از نظر سیاسی نیز حضور در سیستان برای هندی‌ها و انگلیسی‌ها منافع نظامی، اقتصادی و مالی بسیاری در بر داشته است که نقش خان‌های بلوچ در حفاظت از این منطقه شاهدهی بر این مدعاست. مقاله حاضر می‌کوشد ضمن معرفی مهمترین خان‌های بلوچ در بلوچستان، مواضع انگلیسی‌ها در مکران و نحوه رویارویی خان‌های بلوچ با انگلیسی‌ها و تلاش ایشان در جهت حفظ این منطقه را مورد تحلیل و ارزیابی قرار دهد. یافته‌های حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که تلاش انگلیسی‌ها در سواحل مکران با منافع آنها در هند پیوند داشته است.

واژگان کلیدی: مکران، انگلیس، حکومت مرکزی، طوایف بلوچ.

^۱ دانش‌آموخته کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند
mohammadmahdi7461@gmail.com

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند

^۳ دانش‌آموخته کارشناسی آموزش دانشگاه فرهنگیان اصفهان

^۴ دانش‌آموخته کارشناس ارشد تاریخ

تصوف و عرفان در بلوچستان با تأکید بر سراوان

محمد صدیق دهوری^۱

چکیده

تصوف و عرفان در بلوچستان پیشینه طولانی و درازدانی دارد، چنانچه هنوز بقایایان در مناطقی مانند سراوان در قالب خانقاه، چله‌خانه، رسوم گوناگون، حلقه‌های ذکر، بیعت مرید با مرشد، نذر، مولودی‌خوانی، احداث گنبد و بارگاه بر آرامگاه‌های بزرگان، در نحله‌های عرفانی مختلف به چشم می‌خورد. مقاله حاضر با روش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و تاریخ شفاهی به دنبال این پرسش است که تصوف و عرفان در بلوچستان به‌ویژه شهر سراوان چگونه بوده است؟ با توجه به فرضیه‌های تحقیق منطقه بلوچستان در گذشته نحله‌های عرفانی در آن فعالیت داشته‌اند و از این نظر حائز اهمیت است که در تلطیف فضای خشن و طبیعت جغرافیایی منطقه نیز چشمگیر و سبب دگرپذیری در جامعه بلوچستان گشته است تا جائیکه اثرات آن در ظهور و بروز فرقه ذکری، رشد و نمو اندیشه‌های اسلامی در بلوچستان نمود داشته است. در سراوان پیروان طریقت و شریعت و طریقت نیز از سده‌های پیشین به فعالیت. تداوم آن سبب ارائه چهره‌ای رحمانی از دین می‌گردد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، سراوان، عرفان، تصوف، طریقه، بیعت، مرید، مرشد.

تأثیر یادگیری زبان خارجی بر فرهنگ و روابط بین‌المللی مردم سواحل مکران

حمید رحمانی سنگانی^۱

چکیده

پیشرفت تکنولوژی و تبدلات رو به افزایش مردم در سرتاسر جهان، نقش زبان خارجی و بین‌المللی را بسیار برجسته نموده است. یادگیری زبان نه تنها باعث ارتباطات بیشتر می‌شود بلکه به فهم و یادگیری فرهنگ و تمدنهای دیگر کمک می‌کند تا جایی که منجر به شبیه‌سازی بین فرهنگی هم شده است. مطالعه حاضر به شناسایی و تاثیر زبان های خارجی متداول در سواحل مکران (بلوچستان) بر فرهنگ مردم منطقه می‌پردازد. بدین منظور از روش تحقیق کیفی شامل مصاحبه، مشاهده و اسناد برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مردم بومی شهر ساحلی چابهار و حومه با زبان اردو که زبان همسایه شرقی و هم‌مرز با آنهاست آشنایی دارند. علاوه بر این، تشابهات زیاد دیگری از قبیل مصرف ادویه جات، غذاهای پاکستانی و پان، خرید و صرف غذا در کنار خیابان، هم‌نشینی در محله‌ها بعد از کار روزانه، پوشیدن لباس و سندهای مدل پاکستانی، رواج آهنگ و فیلم‌های هندی، طرح منازل سنتی و مساجد، بین دو منطقه هم‌مرز مشاهده شد. البته بنظر می‌رسد عواملی مثل دادوستد زمینی و دریایی، مراجعات پزشکی، و سکونت خویشاوندان در دو طرف مرز، تقارب فرهنگی را مهیا ساخته است. اکنون که توسعه سواحل مکران مورد توجه قرار گرفته است، باید یادآور شد که آموزش زبان انگلیسی و عربی می‌تواند همانند زبان اردو کمک زیادی به تبدلات، فهم و درک فرهنگی و در نتیجه پیشرفت منطقه کند. اتفاقی که در کشورهای اخیراً توسعه یافته مثل امارات متحده عربی دیده می‌شود.

واژه‌های کلیدی: سواحل مکران، زبان خارجی، فرهنگ، روابط بین‌المللی.

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه ولایت. rahmani_s@yahoo.com

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۶۷

مطالعه‌ی تشابهات فرهنگی و زبانی جوانان دانشگاهی شهر چابهار با مردم دیگر کشورهای خارجی

حمید رحمانی سنگانی‌دانیال خردمند^۲

چکیده

هدف این مقاله بررسی نقش زبان و ویژگی‌های فرهنگی بین جوانان تحصیل کرده بلوچ ساکن چابهار با مردمان کشورهای دیگر است. برای بررسی این موضوع و راهکارهای پیشرفت همه افراد جامعه مذکور در این مطالعه از روش تحقیق میدانی استفاده شده است. یافته‌های مطالعه اشاره دارند که جوانان بلوچ منطقه که به «زبان بلوچی» صحبت می‌کنند یعنی زبان ایرانیان ساکن جنوب کشور ایران، تمایل و آفری به فهم و درک فرهنگ‌های خارجی از قبیل مردم کشورهای انگلیسی زبان دارند. این تمایل در افرادی که دارای تحصیلات دانشگاهی می‌باشند و یا در حال تحصیل می‌باشند بیشتر نمایان است. از سویی دیگر با توجه به موقعیت اقتصادی و جغرافیایی شهرستان چابهار بخشی از جوانان تحصیل کرده این شهرستان میزبان توریست‌های مسلط به زبان انگلیسی هستند که تا حدودی باعث می‌شود با فرهنگ‌های خارجی آشنا بشوند که در ادامه این امر باعث بوجود آمدن انگیزه برای آشنایی و فهم بیشتر فرهنگ بین الملل می‌شود. ناگفتنی نیست که از این بابت تبادلات و پیشرفت‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی بیشتری بین افراد بلوچ ساکن چابهار و جوامع بین الملل برقرار می‌شود. از طرف دیگر بیشتر مردم منطقه تحصیلات آکادمیک ندارند و به صورت سنتی زندگی می‌کنند و برای توسعه منطقه باید به آن‌ها توجه شود. در این راستا دانشگاه‌ها با توجه به جایگاهشان و وجود قابلیت‌های ارتباطی بین اساتید داخل کشور و خارج کشور می‌توانند زمینه ساز آموزش‌ها و ارتباطات بین المللی باشند. در نتیجه برای توسعه همه جانبه شهرستان چابهار نیاز مبرم است تا فعالیت‌های جمعی، سمینارها و کارگاه‌هایی با محوریت فرهنگی آموزشی برای آشنایی با فرهنگ بین الملل برای عموم مردم برگزار شود.

واژگان کلیدی: ویژگی‌های فرهنگی، جوانان تحصیل کرده، مردم بلوچ، نقش زبان، پیشرفت اجتماعی-اقتصادی.

استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه ولایت. h_rahmani_s@yahoo.com
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی دانشگاه ولایت
kheradmand48@gmail.com

تاریخ محلی یک روستا در بلوچستان (روستای پتان از توابع شهرستان نیکشهر)

حفیظ الله رخشانی،^۱ مسلم سرورانی^۲

چکیده

تاریخ و مطالعه آن از زمینه‌های جذاب و مورد توجه مردم بوده است و امروزه نیز این جذابیت را تا حدودی حفظ کرده است. تاریخ محلی که در سطح محدودتر به مسائل تاریخی می‌پردازد ویژگی‌های خاص خود را دارد و میتواند در مقیاس محدود و محلی به پژوهش در زمینه تاریخ یک روستا، شهر، منطقه و یا استان انجام شود. روستای پتان از توابع بخش مرکزی شهرستان نیکشهر بوده و از روستاهایی است که پرداختن به تاریخ آن بخشی از گذشته آن را آشکار می‌سازد و برای علاقه‌مندان به مطالعه آن میتواند جالب باشد. در این تحقیق تلاش شده است که درآمدی بر تاریخ محلی این روستا ارائه شود. هدف ارائه نمونه‌ای کوچک از تاریخ محلی است که خود در پیوند با مسائل جغرافیایی و اجتماعی قرار می‌گیرد. این روستا با داشتن قنات و زمین‌های کشاورزی فراوان و تولید انواع خرما و مرکبات دارای ظرفیت اقتصادی است و نیازمند توجه هرچه بیشتر مسئولان گرامی است.

واژگان کلیدی: روستای پتان، تاریخ محلی، نیکشهر، بلوچستان.

^۱ دانشجوی کارشناسی رشته تاریخ دانشگاه ولایت ایرانشهر

emadooooook781028@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت

تفاوت سفرنامه‌های داخلی و خارجی بلوچستان در دوره قاجار

عبدالناصر رستمی^۱

چکیده

بلوچستان در دوره قاجار شاهد تحولات بسیار مهمی بود. آغاز استعمار و رقابت کشورهای اروپایی برای بدست آوردن مستعمرات، پای آنها را به قاره آسیا و هندوستان باز کرد. انگلستان به تدریج دیگر رقبا را کنار زد و هند را مستعمره خود ساخت. ظهور رقبایی چون فرانسه ناپلئونی و امپراتوری تزاری روسیه، انگلیس‌ها را بر آن داشت تا در جهت حفظ هندوستان دست به شناسایی مناطق همجوار آن بزند. بلوچستان که به عنوان گذرگاه هندوستان شناخته می‌شد، توجه انگلیسی‌ها را به خود جلب کرد. آنان جهت شناسایی بلوچستان مامورینی را به آنجا اعزام کردند. با رفع خطر رقبا این مامورین اجازه یافتند که گزارش سفر خود را در قالب سفرنامه منتشر کنند. از طرفی حکومت قاجار، بدنبال دخالت‌های انگلستان در بلوچستان، درصدد تثبیت قدرت خود در بلوچستان برآمد. با تسلط قاجارها در دوره محمد شاه و ناصرالدین شاه بر بخشی از بلوچستان آنان مامورینی را جهت شناسایی و تهیه گزارش به بلوچستان اعزام کردند که نتایج آن در قالب سفرنامه منتشر شد. در این پژوهش به این پرسش پاسخ داده شده است که سفرنامه‌های داخلی و خارجی بلوچستان در مقایسه با یکدیگر چه تفاوت‌های داشتند؟ با نگاهی مقایسه‌ای به سفرنامه‌های داخلی و خارجی بلوچستان پی می‌بریم که این آثار در اهداف سفر و در پرداختن به موضوعات مختلف و تفاوت‌هایی با هم دارند. هدف این پژوهش تبیین تفاوت‌های این دو گروه از سفرنامه‌ها در مقایسه با یکدیگر است. این پژوهش با روش تاریخی و رویکرد توصیفی و مقایسه‌ای با استفاده از منابع کتابخانه‌ای نگاشته شده است.

واژگان کلیدی: سفرنامه‌های خارجی، سفرنامه‌های داخلی، بلوچستان، قاجار.

^۱ دانش‌آموخته کارشناس ارشد رشته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت
rostami.13637@gmail.com

بررسی اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار روستایی؛ مطالعه موردی شهرستان نیکشهر

محمدکریم رئیسی^۱، محمود محمدی^۲

چکیده

امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات نقش پررنگی در جامعه روستایی پیدا نموده و مقدمات توسعه پایدار روستاها را فراهم آورده است. هدف این پژوهش بررسی اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار روستایی در شهرستان نیکشهر است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش انجام کار توصیفی - تحلیلی است که به دور روش مطالعه کتابخانه‌ای و پیمایشی میدانی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق را روستاهای شهرستان نیکشهر تشکیل داده است که بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵، جمعیت آن برابر با ۱۲۴۱۶۲ نفر است که با استفاده از فرمول کوکران به تعداد ۳۸۴ نفر به صورت تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شده است. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از آزمون تحلیل رگرسیون چندمتغیره و آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. به منظور بررسی اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار روستایی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است نتایج آزمون نشان داد که اثرات اقتصادی فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه پایدار روستایی با میانگین ۳/۱۱۵، اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۳/۱۴۷، زیست محیطی با میانگین ۳/۵۳۸ و کالبدی با میانگین ۳/۳۰۱ مطلوب است. همچنین نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات بیشترین تأثیر را با ضریب بتای ۰/۳۶۶ بر متغیر اقتصادی توسعه پایدار روستایی دارد. همچنین فناوری اطلاعات و ارتباطات بر متغیر اجتماعی - فرهنگی با ضریب بتای ۰/۳۱۲، بر بعد کالبدی با ضریب بتای ۰/۲۸۴ و بر بعد زیست محیطی با ضریب بتای ۰/۱۷۶ معنادار است.

واژگان کلیدی: فناوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه، توسعه پایدار روستایی، جامعه روستایی، شهرستان نیکشهر.

^۱ استادیار جغرافیا دانشگاه پیام نور ایران، تهران، pnuraesi@yahoo.com

^۲ استادیار علوم اقتصادی دانشگاه پیام نور ایران، تهران.

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۷۱

گردشگری پایدار چابهار؛ مسیری برای شکوفایی اقتصادسواحل مکران

محمدکریم رئیسی^۱ / محمود محمدی^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی گردشگری پایدار چابهار؛ مسیری برای شکوفایی اقتصاد مکران انجام شده است. پژوهش حاضر بر حسب نوع روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف، کاربردی است. روش گردآوری اطلاعات مبتنی بر روش - های اسنادی (کتابخانه‌ای) و مطالعات میدانی است. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و مدل معادلات ساختاری استفاده شد. وضعیت گردشگری پایدار در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و فیزیکی مطلوب ارزیابی شد، به طوری که در بعد اقتصادی؛ گسترش صادرات پنهان و برابری فرصت‌های شغلی با مقدار میانگین ۳/۴۱، در بعد اجتماعی و فرهنگی؛ سرزندگی و شادابی عمومی بر اثر حضور گسترده گردشگران با مقدار میانگین ۳/۳۳، و در بعد فیزیکی و محیطی؛ توسعه زیرساخت‌های شهری با مقدار میانگین ۳/۳۸، بیشترین مقدار میانگین‌ها را شامل شدند. همچنین نتایج نشان داد، بعد اقتصادی با مقدار میانگین ۳/۲۸، نسبت به دو بعد اجتماعی و فرهنگی و فیزیکی در بهترین وضعیت قرار دارد. در ادامه نیز نتایج مدل معادلات ساختاری به منظور ارتباط بین گردشگری پایدار چابهار و شکوفایی اقتصادی مکران نشان داد، بین گردشگری پایدار و شکوفایی اقتصادی مکران با میزان تأثیر ۰/۶۹۹ و مقدار بحرانی ۱۸/۵۱، در سطح معنادار ۰/۰۰۱، ارتباط معنادار و مثبتی وجود دارد.

واژگان کلیدی: گردشگری پایدار، شکوفایی اقتصادی، چابهار، سواحل مکران.

^۱ استادیار جغرافیا دانشگاه پیام نور ایران، تهران pnuraesi@yahoo.com

^۲ استادیار علوم اقتصادی دانشگاه پیام نور ایران، تهران

جستاری در فرهنگ عامه منطقه مهرستان (مه‌گس) بلوچستان

محمد اکبر سپاهی^۱

چکیده

پژوهش در فرهنگ عامه و فولکلور هر جامعه‌ای مستلزم آن است که برای ثبت و ضبط جنبه‌های مختلف و نمودهای گوناگون آن تا سرحد امکان بکوشیم. فرهنگ عامه همانند دیگر موضوعات انسانی یک جامعه زنده، پویا است و دچار دگرگونی میشود. عناصری از آن مهجور میشوند و بسیاری از عناصر آن در میان جوامع مختلف داد و ستد میشوند. مهرستان، یکی از مناطق تاریخی سراوان کهن است که به سبب موقعیت جغرافیایی‌اش، کانون پیوند اجتماعی مناطق مرکزی بلوچستان بوده و بازتاب‌دهنده بسیاری از آداب و رسوم مشترک این مناطق است. در این مقاله برخی از اعتقادات عامه درباره زندگی، از کودکی تا پایان حیات، گردآوری و بعضاً با برخی از نمونه‌های مشابه در فرهنگ عامه مناطق دیگر ایران، مقایسه شده‌اند. بدیهی است برای اعتقادات و فرهنگ عامه مرز دقیق و کاملاً روشنی میان خرافات و باورهای اساطیری و اعتقادات دیگر نمیتوان تعیین کرد اما در این نوشتار تلاش بر آن بوده است که از پرداختن به باورهای مرسوم برگرفته از ادیان رایج پرهیز شود. واژگان کلیدی: فرهنگ عامه، مهرستان، بلوچستان.

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت m.sepahi@velayat.ac.ir

آداب و رسوم مهمان و مهمان‌نوازی در میان بلوچ‌ها به روایت سفرنامه‌های خارجی دوره قاجار

عبدالودود سپاهی^۱

چکیده

مهمان و مهمان‌نوازی جایگاه والایی در فرهنگ مردم ایران داشته و تکریم مهمان از صفات برجسته این مردم بوده است. بلوچ‌ها به روایت‌های خودی و غیر خودی جایگاه خاصی برای مهمان قائل بوده و این مسئله در فرهنگ این مردم ریشه دارد. روایت سفرنامه‌های خارجی نوشته شده درباره بلوچستان در دوره قاجار از آداب و رسوم مربوط به مهمان و مهمان‌نوازی و نقش میزبان از جالب‌ترین گزارش‌های این منابع است. چنین به نظر می‌رسد که موقعیت جغرافیائی، شرایط آب و هوایی، موقعیت ارتباطی، تداوم سنن گذشته و آموزه‌های اسلامی از عوامل پیدایش آداب و رسوم مربوط به مهمان در بلوچستان باشد. در این مقاله پاسخ به این سوال مورد توجه قرار گرفته است: مهم‌ترین آداب و رسوم مربوط به مهمان و مهمان‌نوازی در جامعه بلوچی که در سفرنامه‌های خارجی دوره قاجار بازتاب داشته است چیست؟ برای پاسخ به این سوال، به روش کتابخانه‌ای اطلاعات گردآوری شده و با رویکرد توصیفی آداب و رسوم مربوط به مهمان‌نوازی تبیین شده است. بررسی‌های انجام شده برای پاسخ به این سوال مشخص می‌سازد که آداب و رسوم مختلفی درباره مهمان و مهمان‌نوازی در بین بلوچ‌ها وجود داشته است که میزبان و مهمان بر اساس ارزش‌ها و عرف جامعه این آداب و رسوم را محترم می‌شمرده‌اند.

واژگان کلیدی: مهمان، مهمان‌نوازی، آداب و رسوم، بلوچ‌ها، سفرنامه‌ها، قاجار.

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت. Sepahi.a.v@gmail.com

بازتاب اوضاع سیاسی بلوچستان در دوره قاجار در آثار باستانی پاریزی عبدالودود سپاهی، عاطفه اسماعیل زاده^۲

چکیده

بلوچستان به سبب موقعیت سوق الجیشی بودن در همه ادوار بویژه در دوران قاجار از لحاظ سیاسی اهمیت ویژه‌ای یافت. بلوچستان به عنوان شاهراه ارتباطی میان هند همواره مورد توجه حاکمان قاجار و دولت‌های خارجی بالاخص انگلیس به جهت دسترسی به هند قرار داشت. بلوچستان در دوره قاجار از جانب کرمان اداره می‌گردید. این منطقه با توجه به اوضاع داخلی و برخوردهای خشن قاجاران با مردم و حاکمان محلی آن، وضعیت خاصی داشت. دولت مرکزی نیز بوسیله کرمان امور سیاسی آن را نظم می‌بخشید و فرماندهانی که از جانب دولت مرکزی به این منطقه روانه می‌شدند امور این منطقه را از طریق کرمان بدست می‌گرفتند. این امر باعث گردید تحولات بلوچستان و کرمان با یکدیگر ارتباط و پیوستگی پیدا کند و مورد توجه پژوهشگران و مورخان کرمانی در دوره معاصر قرار گیرد. باستانی پاریزی از جمله پژوهشگران مطرح به شمار می‌آید که تحولات و جایگاه کرمان در طول تاریخ مورد توجه جدی ایشان قرار گرفته است. حال با توجه به اینکه تاریخ بلوچستان در دوره قاجار با کرمان پیوند داشته و تحولات تاریخ کرمان مورد توجه جدی باستانی پاریزی بوده این سوال پیش می‌آید که اوضاع سیاسی بلوچستان در دوره قاجار در آثار باستانی پاریزی چگونه بازتاب داده شده است؟ در دوره قاجار به سبب تحولاتی که در بلوچستان به جهت موقعیت سیاسی که داشت بوجود آمد و به سبب پیوستگی میان بلوچستان و کرمان، تحولات سیاسی بلوچستان در آثار پژوهشگران کرمانی از جمله باستانی پاریزی بازتاب زیادی داده شده است. هدف از این پژوهش تبیین اوضاع سیاسی بلوچستان در آثار باستانی پاریزی است. این تحقیق به روش تاریخی با توصیف و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است.

واژگان کلیدی: بلوچستان، کرمان، قاجار، باستانی پاریزی.

^۱ - استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت sepahi.a.v@gmail.com

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت
atfhasmaylzdah40@gmail.com

صورتبندی مالیات بمپور و پهره (ایران‌شهر) در دوره قاجار

عبدالودود سپاهی^۱، افسانه زین‌الدینی^۲

چکیده

ایران‌شهر کنونی (پهره قدیمی) و بمپور در طول تاریخ در بلوچستان موقعیتی ویژه داشته‌اند و از جهات مختلف دارای اهمیت بوده‌اند. در دوره‌ی قاجار علاوه بر موقعیت‌های پیشین، مالیات به عنوان یکی از عوامل اصلی در روابط حاکمان محلی بلوچستان و کارگزاران حکومت قاجار نقش تعیین‌کننده داشت. بمپور و ایران‌شهر از نظر کشاورزی و درآمدهای حاصل از آن از مناطقی بودند که مالیات آن همیشه توسط ظابطان مالیاتی وصول می‌شد و علاوه بر این گزارش‌های متعددی در دست است که نشان می‌دهد مالیات جمع‌آوری شده همیشه بیش از میزان تعیین شده بود. این مسئله می‌توانست پیامدهای مختلفی برای ساکنان این ناحیه در پی داشته باشد. این مقاله در صدد است که به این سؤال پاسخ دهد که صورتبندی مالیات بمپور و پهره در دوره قاجار چگونه بود؟ برای پاسخ به این سؤال طرح شده با روش تاریخی و بارویکرد توصیفی منابع آن دوره بررسی شده و یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که انواع مالیات مستقیم از مردم این منطقه وصول می‌شد که عمدتاً بیش از ظرفیت‌های این مناطق بود.

واژگان کلیدی: بمپور، پهره (ایران‌شهر)، قاجار، صورتبندی مالیات.

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت. Sepahi.a.v@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد گروه تاریخ دانشگاه ولایت. afsane.zinodini@gmail.com

تأثیر زمینه‌های ارثی بر شخصیت کودکان بر اساس ضرب‌المثل‌های بلوچی زهراسپاهی سیب^۱

چکیده

ضرب‌المثل‌های بلوچی از جمله آثار متنوع ادبیات عامه هستند که کاربردی گسترده در میان مردم بلوچ دارند و بلوچ‌ها موقعیت‌ها و لحظات زندگی خود را با ضرب‌المثل‌ها می‌آریند و دیدگاه‌ها و تجربیات جمعی خود را در قالب مثل عرضه می‌کنند و به سخن به ضرب‌المثل حکمت می‌بخشند. یکی از ویژگی‌های ضرب‌المثل‌های مردمان بلوچ تنوع محتوایی است به گونه‌ای که تمامی ادوار زندگی انسان‌ها را در بر می‌گیرند و از پیش از تولد انسان و تا پس از مرگ او موضوع ضرب‌المثل‌هاست. بخشی از ضرب‌المثل‌های بلوچی مربوط به دوره کودکی در ادوار زندگی انسان است و در این میان با توجه به اهمیت کودکان و دوره کودکی، با بهره‌گیری از ضرب‌المثل‌هایی به این دو مقوله پرداخته‌اند، با بررسی آن‌ها می‌توان به نوع نگاه بلوچ‌ها به مفهوم کودک و کودکی پی برد. این تحقیق به دنبال آن است که به این سوال پاسخ دهد: براساس ضرب‌المثل‌های بلوچی زمینه‌های ارثی چه تأثیری بر شخصیت کودک می‌تواند داشته باشد؟ برای پاسخ به این سوال، اقدام به جمع‌آوری و توصیف آن دسته از ضرب‌المثل‌هایی شده است که باور عمده در آنها تأثیر زمینه‌های ارثی یا عوامل ژنتیکی بر کودکان است. تحلیل این مثل‌ها نشان می‌دهد که در باور مردم بلوچ عوامل ژنتیکی نقشی برجسته و غیر قابل انکاری بر شخصیت کودکان دارد. **واژگان کلیدی:** ضرب‌المثل‌های بلوچی، زمینه‌های ارثی، شخصیت کودک.

بررسی جامعه‌شناختی تاثیر شبکه اجتماعی اینستاگرام بر روابط اجتماعی

دانشجویان مردم‌شناسی ورودی سال ۱۳۹۹ دانشگاه ولایت ایرانشهر

محمد طاهر سجادی مقدم، مسلم سرورانی، عابد لطفی زاده، بهمن درزاده، طاهای فاروقی^۵

چکیده

همه‌ی انسان‌ها نیاز به زیست در اجتماع دارند. ابعاد و اشکال این زیست در اجتماع در دوره‌های مختلف تحولاتی شگرفی به خود دیده است. با روی کار آمدن شبکه‌های اجتماعی نوین چون اینستاگرام روابط از شکلی که در گذشته داشته، همانطور که هابرماس در نظریه حوزه عمومی بیان می‌کند: افراد در گذشته در بازار و قهوه‌خانه‌ها و... با یکدیگر اجتماعی را شکل می‌دادند، خارج شده است. زمانی که شبکه‌های اجتماعی چون اینستاگرام روی کار آمدند، این اجتماعات وارد محیط‌هایی جدید شدند. تفاوت در محیط این روابط و گفتگو‌هایی بود که هابرماس در حوزه عمومی خویش بیان می‌کرد و در این تحقیق به بررسی تأثیراتی که شبکه اجتماعی اینستاگرام بر روابط اجتماعی دانشجویان دارد را با توجه به نظریه حوزه عمومی هابرماس در چند مقوله زندگی اجتماعی، شخصی، فرهنگ و کسب و کار بررسی می‌شود. یافته‌هایی که از بررسی این مقوله‌ها و تحلیل مصاحبه‌هایی که در این مورد انجام شد، این را بازگو می‌کند که روابط دانشجویان در محیط اینستاگرام شکل و ابعاد متفاوتی نسبت به روابطی که قبلاً در اجتماع و جامعه خویش داشته‌اند، دارد؛ چرا که در اینستاگرام دانشجویان با تنوع و گوناگونی روابط اجتماعی مواجه می‌شود و این روابط خود زمینه‌ساز یک اجتماعی برای شکل‌گیری روابط دانشجویی می‌شود یعنی همان حوزه عمومی که هابرماس بیان می‌کرد وارد محیط اینستاگرام شده و در این محیط دانشجویان به کمک حوزه عمومی و با پشت کردن به زندگی شخصی خود در مورد مسائل مختلفی در حوزه‌های متفاوتی نظرات خود را بدون دخالت نظام خاصی در اجتماعی که به وجود آورده است، بیان می‌کنند.

واژگان کلیدی: اینستاگرام، زندگی اجتماعی، شخصی، فرهنگ، کسب و کار.

^۱ دانشجوی کارشناسی گروه علوم اجتماعی دانشگاه ولایت. Sajjaditaher982@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت

^۳ دانشجوی کارشناسی رشته مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

^۴ دانشجوی کارشناسی رشته مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

^۵ دانشجوی کارشناسی رشته مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

نقش اعراب و کشور عراق در مناقشات بلوچستان در دوره پهلوی دوم عباس سرافرازی^۱

چکیده

اختلاف دو بلوک شرق مارکسیستی و سرمایه‌داری غرب در دهه ۱۳۴۰ خورشیدی به اوج خود رسید. هر دو قدرت به دنبال به دست آوردن هم پیمانان اقماری بودند. ایران و پاکستان در زمره هم پیمانان غرب (پیمان سعد آباد و پیمان سنتو) قرار داشتند. عراق، سوریه، هند، افغانستان و برخی دولت‌های عربی در زمره متحدین بلوک شرق شمرده می‌شدند. هندی‌ها مخالف دولت پهلوی بودند؛ چون ایران اولین کشوری بود که استقلال پاکستان را به رسمیت شناخت و شاه اولین رئیس دولت خارجی بود که به پاکستان سفر نمود و کنسولگری بریتانیا در زاهدان را در اختیار پاکستان قرار داد. بنابراین هندی‌ها از مشکلات بوجود آمده در بلوچستان ایران و پاکستان حمایت می‌کردند. عراق و برخی کشورهای عربی مخالف دولت پهلوی بودند و سال‌ها بود مناقشاتی بین آن‌ها بر سر مسائل قومیت، نژاد و مذهب وجود داشت که ناشی از افکار جدید پان‌اسلامیسم، پان‌ایرانسم و پان‌عربیسم بود. علاوه بر آن اختلافات شدید مرزی آبی و خاکی بین ایران و عراق وجود داشت که گرچه در پیمان الجزایر برخی مشکلات مرزی حل شد، حزب بعث عراق از این پیمان رضایت چندانی نداشت. حمایت ایران از قوم مرکز گریز کرد در عراق باعث شد عرب‌ها و عراقی‌ها با عنوان کردن قومیت عربی برای بلوچ‌ها و تحریک آنان به جدایی از ایران و بوجود آوردن بلوچستان بزرگ فعال شوند. این مسئله گروه‌های چپ مارکسیست را برانگیخت تا به دنبال اهداف سیاسی خود در به وجود آوردن احزاب چپ مارکسیستی در بین بلوچ‌ها بپردازند. احزابی که به بخاطر نگاه غیردینی که داشتند هیچگاه در بین بلوچ‌ها با استقبال مواجه نشدند ولی توانستند مشکلاتی را برای دو کشور ایران و پاکستان در ایالت‌های بلوچستان شرقی و غربی به وجود آورند. این اقدامات باعث نزدیکی و اتحاد بیشتر دولت پاکستان و حکومت پهلوی گردید. در نهایت اقدامات گروه‌های چپ و عراق با پیمان الجزایر نافرجام ماند و گروه‌های مخالف حکومت‌های ایران و پاکستان شکست خوردند و منحل شدند و دولت پهلوی برای افزایش محبوبیت خود همزمان با این تحركات سیاسی دست به اقدامی رفورمیستی تحت عنوان انقلاب سفید زد که هرچند نگاه مثبتی نسبت به آن وجود ندارد اما موجب به وجود آمدن یک رفاه نسبی در ایران و ایالات مختلف از جمله بلوچستان گردید.

واژگان کلیدی: ایران، بلوچستان، عراق، پهلوی دوم، پاکستان.

تحولات آموزشی بلوچستان در دوره پهلوی اول

عباس سرافرازی^۱، سید محسن صادقی^۲

چکیده

یکی از ویژگی‌های دوره رضاشاهی توجهی است که به امر آموزش و سوادآموزی صورت گرفت. در این راستا اقدامات بسیاری در سراسر کشور صورت و مدرسه‌های بسیاری در شهرها و روستاها ساخته شد. همزمان با ورود نیروهای دولت مرکزی به مراکز و مناطق عشایری تلاش برای ساختن مدارس آغاز شد و دارالتربیه‌های عشایری ساخته شد. گرچه این مراکز برای تحصیل و تدریس ساخته شد و تا اندازه‌ای در باسواد کردن مردم نقش ایفا کرد، اما استقبال از مدارس در مراکز عشایری با کندی صورت گرفت؛ چون مردم عشایری ساخته شدن مدارس را نشان نفوذ دولت در منطقه خود می‌دانستند. در بلوچستان نیز مدارس متعددی ساخته شد. گزارش‌های باقی مانده از این مدارس نشانگر نقشی است که آنها در ضمن باسواد کردن کودکان داشته‌اند. سه سند از مدرسه زاهدان، مدرسه خاش و مدرسه داورپناه نشان می‌دهد که رؤسای مدارس گزارش‌هایی از وضعیت اجتماعی، اقتصادی و حکومت محلی به مرکز گزارش می‌دهند. در ضمن مدارس مراکزی جهت سرگرم نمودن مردم و رواج شاه دوستی نیز بوده است. آن مراکز جشن‌هایی را به مناسبت‌های مختلف در مناطق عشایری از جمله بلوچستان به راه می‌انداختند. مدارس متعددی در بلوچستان در زمان رضاشاه ساخته شد که اقدامات مثبتی در جهت باسواد نمودن کودکان و مردم در کلاسهای اکابر و سازمان پیکار با بی‌سوادی انجام دادند.

واژگان کلیدی: دوره پهلوی، پهلوی اول، آموزش و پرورش، بلوچستان.

^۱ - دانشیار تاریخ دانشگاه فردوسی مشهد. ab.sarafrazi@um.ac.ir

^۲ - دانش‌آموخته دکتری رشته تاریخ دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران - ایران.

بررسی تغییرات آب و هوایی سواحل مکران بر مسائل امنیتی

مهدی سرکوری^۱

چکیده

امروزه نگرانی‌های زیست محیطی به یک مسئله امنیتی جدی در روابط بین الملل تبدیل شده و نگرانی بزرگی را برای دولتمردان و سیاست‌گذاران ایجاد کرده است. از آنجا که مشکلات زیست محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی در حال جدی‌تر شدن است، به یک متغیر تأثیرگذار در درگیری‌های داخلی یا بین‌المللی تبدیل می‌شود. تغییرات اقلیمی نه تنها زیستگاه‌های طبیعی انسان را تخریب می‌کند، بلکه ترتیبات اجتماعی را مختل می‌کند و احتمال درگیری‌های خشونت‌آمیز را افزایش می‌دهد و صلح و امنیت بین‌المللی را به خطر می‌اندازد و عدالت زیست محیطی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. هدف این پژوهش شناسایی تهدیدها و عوامل محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی مکران و سواحل همجوار و تحلیل اثرات آنها بر صلح و امنیت در نظام بین‌الملل است. شیوع بیماری‌های واگیردار، مهاجرت، اثرات تغییرات آب و هوایی بر تولیدات کشاورزی، تروریسم و تغییرات آب و هوایی، تنش برسرمنابع انرژی، کمبود آب شیرین و امنیت برخی از تهدیدات و عوامل محیطی ناشی از تغییرات اقلیمی در مکران است که مورد بررسی قرار می‌گیرد.

واژگان کلیدی: تغییرات آب و هوایی، امنیت زیست محیطی، مهاجرت، تغییرات اقلیمی.

^۱ دانش آموخته رشته محیط زیست mehdi.sarkouri9317@gmail.com

تأثیر فرهنگ مردم بلوچ بر جذب گردشگران خارجی

محمد سلطانی^۱، حمید رحمانی سنگانی^۲

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی و مطالعه‌ی تأثیر فرهنگ غنی، رسومات و میهمان‌نوازی مردم بلوچ بر جذب گردشگران خارجی می‌پردازد. با توجه به اینکه صنعت گردشگری در دنیای مدرن امروزه به سرعت در حال توسعه است، شناخت و درک درست و عمیق از تأثیرات فرهنگی در جهت توسعه‌ی صنعت گردشگری منطقه و به دنبال آن ترویج جهانی این فرهنگ امری ضروری می‌باشد. شناخت درست از عناصر فرهنگی، از جمله هنر، آداب و رسوم، فرهنگ غذایی و معماری مردم بلوچ، می‌تواند به تصحیح روش‌های توسعه گردشگری منطقه کمک کند. این تحقیق از روش مردم‌شناسی با بکارگیری مصاحبه‌های میدانی از افراد محلی و متخصصان فرهنگی استفاده کرده است. نتایج نشان می‌دهند که تاریخچه و تنوع فرهنگی متمایز مردم بلوچ جذابیت زیادی برای گردشگران دارد. به عنوان مثال گردشگران داخلی استقبال زیادی از امنیت، هنرهای دستی مانند زیاستین دوزی، سواحل بکر و تمیز و میمان‌نوازی مردم بلوچستان می‌کنند. در نتیجه پیشنهاد می‌شود که برنامه‌ها و سیاست‌های گردشگری مبتنی بر احترام و حفظ فرهنگ محلی و ویژگی‌های فرهنگی ارائه شوند تا جامعه‌ی بلوچ شناخته‌تر و در نهایت منجر به افزایش جذب گردشگران خارجی گردد.

واژگان کلیدی: مردم بلوچستان، فرهنگ، صنعت گردشگری.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد گروه آموزش زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه ولایت. mohammad1378soltanii@gmail.com

^۲ استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه ولایت. h_rahmani_s@yahoo.com

تأثیر سنت و جبر جغرافی و تاریخی در سیستان و بلوچستان

عیسی سلیمانی^۱

چکیده

تقریباً از اوایل قرن هیجدهم در بین ادیبان و فیلسوفان و متفکران علوم سیاسی دعوا بین قدیم‌ها و جدیدها به راه افتاده و هنوز هم در قسمت عظیمی از جهان دعوا بین سنت‌گرایان و مدرن‌گرایان لاینحل مانده است. شاید فرانسه اولین کشوری بود که شدت دعوا بین ادیبان و فیلسوفان و جامعه‌شناسان و منتقدان نوع حاکمیت از منظر کهنه و نو بیشتر بوده و تأثیر فراوانی در انقلاب فرانسه گذاشت. انقلابی که نوع حاکمیت را در جهان غرب عوض کرد. این انقلاب به همراه دو انقلاب دیگر فلسفی و صنعتی آلمان و انگلستان جهان را زیر و رو کرد که هنوز هم به لحاظ مذهب و سیاست و تاریخ و نوع حکومت در جهان تدثیرگذار هستند. اگر از بین این متفکران قرن هیجده، به کسانی چون دیدرو و روسو و ولتر و مونتسکیو و دالامبر بسنده کنیم، در ادبیات مدرن غرب و کمی هم در سیاست کسی تأثیرگذارتر از روسو را نداریم که تأثیرش به لحاظ پرداختن به درونیات انسان‌ها و قراردادهای اجتماعی بیشتر از او باشد. به قول لئو اشتراوس اگر سه انقلابی بزرگ در حوزه علوم سیاسی را در نظر بگیریم، بی‌شک روسو یکی از این سه نفر است و دو نفر دیگر نیچه و ماکیاولی هستند. ما هم اگر از منظر این مدرنیست‌ها به قاره آسیا و در نهایت به این منطقه (مکران) که جزئی از کل است نگاهی بیندازیم و بگوییم تأثیر سنت در این منطقه بیشتر است و به دلیل تبعات آن در زندگی مردم، هنوز مردم این منطقه آن چنان که باید مدرن نشده‌اند حرف پربیراهه‌ی نگفته‌ایم، در طول مقاله سعی می‌کنیم شاخصه‌های مدرنیست‌ها و نحوه تفکر آنها را بررسی کنیم و بگوییم انسان مدرن چه مدل زندگی در دنیای خاکی دارد و در تناظر با این ویژگی‌ها و شاخصه‌ها نگاهمان را به نحوه تفکر و نوع زیست همین منطقه تمرکز می‌کنیم. واژگان کلیدی: سنت، جبر جغرافیایی، سیستان، بلوچستان.

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه ولایت seepantilaa@gmail.com

واکاوی سیاست رضاشاه پهلوی در قبال بلوچستان

دوست‌علی سنجولی^۱

چکیده

بلوچستان به دلیل موقعیت جغرافیایی و راهبردی خود در اواخر حکومت قاجار و در آستانه قدرت‌گیری رضاشاه پهلوی، صحنه رقابت دولت‌های استعمارگری همچون انگلستان، روسیه و آلمان گردیده بود. همجواری با هندوستانی که تحت سیطره انگلیسی‌ها بود موجب شده بود تا رقبای انگلیس تلاش نمایند در منطقه نفوذ و برخی از سران طوایف بلوچ را همراه خود سازند. در این پژوهش سعی بر آن است تا با روش توصیفی-تحلیلی و با بهره‌گیری از منابع اسنادی و کتابخانه‌ای به واکاوی سیاست رضاشاه پهلوی در قبال بلوچستان و سران طوایف آن پرداخته شود. سیاست رضاشاه در قبال بلوچستان تحت تأثیر سیاست انگلیسی‌ها و روشنفکران غرب‌زده‌ای بود که در به قدرت رساندن او سهم بسزایی داشتند. تقویت حکومت مرکزی و تمرکزگرایی، مبارزه با اسلام و ارزش‌های دینی، ترویج فرهنگ غربی به نام ناسیونالیسم و باستان‌گرایی و تأمین منافع استعماری انگلستان از جمله خواسته‌ها و اهدافی بود که رضاشاه باید برای تحقق آنها اقداماتی انجام می‌داد. لشکرکشی به بلوچستان و خلع سلاح بلوچ‌ها و سرکوب خشونت‌آمیز آنان در راستای سیاست رضاشاه و حامیان داخلی و خارجی وی بود که او باید آنها را محقق می‌کرد. نتیجه چنین سیاستی، رضایت انگلیسی‌ها و روشنفکران تجددخواه را در پی داشت و باعث تحکیم و استمرار حکومت پهلوی نیز می‌گردید.

واژگان کلیدی: رضاشاه، تمرکزگرایی، بلوچستان، رؤسای طوایف بلوچ، انگلستان، روشنفکران.

^۱ - استادیار گروه تاریخ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه زابل d.sanchooli@uoz.ac.ir

تأثیر مورخان اسکندری بر سفرنامه نویسان بلوچستان

اسما سندک‌زهی^۱

چکیده

آنچه تاریخ نویسان اسکندری در مورد عبور وی از بلوچستان نگاشتند، تبدیل به یک الگوی نوشتاری گشته است. بدین صورت که در قرون متأخر، دیگر سفرنامه نویسان اروپایی با الگوبرداری از روایت‌های اسکندری در سفرنامه‌های خود اغراق و غلو کردند. این الگوی نوشتاری همچنان تکرار گشته و بر سفرنامه نویسان ایرانی نیز تأثیر گذاشت. در این بین بیشترین اغراق و تأثیرپذیری متوجه سفرنامه نویسان نظامی است. صرف نظر از آنکه این اغراق نویسی عمدی و یا سهوی بود، سفرنامه نویسان نظامی بیشترین نفع را نیز بردند. پژوهش حاضر می‌کوشد تا در یابد که این اغراق نویسی و تأثیرپذیری با چه اهدافی صورت پذیرفته است؟ بدین صورت که با روش توصیفی - تحلیلی روایت‌های اسکندری و سفرنامه نویسان را مورد واکاوی قرار داده تا ارتباط آنها را در این مورد بررسی کند. یافته‌ها نشانگر آن است که سفرنامه نویسان با تشدید اغراق اولیه متون اسکندری چندین هدف را مدنظر داشته‌اند. توجیه روایت‌های اسکندری با هدف ایجاد تاریخ ساختگی، توصیف مشکلات طبیعی فراتر از حد اولیه و اغراق در صعب‌العبور بودن بلوچستان و شکست‌های نظامی برخی از این اهداف بود.

واژگان کلیدی: بلوچستان، سفرنامه، اسکندر، نثارخوس، پاتینجر، فرمانفرما.

^۱ کارشناس ارشد تاریخ ایران باستان arshanta70@gmail.com

ارزیابی گزارش‌های سفرنامه نویسان انگلیسی از بلوچستان در دوره قاجار راضیه شالی‌گر، آرزو شهردرازی^۲

چکیده

تحولات بین‌المللی مرتبط با استعمار و به‌طور خاص تسلط انگلیسی‌ها بر هندوستان موجب توجه به راه‌های دسترسی به این مستعمره در شمال غرب آن گردید، بلوچستان از جمله این سرزمین‌ها بود. بنابراین برای شناخت راه‌ها، فرهنگ مردم این سرزمین، اوضاع اجتماعی و اقتصادی و مسائل نظامی مورد نظر انگلیسی‌ها، مأموران از سوی آن‌ها برای شناسایی بلوچستان در طی سال‌های مختلف به این سرزمین اعزام شدند. بخشی از گزارش‌های تهیه شده، در سال‌های بعد به عنوان سفرنامه منتشر شد. در این سفرنامه‌ها اطلاعات و آگاهی‌های مختلفی ارائه شده است که می‌تواند مورد استفاده محققان باشد. این پژوهش به دنبال ارزیابی گزارش‌های مندرج در این سفرنامه‌ها است و می‌خواهد به این سوال پاسخ دهد که مهمترین اشکالات راه یافته عمدی و غیرعمدی در سفرنامه‌های انگلیسی چیست؟ برای پاسخ به این سوال این پژوهش با روش تبیینی این مسأله را مورد توجه قرار داده است. یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که در بسیاری از این موارد این مأموران دچار پیش‌داوری شده و یا درک درستی از فرهنگ مردم بلوچستان نداشته‌اند و یا به عمد واقعیت‌ها را بازتاب نداده‌اند.

واژگان کلیدی: بلوچستان، سفرنامه‌ها، انگلیسی‌ها.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد ایران‌شناسی، دانشگاه ولایت ایرانشهر، raziyeshaligar@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد ایران‌شناسی، دانشگاه ولایت ایرانشهر

نگاهی اجمالی به اوضاع فرهنگی مکران تا سده هفتم هجری

راضیه شجاع قلعه دختر^۱

چکیده

مکران سرزمینی وسیع در منتهی‌الیه جنوب شرقی ایران بود که محدوده گسترده‌ای از کرمان تا حدود سند و هند را در برمی‌گرفت. همجواری این سرزمین با تمدن‌های بزرگی چون سند و هند، غزنه، خراسان و غیره و قرار گرفتن در کنار آبهای آزاد تأثیرات اجتماعی و فرهنگی بسیاری بر این سرزمین داشت. در این پژوهش سعی بر آن است تا به اوضاع فرهنگی این منطقه تا پیش از حمله مغول (قرن هفتم هجری) پرداخته شود و نشان داده شود اگرچه این همجواری گاهی تأثیرات منفی چون عدم توجه علما و دانشمندان به این منطقه و تمایل به مهاجرت به مناطق پررونق همسایه همچون سیستان، سند و هند را در پی داشت، ولی گاهی نیز سبب تبادلات فرهنگی سازنده و مهمی میان آنجا و مناطق همجوار بوده است.

واژگان کلیدی: مکران، بلوچ، هند، دریای مکران.

^۱ دانشجوی دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد،
raziyeh.shoja@yahoo.com

گردشگری بومی و توسعه بلوچستان؛ ضرورت‌ها، بایدها و نبایدها با استفاده از مدل swot

حمید شمس‌الدین زینب پات بهرام دردی گری^۳

چکیده

صنعت گردشگری در دهه‌های اخیر به عنوان یک عامل موثر در بهبود کیفیت زندگی و البته یک ابزار مهم برای شناسایی هویت ملی و فرهنگی شناخته شده است. گردشگری ایران نیز در سالیان اخیر بدلیل؛ پیشینه و تاریخ غنی، جاذبه‌های گردشگری طبیعی، موقعیت جغرافیایی چهار فصل به عنوان یک صنعت از ظرفیت‌های بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است، طوریکه بر اساس گزارش سازمان جهانی جهانگردی، ایران در رتبه دهم گردشگری می‌باشد و از جمله استان‌های جنوبی ایران که دارای ظرفیت‌های زیاد و البته کمتر شناخته شده در حوزه گردشگری، سیستان و بلوچستان است که با شناسایی ظرفیت‌ها می‌تواند نقش مهمی در توسعه اقتصادی و فرهنگی منطقه ایفا کند. بر این اساس، پژوهش با هدف شناسایی ظرفیت‌ها و تهدیدهای صنعت گردشگری بومی به عنوان یک عامل در توسعه منطقه بلوچستان انجام پذیرفته است و لذا سوال اصلی این است که جایگاه گردشگری بومی در توسعه منطقه بلوچستان به چه میزان است؟ پژوهش حاضر با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، مقالات، مشاهدات میدانی و استفاده از مدل SWOT و مولفه‌های مهم آمایش محیطی در دو سطح درونی و بیرونی به بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای صنعت گردشگری به عنوان یک عامل مهم در توسعه بلوچستان پرداخته است. یافته‌های پژوهش حاکی از این امر است که مدیران مربوطه با شناسایی و تبلیغات، آموزش و توجه به زیر ساخت‌ها، قابلیت تبدیل شدن منطقه بلوچستان به عنوان قطب گردشگری جنوب شرق را فراهم خواهند کرد.

واژگان کلیدی: گردشگری، توسعه، ایران، بلوچستان، تکنیک SWOT.

۱. هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت و دانشجوی دکتری ایرانشناسی دانشگاه تهران، نویسنده

مستول. Hamidshamshv@gmail.com

۲. کارشناس ارشد و دبیر آموزش و پرورش شهرستان ایرانشهر.

۳. دانش‌آموخته دکتری تاریخ و دبیر آموزش و پرورش.

نقش بلوچ‌ها در ساختار نظامی و سیاسی دولت نادرشاه

حمیده شهلی بر^۱

چکیده

از جمله مناطقی که در تحولات سیاسی و نظامی دوره نادرشاه نقش ایفا کرد، بلوچستان بود. بلوچستان در آن دوره محدوده جغرافیایی وسیعی در جنوب شرق ایران تا میناب و سند و هلمند تا دیره غازی خان گسترده بود. یکی از اقوام و اقلیت‌ها قومی و مذهبی ایران هم‌زمان با حکومت نادرشاه افشار بلوچ‌ها بودند. این قوم در طول تاریخ به صورت قبیله‌ای زندگی می‌کردند. آنان مرزدارانی جسور و نترس بودند. حساسیت شجاعت و جنگاوری مهمترین خصوصیت بلوچ‌ها بود. بنابراین این پرسش پیش می‌آید که نقش بلوچ‌ها در ساختار نظامی و سیاسی دولت نادرشاه چگونه بود؟ طبق یافته‌های تحقیق نادر شاه به امیران و حاکمان محلی اعلام وفاداری کرد، حاکمان محلی را به حکومت بلوچستان گماشت. اداره بلوچستان شرقی را به نصیر خان و بلوچستان غربی را به محبت خان واگذار کرد که نشان از ارادت نادرشاه به بلوچ‌ها بود. پژوهش حاضر به روش تاریخی با توصیف و تحلیل داده‌های گردآوری شده است.

واژگان کلیدی: بلوچ‌ها، نادرشاه، ساختار نظامی، ساختار سیاسی، حاکمان محلی.

^۱ کارشناس ارشد تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت. hamide9213@gmail.com

بلوچستان و زبان ادبی پارسی

حسین شیرخانی^۱

چکیده

از دیرباز شعر سنتی بلوچی تحت تأثیر زبان ادبی فارسی قرار گرفته است. پیش از انقلاب اسلامی ایران شعر بلوچی هم از نظر واژگان و هم به لحاظ قالب و انواع ادبی به گونه آشکار از زبان و ادب فارسی تأثیر پذیرفته است. شاعران بلوچ پارسی سرای فراوانی در سرزمین بلوچستان ظهور و زندگی کرده‌اند که در شعر فارسی‌شان، امیران، رجال، سرداران بلوچ و غیره را مدح، تبریک و تسلیت گفته‌اند و طبیعت و غیره را وصف کرده‌اند. از جمله آنان می‌توان به گل محمد ناطق مکرانی، گل محمد خان زیب مگسی (مهرستانی)، عبدالله روانبد پیشینی، رابعه قزدار (قصداری)، سراج‌الدین سگری و قادر بخش آبسالان و غیره اشاره کرد. هدف از نگارش این مقاله این است که به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای، زندگی‌نامه و نمونه شعر این شاعران را که به زبان ادبی فارسی سروده‌اند، مورد بررسی و کنکاش قرار گیرد. **واژگان کلیدی:** بلوچستان، شاعران بلوچ پارسی‌گوی، زبان ادبی فارسی.

تحلیل اجتماعی و زبانی شعر حماسی «ما چُکّ این بلوچانی / ما پُسگ این شیرانی» از عبدالمجید گوادری بلوچ

حسین شیرخانی^۱

چکیده

عبدالمجید گوادری از شاعران معاصر معروف حماسه سرای بلوچ است. شعر حماسی فوق از مشهورترین نغمه‌های حماسی رایج در اقصا نقاط بلوچستان است. درون مایه‌های حماسی این شعر از نظر فرهنگی اجتماعی تأثیر بسزا و گسترده و محبوبیت فراوانی در اقشار گونه‌گون مردم بلوچستان دارد. از یک سو باعث تقویت روح سلحشوری و جنگاوری، دلیری و مردانگی، اتحاد و انسجام، وحدت و همدلی، ایجاد ترس و بیم در دل دشمنان، دفاع از مظلوم، مبارزه با ظالم، شهادت پروری، آزادی خواهی در مقابل استثمارکنندگان و استعمارگران دارد و از دگرسو برخوردار از زبان و بیان حماسی والا و واژگان و اصطلاحات کاربردی فاخر است. مضامین شعر این است که ما نسل بلوچان فرزندان شیرمردان هستیم، نردبان ترقی پدران، استتار و پوشش حیا و ننگ و غیرت مادران و خواهرانیم. هدف این پژوهیدن و یافتن این است که به روش توصیفی-تحلیلی این شعر حماسی هم از نظر اجتماعی و هم از لحاظ زبانی و واژگانی و سبکی بررسی و تحلیل شود.

واژگان کلیدی: بلوچستان، شعر حماسی، عبدالمجید گوادری، تحلیل اجتماعی و زبانی.

شخصیت پردازی در شعر حماسی فتح دهلی بر محوریت بانو بانلی بلوچ

حسین شیرخانی^۱

چکیده

بانو بانلی بلوچ دختر شیپک و خواهر میر چاکررند (سردار بزرگ قوم بلوچ) و مادر ملک میران (یکی از فرماندهان جنگ فتح دهلی) است. بانلی فرزند شیپک از زنان بسیار دلاور و جنگجوی معروف و نامدار قوم بلوچ است. در اشعار کلاسیک بلوچی در شعر حماسی فتح دهلی، بانلی قهرمانی بسیار فدرتمند، پهلوانی پردل، توانا و دانا، شمشیرزنی بهادر و ماهر است. به روایت راوی شعر هنگامی که بانو بانلی احساس می‌کند که اگر وارد میدان کارزار نشود لشکر بلوچان ممکن است شکست بخورد، با عزم جزم و به شمایل مردان لباس رزم می‌پوشد و با سپاه دویست نفره خود دور از میر چاکر و ملک میران وارد نبردی سهمگین می‌گردد و مستقیماً به طرف شاه دهلی با شمشیرزدن‌های مهلک حمله می‌کند. شاه به ناچار تسلیم می‌شود. شاه دهلی تا آخرین لحظات نمی‌دانست حریف او زن است. بانو بانلی در ادبیات حماسی بلوچی از جهات فراوانی همانند بانوی دلاور شاهنامه فردوسی یعنی؛ گردآفرید مشابه است هدف این پژوهش این است که شخصیت قهرمانان منظومه حماسه فتح دهلی با تکیه بر بانو بانلی به شیوه توصیفی-تحلیلی و با استفاده از منابع مکتوب بلوچی معرفی شود. **واژگان کلیدی:** منظومه حماسی فتح دهلی، بانو بانلی، شاه دهلی، میرچاکررند، ملک میران.

تزاحم نهادی، مانع توسعه مکران

اسماعیل شیرعلی^۱

چکیده

وجود ساختارهای مختلف بدون تبیین اختیارات و چگونگی هم‌افزایی با سایر نهادها در منطقه به منظور توسعه سواحل مکران موجبات پیدایش عقب‌ماندگی بیشتر و عدم توان استفاده از ظرفیت‌های متعدد اقتصاد دریا در استان‌های جنوب و جنوب شرقی کشور شده و تحقق حکمرانی اقتصاد دریا در کشور را دستخوش ناملایمات متعدد نموده است. منطقه راهبردی مکران از نظر تاریخی سرزمینی ساحلی در جنوب شرقی ایران است که در مجاورت دریای عمان از خلیج گواتر در مرز ایران و پاکستان تا حوالی بندر جاسک به طول حدود ۷۰۰ کیلومتر گسترده شده و در مجاورت آب‌های آزاد قرار دارد. یکی از ویژگی‌های راهبردی این منطقه، مجاورت با آب‌های آزاد بین‌المللی و همسایگی با کشورهایی همچون پاکستان و عمان به صورت مستقیم و در مسیر راه‌گذرهای ترانزیتی با بسیاری از دیگر کشورهاست. متأسفانه به‌رغم اینکه هشتاد درصد مردم دنیا در سواحل زندگی می‌کنند، اما در ایران این رقم کمتر از پنج درصد کل جمعیت کشور است که در سواحل عمان به سه درصد هم نمی‌رسد. این کم‌توجهی سبب شده مناطق ساحلی مکران در ردیف مناطق محروم و توسعه‌نیافته در کشور قرار گیرد. یکی از مسائل اصلی توسعه‌نیافتگی مکران درهم تنیدگی، تعدد و تزاحم نهادی در سطوح استانی و ملی است که عملاً موضوع توسعه را با چالش‌های بسیاری مواجه کرده است. تأکید بر تشکیل سازمان توسعه مکران در دیدار مقام معظم رهبری با مردم سیستان و بلوچستان در بیستم شهریورماه ۱۴۰۲ فرصت مناسبی برای برون‌رفت از تداخل و تزاحم نهادی در توسعه مکران است.

واژگان کلیدی: تزاحم نهادی، توسعه سواحل مکران، مزایای اقتصادی-سیاسی مکران.

^۱ استادیار گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت. esmaeil.shirali@gmail.com

نقش گردشگری در توسعه پایدار مکران

اسماعیل شیرعلی^۱

چکیده

پژوهش حاضر به تجزیه و تحلیل تأثیر گردشگری بر سه جنبه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی منطقه مکران پرداخته و فرصت‌ها و تهدیدهای پدید آمده ناشی از توسعه منطقه با پیشران گردشگری را مورد مطالعه و ارزیابی قرار داده است. مشکلاتی نظیر؛ آماده نبودن زیرساخت‌ها برای جذب گردشگران، نارضایتی بومیان از آثار جانبی گردشگری مانند تغییرات زیست‌محیطی و تغییرات فرهنگی و اجتماعی و عدم مدیریت موثر و پایدار توسعه گردشگری در منطقه، اهم موضوعات مورد بحث در مقاله است که تلاش شده با روش تحقیق اسنادی و کتابخانه‌ای بررسی شود. برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از تکنیک مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با افراد مطلع استفاده شده است. یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که گردشگری در منطقه مکران تأثیر قابل توجهی بر توسعه پایدار داشته و منجر به افزایش ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و رونق اقتصادی، بهبود زیرساخت‌ها و خدمات عمومی، حفظ و نگهداری منابع طبیعی و فرهنگی منطقه و تعامل با جوامع بومی شده است. علاوه بر این، گردشگری در جذب سرمایه‌گذاری و رشد صنعتی منطقه نقش بسزایی داشته است. نتیجه اینکه برای تحقق توسعه پایدار گردشگری در مکران، منطقه به شدت نیازمند مدیریت منابع طبیعی، مدیریت منابع انسانی، افزایش مشارکت جامعه محلی و تعامل بین دولت و بخش خصوصی و از همه مهمتر گسترش آموزش عمومی و همگانی و ارتقاء آموزش عالی به جهت پیشگیری از پیامدهای منفی احتمالی ناشی از توسعه گردشگری است. **واژگان کلیدی:** توسعه، گردشگری، مکران، مدیریت منابع.

^۱ استادیار گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت. esmaeil.shirali@gmail.com

نقش رسانه در شکل‌گیری حکمرانی دیجیتال در منطقه مکران

اسماعیل شیرعلی^۱، مهدی جابری^۲

چکیده

فقدان شفافیت، بروز نارضایتی‌های گسترده و وجود ساختارهای درهم تنیده در مقطه مکران موجبات ظهور شفافیت در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری را فراهم آورده که با شکل‌گیری حکمرانی دیجیتال به شکل مطلوبی محقق خواهد شد. در این پژوهش نقش بی‌بدیل رسانه در شکل‌گیری این مهم مورد واکاوی قرار خواهد گرفت. حکمرانی دیجیتال به مجموعه فعالیت‌ها و عملکردهایی اشاره دارد که با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در دولت‌ها، سازمان‌ها و افراد انجام می‌شود. رسانه‌ها با ارائه اطلاعات و خدمات دیجیتالی به مردم باعث ایجاد اعتماد و افزایش شفافیت حکمرانی می‌شوند. همچنین، پوشش رسانه‌ای قوی در مسائل مرتبط با حکمرانی دیجیتال، نهادها و سازمان‌ها را تشویق به تحول و اصلاح ساختارهای سنتی نموده است. در این پژوهش از روش تحقیق کیفی استفاده شده که از طریق منابع کتابخانه‌ای و اسنادی به روش توصیفی در منطقه مکران طبقه‌بندی و گردآوری شده است. با توجه به نتایج این مقاله رسانه‌ها می‌توانند نقش مهمی در توسعه حکمرانی دیجیتال داشته باشند و با ارائه اطلاعات و آگاهی به مردم و تشویق نهادها به افزایش شفافیت و بهبود حکمرانی در منطقه مکران کمک کنند.

واژگان کلیدی: حکمرانی دیجیتال، نقش رسانه، شفافیت.

^۱ استادیار گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت. esmaeil.shirali@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد رشته روانشناسی صنعتی و سازمانی دانشگاه شهید چمران اهواز
mehdijaberi1309@gmail.com

بازنگری نوین بر توسعه و رونق گردشگری مکران

سیده سمانه صابری^۱

چکیده

گردشگری مبحث عمیق و مهمی در اقتصاد و فرهنگ کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته می باشد. ایران با پیشینه فرهنگی غنی و گستره وسیع منابع طبیعی هنوز زیرساخت های قوی و متدام در گردشگری را ندارد. این امر چالش قابل توجه و با اهمیتی در صنعت گردشگری کشور محسوب می شود که با اتخاذ سیاست های استراتژیک صحیح و کارآمد می تواند افزایش توریست داخلی و خارجی را به ارمغان آورد. این مقاله سعی بر آن دارد که اهداف و عوامل جذب توریست در ابعاد اقتصادی، فرهنگی و تفریحی را مورد بررسی قرار داده و در پی پاسخ به این سوال است که چگونه می توان جذب توریست را در ابعاد فوق الذکر بوجود آورد و ساماندهی کرد. در راستای این هدف تمرکز بر سواحل مکران و دریای عمان بوده که از طریق مطالعه آثار مکتوب، رایانه ای و برخی اسناد موجود صورت خواهد گرفت. یافته های پژوهش نشان دهنده آن است که عدم تعیین اهداف به صورت بدیهی، بی توجهی به موقعیت خاص این منطقه و عدم ایجاد انگیزه کسب و کار و سرمایه گذاری سبب عدم توسعه صنعت گردشگری در این منطقه گردیده است. ارائه راهکارهای مفید و اجرایی و بررسی ضعف یا رشد گردشگری در این منطقه و سایر مناطق کشور، باعث رشد اقتصادی، افزایش رفاه و امید به زندگی، حفظ منابع ملی، طبیعی و فرهنگی ایران می گردد.

واژگان کلیدی: مکران، دریای عمان، گردشگری، توسعه، توریست.

^۱ دانشجوی دکتری تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دانشگاه آزاد مرکز مشهد
saberis060@gmail.com

اهمیت توجه به تاریخ مکران به‌عنوان سرزمین مهم در ارتباطات جهانی کوروش صالحی^۱

چکیده

مکران یکی از مهم‌ترین مناطق ارتباطی با جهان پیرامون و سایر سرزمین‌ها در طول تاریخ بوده است. این خطه مشخص جغرافیایی بر عکس برخی اسامی ساخته‌شده یا عاریتی با دیدگاه ناسیونالیسم افراطی در دوره پهلوی، در دل کتیبه‌های باستانی، مشخصاً به‌کار رفته است. مگان در زبان سومری و بابلی، مکا در کتیبه بیستون، کتیبه شوش و کتیبه نقش رستم و مکا در کتاب تاریخ هردوت مورخ یونانی، نمونه‌هایی از کاربرد اسم و جایگاه مهم آن در سردر تاریخ ایران است. از سوئی نیز موقعیت ژئوپلیتیک و نسبتاً قدیمی آن در تاریخ نیز قابل توجه است. در اهمیت آن در تاریخ معاصر جهان نیز همین بس که همیشه مورد توجه کمپانی‌های استعماری جهان بوده است. در بررسی اهمیت توجه به تاریخ مکران به‌عنوان سرزمین مهم در ارتباطات جهانی، باید گفت که این منطقه نه یک سرزمین با مشخصات قبیله‌ای و نه یک سرزمین مشخص سیاسی؛ بلکه یک شناسنامه کامل از هویت ملی و جهانی فرهنگ و تمدن ایرانی است که می‌بایست مورد توجه و مطالعه علمی و کاربردی قرار گیرد. از عنوان و شعار توسعه که عبور شود در بخش شناخت استعدادهای ذاتی منطقه، مسئله‌ی شناخت پیشینه مهم‌ترین بخش یک مطالعه مشخص علمی است که می‌تواند نکات قابل توجه بسیاری را یافته و در برنامه‌ریزی‌ها مورد نظر قرار گیرد. این مهم بدون شناخت تاریخ این منطقه میسر نخواهد بود. در تاریخ معاصر وقوع رویدادهای سیلسی و مذهبی ریزودرشت، نه‌تنها بر شناخت استعدادهای موجود سایه افکنده بلکه مسئله مطالعه تاریخ را در قرائت‌های مشخص سیاسی فرورده است. سیاست شاهان با تفکر قلعه بانی گذشته در مطالعه تاریخ با محوریت شاه و دربار و پایتخت از یکسو و وجود تفکر باستانی «قلعه بانی» در عرصه توسعه نیز، تمام توجهات ملوکانه را به اتخاذ تفکر میان‌تهی اهمیت کویر داخلی بر مرزهای ژئواستراتژیک تغییر داده و باعث تمرکز کلان نیروها بر برخی مناطق فاقد استعداد ذاتی در درون این قلعه گردید. درگیری‌های نظام ملوک‌الطوایف با حکومت مرکزی نیز مزید بر علت شد و از سویی نیز بر آمدن جریانات با مشخصات مذهبی، سنتی و قومی نیز چهره این مطالعات را دچار تغییرات اساسی نمود. اکنون با توجه به اهمیت بالای این منطقه مهم ارتباطی لزوم توجه به تاریخ این منطقه با رویکردی جدید و علمی و به‌دور از تأثیرات جریان‌های تأثیرگذار منطقه‌ای یا فرا منطقه‌ای بیش از پیش احساس می‌گردد. این نوشته که با روش مطالعات تاریخی و کاربرد روش مطالعاتی استتیک (مطالعه یک مورد خاص در چندین دوره متعدد) ترتیب یافته سعی در معرفی اهمیت جایگاه تاریخی مکران در حیطه‌ی ارتباطات تاریخی دارد.

واژگان کلیدی: مکران، مطالعات تاریخی، هخامنشیان، توسعه پایدار، سیاست قلعه بانی، تمدن ایرانی.

طب سنتی جنوب مکران در دوره معاصر

قاسم صدیقی فر^۱، امان‌الله تمنده رو^۲

چکیده

طب سنتی مجموعه‌ای از دانسته‌ها و مهارت‌های است که مردم بومی با توجه به اقلیم خود و امکاناتی که در دسترس داشته‌اند، برای مداوای انواع بیماری‌ها می‌پرداختند. در جنوب مکران به دلیل عدم وجود امکانات بهداشتی و پزشکی باعث شده که طب سنتی اهمیت والایی داشته باشد. این امر باعث شده جایگاه اجتماعی حکیمان این دانش در این منطقه بالا رود. به طوری که حتی امروزه با وجود علم پزشکی رو، مردم محلی این مناطق قبل از مراجعه به پزشک نزد حکیمان خود رفته و از آنها مشاوره می‌گیرند. وجود دشت‌ها و سرزمین‌های کوهستانی و نیمه کوهستانی در مکران باعث شده که گیاهان زیادی در جنوب مکران رشد کنند و بیشتر این گیاهان خاصیت دارویی و درمانی دارند. از این رو، مردم محلی جنوب مکران در هنگام مواجه شدن به بیماری‌ها از دانش بومی و گیاهان دارویی مناطق خود بهره می‌جستند. هدف از این تحقیق شناخت طب سنتی، گیاهان دارویی و روش‌های درمان طب سنتی در جنوب مکران است. این تحقیق به روش تحقیق میدانی و مطالعه اسنادی انجام شده است.

واژگان کلیدی: طب سنتی، جنوب مکران، گیاهان دارویی.

^۱ دانشجوی کارشناسی گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت.

Abolqasemseddqifar@gmail.com

^۲ استادیار گروه مردم‌شناسی دانشگاه ولایت

واکاوی گزارش‌های فتح مکران توسط عرب‌های مسلمان

۱. عبدالله صفرزائی^۱، ۲. سمانه رسولی زاده^۲

چکیده

جریان فتوح در ایران در دوره خلیفه اول آغاز شد. بخش‌های عمده‌ای از ایران در دوره خلیفه دوم فتح شد. بخش‌های دیگر به خصوص مناطق شرق و شمال شرق ایران در دوره خلافت خلیفه سوم به تصرف مسلمانان درآمد. جریان فتوح در ایران در منابع دوره اسلامی در برخی موارد به تفصیل گزارش شده است. در مورد فتح مکران برخی منابع فتح آن را در دوره خلیفه دوم و برخی در دوره خلیفه سوم گزارش دادند. با توجه به اینکه در مورد فتح مناطق مختلف ایران گزارش‌های مختلف، متنوع، متفاوت و تا حدودی ضد و نقیضی وجود دارد، این امر در جریان گزارش‌های مربوط به فتح مکران نیز مشاهده می‌شود. نظر به اینکه بعضی مناطق چندین بار فتح می‌شد، به این معنا که بعد از فتح اول، دوباره ساکنان محلی قدرت را به دست می‌گرفتند و نهایتاً ممکن بود برای بار دوم و سوم فتح شود، در گزارش‌های چندگانه روایت شده و در هر یک از منابع گزارش خاصی انعکاس یافته است. در مورد گزارش فتح مکران نیز چنین بوده و در هر یک از منابع گزارش‌های فتوح متفاوتی ذکر شده است. از این رو، گزارش‌های مربوط به فتح مکران در منابع مختلف به صورت متفاوت و ضد و نقیض مشاهده می‌شود. تاکنون در مورد فتح مکران توسط عرب‌های مسلمان پژوهش‌هایی انجام شده، اما راجع به واکاوی و نقد گزارش‌های فتح مکران پژوهشی انجام نشده است. هدف از نوشته حاضر تبیین و واکاوی گزارش‌های مربوط به فتح مکران است که به روش تاریخی با توصیف و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع کتابخانه‌ای به نگارش درآمده است.

واژگان کلیدی: واکاوی، گزارش، عرب‌ها، اسلام، فتح، مکران.

۱- استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت. a.safarzaie@velayat.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت. samaneh.rasoli12@gmail.com

مناسبات اقتصادی مکران و کرمان از قرن اول تا قرن ششم هجری قمری

۱. عبدالله صفرزائی^۱، ۲. سیده حکیمه سجادی^۲

چکیده

مکران و کرمان در سده‌های اول تا ششم هجری قمری دو منطقه وسیع در جنوب شرق فلات ایران بودند. مرزهای مکران در غرب تا کرمان و در شرق تا سند امتداد داشت. این ناحیه وسیع از شمال به سیستان و از جنوب به دریای عمان محدود می‌شد. مرزهای کرمان از شرق به سیستان و مکران، از غرب به فارس، از شمال به خراسان و از جنوب و جنوب شرق به دریای عمان و مکران محدود بود. گستردگی مرزهای این ناحیه و موقعیت خاص جغرافیایی آنها سبب شده بود شبکه‌ای از راه‌های مهم زمینی و دریایی این دو ایالت مهم را به هم مرتبط کرده و مناسبات متعددی میان این دو ایالت برقرار شود. یکی از مهم‌ترین مناسبات این دو ایالت در فاصله قرون اول تا ششم هجری قمری مناسبات اقتصادی بود. با توجه به همجوار بودن این دو ایالت و وجود شبکه راه‌های ارتباطی مهم میان این دو ایالت، این سوال مطرح است که مناسبات اقتصادی این دو ایالت در چه زمینه‌ها و ابعادی و با چه کیفیتی برقرار بود. موقعیت جغرافیایی این دو ایالت به گونه‌ای بود که علاوه بر صادرات و واردات کالا میان این دو ایالت، کالاهایی نیز از سایر ایالت‌های همجوار از طریق کرمان و مکران به یکدیگر و ایالت‌های آن سو به صورت متقابل ترانزیت می‌شد. هدف از این تحقیق تبیین مناسبات اقتصادی مکران و کرمان در فاصله سده اول تا ششم هجری قمری است که با روش تاریخی بر اساس منابع کتابخانه‌ای به نگارش درآمده است. **واژگان کلیدی:** مناسبات، مکران، کرمان، قرن اول، قرن ششم.

a.safarzaie@velayat.ac.ir

^۱ - استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت

^۲ - دانشجو، کارشناس ارشد رشته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت
shakimehsajjadi@gmail.com

شرح مذاکرات عرب‌های مسلمان با حاکمان محلی در جریان فتوح مکران و سند

۱. عبدالله صفرزائی^۱، ۲. معصومه سرورانی^۲

چکیده

فتوح مسلمانان عرب در بخش‌های مختلف ایران و سرزمین‌های پیرامون آن از آغاز خلافت خلفای راشدین شروع شد. بخش‌های عمده‌ای از ایران در دوران خلفای راشدین به خصوص خلافت خلیفه دوم و سوم و بخش‌هایی از سرحدات ایران نیز در دوران خلافت اموی به خصوص در دوره ولید بن عبدالملک فتح شد. بخشی از فتوح عرب‌های مسلمان در ایران، فتح مکران بود. مکران در دوران خلافت خلفای راشدین توسط عرب‌های مسلمان فتح شد. البته در دوران خلافت اموی نیز مجدداً فتح شد. یکی از فتوح عمده در دوران خلافت اموی در مرزهای شرقی جهان اسلام به خصوص در دوره ولید بن عبدالملک، فتح سند بود که در مرزهای آنسوی مکران قرار داشت. با توجه به اینکه در جریان فتوح، عرب‌های مسلمان معمولاً قبل از جنگ در حین جنگ و بعد از جنگ مذاکرات و گفتگوهایی با طرف‌های درگیر داشتند، این سؤال پیش می‌آید که در جریان فتوح مکران و سند چه گفتگوها و مذاکراتی میان مسلمانان عرب و حاکمان و ساکنان مکران و سند صورت گرفته است. در مورد فتح مکران و سند تاکنون پژوهش‌هایی انجام شده، اما در مورد جریان گفتگوها و مذاکراتی که در جریان این فتوح و جنگ‌ها صورت گرفته، پژوهشی انجام نشده است. هدف از این تحقیق، تبیین گفتگوها و مذاکرات مسلمانان عرب در جریان فتوح مکران و سند است. این تحقیق با روش تاریخی و توصیف و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع کتابخانه‌ای، انجام گرفته است.

واژگان کلیدی: سند، مکران، مذاکرات، عرب‌های مسلمان، قرن اول.

۱- استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت. a.safarzaie@velayat.ac.ir

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تاریخ ایران اسلامی دانشگاه ولایت.
massoumehsarvarani@gmail.com

تحلیل و بررسی اثر تغییر اقلیم بر مخاطرات جوی منطقه مکران

نعمت اله صفرزایی^۱

چکیده

در دهه‌های اخیر تغییرات اقلیمی متأثر از افزایش غلظت گازهای گلخانه‌ای موجب افزایش رویدادهای حدی و مخاطرات جوی شده است. هدف از این تحقیق، تحلیل و بررسی آینده اقلیم بر مخاطرات جوی منطقه مکران است. در این مطالعه جهت شبیه‌سازی داده‌های کمینه و بیشینه دما از داده‌های مدل CanESM2 تحت سه سناریوی (RCP2.6, RCP4.5, RCP8.5) با ریزگردانی آماری SDSM و جهت شبیه‌سازی داده‌های بارش از مدل Hadcm3 تحت سناریوهای (A1B, A2, B1) با ریزگردانی آماری LARS-WG استفاده شده است. بدین منظور، پس از انجام واسنجی، صحت‌سنجی و مدلسازی داده‌ها در ایستگاه‌های منتخب، کارایی مدل از نظر میزان انطباق داده‌های پایه دما (۱۹۷۶-۲۰۰۵) و بارش (۱۹۸۶-۲۰۱۵) با مقادیر شبیه‌سازی (۲۰۲۲-۲۰۴۱) در سطح اطمینان معنی‌داری مورد ارزیابی قرار گرفتند. جهت انطباق داده‌های پایه با داده‌های شبیه‌سازی شده از سه معیار ریشه میانگین مربعات خطا (RMSE)، ضریب تعیین (R2) و میانگین مربعات خطا (MSE) استفاده شده است. با توجه به داده‌های شبیه‌سازی شده سه مخاطره مهم جوی خشکسالی، بارش‌های حدی و امواج گرمایی مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که بیشترین امواج گرمایی سالانه شهرستان چابهار تحت سناریوی انتشار RCP8.5 مشاهده می‌گردد به طوری که بر اساس این سناریو سالهای ۲۰۲۵ و ۲۰۳۳ با فراوانی بالا (۵ موج گرما) و سالهای ۲۰۲۳ و ۲۰۲۷ بدون پدیده امواج گرمایی پیش‌بینی شده است. بیشترین فراوانی بارش‌های حدی ایستگاه مورد مطالعه مربوط به سال ۲۰۲۷ با فراوانی ۵ رویداد تحت سناریوی A1B مشاهده می‌گردد. بالاترین رخداد خشکسالی در سال ۲۰۲۷ بر اساس خروجی سناریوهای سه‌گانه قابل مشاهده است و بیشترین رخداد ترسالی در سالهای ۲۰۲۲، ۲۰۳۵، ۲۰۳۶، ۲۰۳۷ و ۲۰۳۹ قابل پیش‌بینی هستند.

واژگان کلیدی: تغییر اقلیم، مخاطرات جوی، مدل CanESM2، مدل Hadcm3، مکران.

زبان و فرهنگ در خطر: بررسی موردی گونه‌های زبانی بلوچی

مرضیه صناعتی، عبدالماجد سپاهیان^۲

چکیده

زبان و فرهنگ به عنوان مهم‌ترین اجزای هویت قومی و ملی، نظامی منسجم از قراردادهایی هستند که به صورت خلاق در جوامع انسانی نقش‌های متعددی ایفا می‌کنند که برجسته‌ترین آن‌ها نقش ارتباطی است. منظور از در خطر بودن زبان و فرهنگ مقولاتی است که رو به فراموشی بوده و گسست ارتباطی ایجاد می‌کنند. سیستان و بلوچستان به عنوان پهناورترین استان ایران دارای تنوع اقلیمی و فرهنگی زیادی بوده و خاستگاه و محل اصلی زندگی اقوام بلوچ و سیستانی است. در میان اقوام بلوچ گونه‌های زبانی متنوعی مانند سراوانی، سرحدی، رخشانی، سیستانی، لاشاری، ساحلی و بمپوری وجود دارد که براساس معیارهای علمی از جمله یونسکو دارای درجاتی از خطر انقراض یا تغییر گسترده هستند. پژوهش حاضر با هدف توجه به وجود این خطرها برای گنجینه عظیم زبان‌های محلی و ضرورت حفظ و پاسداشت این گونه‌های زبانی و فرهنگی، ضمن بیان نظریات گوناگون درخصوص زبان درخطر و عوامل مؤثر بر آنها، به مسئله اصلی تعیین و توصیف عوامل خطر نابودی یا تغییر زبان و فرهنگ بلوچی می‌پردازد. برای نیل به این منظور با بهره‌گیری از مباحث نظری جامعه‌شناسی زبان و زبان‌شناسی اجتماعی با زیربخش‌های هویت ملی و فرهنگی، برنامه‌ریزی زبان و غیره، به علل مهمی مانند عدم آموزش در خانه و مدرسه، مهاجرت، کمبود متون نوشتاری، تأثیر رسانه‌های جمعی پرداخته شده که منجر به برخورد زبانی و برتری گونه فرادست و معیار پایتخت از یکسو و افزایش سرعت تغییر زبان‌های بومی و محلی و فارسی‌گرایی آنها شده است.

واژگان کلیدی: زبان، فرهنگ، هویت ملی، هویت قومی، خطر انقراض، بلوچی سیستان و بلوچستان.

^۱ - استادیار پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری؛ پژوهشکده زبان‌شناسی و متون
msanaati@richt.ir

^۲ - دانش‌آموخته رشته فرهنگ و زبان‌های باستانی ایران، دانشگاه ولایت
abdolmajed.mosaper@gmail.com

بازتاب نموده‌ها و هویت اجتماعی در رودوزی‌های سیستان و بلوچستان

حسن طالبی معصومه طالبی^۲

چکیده

منطقه سیستان و بلوچستان با برخورداری از تمدن دیرینه صاحب فرهنگی غنی به ویژه درزمینه تهیه، دوخت و تزئین لباس محلی می‌باشد و رودوزی از جمله عناصر فرهنگی و همچنین از نمادهای هویتی این منطقه محسوب می‌شود. رودوزی‌ها به لحاظ کاربردی، تاثیر زیادی در زندگی مردمان این سرزمین دارند. به دلیل ساده بودن تولید و سازگاری آن با شرایط اقتصادی روستاییان و عشایر معمولاً بیشتر خانوارها با این هنر آشنا می‌باشند. رودوزی‌های این منطقه دارای ویژگی‌های مختلفی می‌باشد و شاخص‌ترین ویژگی آنها نقش و رنگ است که بدون اغراق از زنده‌ترین و پرمایه‌ترین زمینه‌های هنرنمایی در ایران است. رودوزی‌ها به دلیل این که نشان دهنده هویت فرهنگی و اجتماعی قوم بلوچ هستند، شایسته توجه و بررسی هستند. مقاله حاضر به دنبال مطالعه بازتاب هویت اجتماعی در رودوزی‌های در سیستان و بلوچستان است... سوالات تحقیق عبارتند از: ۱- عوامل موثر در بازتاب هویت اجتماعی در رودوزی‌های سیستان و بلوچستان کدامند؟ ۲- بین رودوزی‌ها و هویت اجتماعی این منطقه چه ارتباطی وجود دارد؟ روش تحقیق مقاله توصیفی و تحلیلی می‌باشد و شیوه گردآوری مطالب و اطلاعات از طریق کتابخانه‌ای و اسنادی و نیز جستجوی اینترنتی می‌باشد. نتیجه حاصل نشان می‌دهد رودوزی‌ها به عنوان یک سند فرهنگی علاوه بر داشتن زیباشناسی منحصر به فرد در قالب فرم، رنگ و نقش بستر مناسبی جهت بازتاب هویت اجتماع، آمال و آرزوها، باورها، تخیلات، اندیشه و احساسات مردمان مخصوصاً هنرمندان این منطقه می‌باشد که از طریق آن با مخاطب حرف می‌زنند. **واژگان کلیدی:** رودوزی، نقش، رنگ، هویت، سیستان، بلوچستان.

^۱ مربی ارتباط تصویری، دانشکده دخترانه سبزواری دانشگاه فنی حرفه‌ای ایران،
talebih40@yahoo.com

^۲ مدرس طراحی لباس، دانشکده دخترانه سبزواری دانشگاه فنی حرفه‌ای ایران

اسطوره و حماسه در بلوچستان

فائزه طحان زاده^۱

چکیده

رولان بارت اسطوره‌شناسی را به عنوان ابزاری برای رمزگشایی از ابعاد متفاوت زندگی رومزه و فرهنگ عامه معرفی می‌کند. اسطوره و حماسه به عنوان بخشی از ادبیات شفاهی هر ملتی نقش مهمی در فرهنگ عامه و روزمره مردم دارند و در عمیق‌ترین لایه‌های فرهنگی یعنی باورها و ارزش‌های هر ملتی وجود دارند. بلوچستان منطقه‌ای با پیشینه تاریخی کهن و طولانی است. از دید رولان بارت، امروزه می‌توان بسیاری از حقایق عالم انسانی را به کمک اسطوره تحلیل و تفسیر کرد. حماسه‌هایی که در فرهنگ این منطقه وجود دارد و با ریشه‌های فرهنگی نشان دهنده اعتقادات و باورهای مردم در دوره‌های مختلف تاریخی است، خود سازنده رفتار و اعمال فرهنگی مردم است و بر روی فرهنگ عامه مردم اثرگذار است. مطالعات مردم‌شناسانه به اسطوره‌ها و حماسه‌ها کمک زیادی به درک یک فرهنگ بومی می‌کنند. آن‌ها روایت‌کننده تاریخ یک ملت یوده و سازنده افکار و عقاید ژرف و عمیقی در دل فرهنگ و رفتار مردم هستند. پژوهش حاضر با رویکردی کیفی و با استفاده از روش قوم‌نگاری و مصاحبه به بررسی جایگاه اسطوره و حماسه در فرهنگ و رفتارهای فرهنگی مردم بلوچستان می‌پردازد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد داستان‌های حماسی و اسطوره‌ها و قهرمانان قومی نقش مهمی در نگرش مردم این منطقه داشته‌اند و به عنوان یک مولفه هویتی برای مردم دارای ارزش هستند و یکی از عناصر غنی‌کننده ی فرهنگ بومی بلوچستان هستند.

واژگان کلیدی: بلوچستان، فرهنگ، اسطوره، حماسه، ادبیات شفاهی.

^۱ کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی دانشگاه کاشان. faezhtahanzadeh2023@gmail.com

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۰۵

نقش رسانه‌ای فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در فرهنگ بومی-محلی بلوچ‌ها

فائزه طحان زاده^۱

چکیده

در طول چند دهه گذشته، شاهد فرآیند همگرایی تولید و توزیع و مصرف اطلاعات بوده ایم. اگر روزگاری راه و روش های ارتباطی مثل چاپ، تلویزیون و فیلم، حوزه‌هایی نسبتاً قائم به ذات بودند، اکنون در هم تنیده‌اند. اینترنت قلب تپنده این انقلاب ارتباطی است. با گسترش فناوری این امکان وجود دارد که اینترنت همه تمایزهای سنتی میان رسانه‌ها را از میان بردارد و به یگانه مجرای ارائه اطلاعات، سرگرمی‌ها، تبلیغات و تجارت برای مخاطبان رسانه‌ها تبدیل شود. با توجه به نقش اینترنت در حوزه ارتباطات در می‌یابیم که حضور گسترده اینترنت و شبکه‌های مجازی تأثیر مستقیمی بر زندگی اجتماعی انسان‌ها گذاشته است. در فرایند جهانی شدن فرهنگ‌های بومی و محلی ظرفیت تغییرات بنیادین و اساسی دارند، فضای مجازی و اینترنت از جمله بسترهای ایجاد این تحول و تغییرات است. بر همین اساس تحقیق حاضر به بررسی نقش فضای مجازی بر روی فرهنگ بومی بلوچ‌ها می‌پردازد. نتایج حاصل از این بررسی کیفی که با استفاده از مصاحبه‌ی عمیق با ۲۰ نفر از مردان و زنان بلوچ و با بهره‌گیری از تحلیل تماتیک انجام شده، حاکی از آن است که شبکه‌های اجتماعی به عنوان رسانه، فرهنگ سنتی بلوچ‌ها را به سمت مدرن شدن پیش می‌برند و سبب اشاعه فرهنگ بلوچ‌ها و از بین رفتن انزوای جغرافیایی آن‌ها می‌شوند. همچنین در رفتارهای فرهنگی سنتی بلوچ‌ها تغییراتی نیز به وجود آورده است.

واژگان کلیدی: بلوچستان، فرهنگ، تغییر فرهنگی، اینترنت، شبکه اجتماعی.

^۱ کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی دانشگاه کاشان. faezhtahanzadeh2023@gmail.com

مقاومت بلوچ‌ها در برابر حملات امرای آل بویه

زیور عبدالهی،^۱ عبداله صفرزائی^۲

چکیده

آل بویه پس از تکاپوهای اولیه برای قدرت‌گیری و تسلط بر مناطقی از خوزستان و فارس در نیمه نخست سده چهارم هجری قمری، سیاست توسعه‌طلبی و کشورگشایی را آغاز نمودند. آنها به تدریج به سمت اصفهان، ری، همدان، کرمان و حتی حوزه عراق و بغداد قدرت‌شان را امتداد دادند. از آنجا که در ابتدا سه برادر در رأس قدرت بودند، به نوعی تقسیم قلمرو در فتوحات آنان میان این سه برادر به وجود آمد. در نخستین مرحله کشورگشایی به سمت کرمان و مکران، برادر سوم از نسل نخستین امرای آل بویه یعنی؛ احمد معزالدوله فرماندهی لشکریان را برعهده داشت. وی پس از فتح اکثر نواحی کرمان، نبردهای شدیدی با بلوچ‌ها در محدوده جیرفت امروزی مصاف داد. پس از او چندین نبرد در زمان عضدالدوله نخستین امیر از نسل دوم امرای آل بویه با بلوچ‌ها در نواحی مرزی مکران و کرمان در آن روزگار به وقوع پیوست. با وجود اینکه نتیجه نهایی چنین نبردهایی تا حدودی به نفع امرای آل بویه به پایان انجامید، آنچه قابل توجه است روحیه جنگجویی و مقاومت بلوچ‌ها در برابر تهاجمات آل بویه بود. هدف از این تحقیق تبیین مقاومت بلوچ‌ها در برابر تهاجمات آل بویه به مکران در سده چهارم هجری قمری است که با توصیف و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از منابع کتابخانه‌ای به نگارش درآمده است.

واژگان کلیدی: بلوچ‌ها، مقاومت، حملات، آل بویه، قرن چهارم.

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته تاریخ دانشگاه ولایت

zivarabdollahi2021@gmail.com

a.safarzaie@velayat.ac.ir

^۲ - استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت

گزارشی از نخستین مدارس تاسیس شده در حوزه شهرستان دلگان و تحصیل کردگان آنها

زهرا عبدالهی مهر^۱

چکیده

یکی از مهم‌ترین نهادها که باعث رشد و پیشرفت جامعه از لحاظ فرهنگی و علمی می‌شود، نهاد آموزش و پرورش هر کشور است. در کشور ایران آموزش و پرورش به شکل سنتی و مکتب‌خانه‌ای از قدیم الایام مرسوم بود. در اواخر دوره قاجار و اوایل دوره پهلوی شکل نوین آموزش و پرورش ایجاد شد. ابتدا در مراکز و شهرهای بزرگ مثل تهران و تبریز مرسوم شد. به تدریج با این سبک مدرسی در شهرهای دیگر آغاز شد. در استان سیستان و بلوچستان نخستین مدارس در اواخر دوره قاجار و اوایل دوره پهلوی در حوزه سیستان و همچنین در زاهدان تاسیس شد. به تدریج در سال‌های بعد در مناطق دیگر بلوچستان هم مدرسی تاسیس شد. مدرسی که در حوزه شهرستان دلگان امروزی تاسیس شد، به دوران پهلوی دوم و اواخر دهه ۳۰ برمی‌گردد. البته در آن زمان این منطقه جغرافیایی شهرستان مستقلی نبود، بلکه زیر نظر شهرستان ایرانشهر اداره می‌شد. نخستین مدرسی که در حوزه جغرافیایی شهرستان فعلی دلگان تاسیس شد به صورت بسیار ابتدایی و مدارس کپری و بعضاً یکجا نشین بود که امکانات آموزشی آنها بسیار محدود بود. از این رو، چگونگی تاسیس این مدارس، واکنش مردم و استقبال مردم نسبت به این مدارس، کیفیت مسائل آموزشی، شناسایی نخستین تحصیل کردگان این مدارس و تاثیر آنها در تحولات آموزشی بعدی، از مهم‌ترین مسائلی است که به آنها پرداخته شده است. داده‌ها و اطلاعات موجود در این مقاله به صورت مصاحبه و پرسش‌نامه گردآوری شده است.

واژگان کلیدی: ایرانشهر، دلگان، آموزش و پرورش، مدارس، دانش‌آموزان.

^۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد رشته تاریخ zahraabdolahi1418@gmail.com

کرمان دروازه تجارت مکران در سده های پنجم و ششم هجری قمری مرتضی عرب^۱

چکیده

ایالت‌های کرمان و مکران از گذشته های دور تاریخی پیوندهای عمیق سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و تجارتی داشته اند. سلجوقیان پس از کسب قدرت به چند شاخه تقسیم شدند. آنان در قسمت‌های مختلف ایران از جمله شام، خراسان، کرمان و عراق مستقر و حکومت های مستقل و نیمه مستقل تشکیل دادند. یکی از شاخه های مهم سلجوقیان، شاخه سلجوقیان کرمان بود. از مهمترین وقایعی که در قرن های پنجم و ششم ه.ق رخ داد، تسلط سلجوقیان بر کرمان و بخش های از منطقه مکران بود. با توجه به طولانی بودن مسیرهای ارتباطی کرمان و مکران که از دو مسیر، یکی از مسیر بم و دیگری از مسیر جیرفت به هم متصل می شد، بیابانی بودن، نا امنی راه ها و از طرفی با توجه به امنیتی که سلجوقیان کرمان در این دوره ایجاد کرده بودند. این سوال پیش می آید که چگونه ایالت کرمان در سده های پنجم و ششم به عنوان دروازه تجارت کرمان محسوب می شد؟ در مورد کرمان و مکران در دوره سلجوقی و اوضاع داخلی آنها پژوهش های انجام گرفته است. اما با این عنوان که کرمان دروازه تجارت مکران، تحقیقی صورت نگرفته است. هدف این نوشتار تبیین اهمیت کاربردی کرمان دروازه تجارت مکران در سده های پنجم و ششم هجری در زمان حکومت سلجوقیان است. پژوهش حاضر به روش توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه ای انجام گرفته است.

واژگان کلیدی: کرمان، مکران، تجارت، سده های پنجم و ششم هجری، سلجوقیان.

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۰۹

ایرانی تباران بلوچ در شرق آفریقا، جامعه‌ای هدفمند در مسیر پویاسازی اقتصادی بلوچستان ایران

امیربهرام عرب‌احمدی^۱

چکیده

یکی از شاخصه‌های مهم اجتماعی ایران در طول سده‌های اخیر حضور اقلیت‌های ایرانی در مناطق مختلف جهان است که طی مهاجرت‌هایی مخاطره‌آمیز دیاسپوراهای موفق‌تری را در اقصی نقاط گیتی شکل بخشیده و علاوه بر رواج و توسعه فرهنگ و تمدن ایرانی، در عرصه‌های اقتصادی نیز به موفقیت‌های قابل توجهی نائل آمده‌اند. مهاجرت بلوچ‌های ایرانی به منطقه شرق آفریقا یکی از این نمونه‌ها بشمار می‌رود که دربرگیرنده نتایج مهمی از نقطه نظر فرهنگی و خصوصاً اقتصادی بوده است. در این مقاله نویسنده با دستمایه قرار دادن اقلیت منسجمی از مردمان بلوچستان ایران در کشورهای منطقه شرق آفریقا تلاش کرده است ضمن ارائه تصویری کلی از وضعیت کنونی آنان در کشورهای این منطقه بویژه از نظر اقتصادی و تجاری؛ موجبات توجه مسئولان عالی جمهوری اسلامی در جذب و تشویق آنها به سرمایه‌گذاری در استان سیستان و بلوچستان (علی‌الخصوص سواحل مکران) و ایجاد کارآفرینی در مناطق محرومی از منطقه بلوچستان ایران را فراهم آورد. بررسی جایگاه کنونی بلوچ‌های ایرانی در منطقه شرق آفریقا موضوع اصلی مقاله محسوب شده و نویسنده تلاش کرده است اینکه بلوچ‌های ایرانی چگونه وضعیت اقتصادی مستحکمی را برای خود فراهم آورده‌اند را به عنوان فرضیه مقاله به اثبات رسانند. چارچوب مقاله بر نظریه مهاجرت دکتر لهسایبی زاده استوار گشته است و روش تحقیق این مقاله کتابخانه‌ای توأم با مطالعات میدانی نویسنده در کشورهای تانزانیا و کنیا است. در نتیجه‌گیری نیز لزوم بهره‌گیری از پتانسیل اقتصادی این اقلیت نیرومند مورد بررسی قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: بلوچ‌ها، شرق آفریقا، ایران، مکران، سرمایه‌گذاری.

^۱ دانشیار دانشگاه تهران arabahmadi @ ut.ac.ir

بازشناسی اهمیت مکران در آثار جغرافی دانان، مورخان و سفرنامه نویسان مجتبی عزیزی^۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بازشناسی اهمیت مکران در آثار جغرافیدانان، مورخان و سفرنامه‌نویسان بود. روش پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی - استنتاجی بود. سرزمین مکران به دلیل اهمیت ژئوپلیتیکی و جغرافیایی و در برهه‌ای از زمان به دلیل اهمیت اقتصادی و سیاسی مورد توجه جغرافی دانان، سفرنامه‌نویسان و مورخان بوده است. در این پژوهش به بازشناسی نگاه توصیفی این منابع توجه نموده و در یک روال منسجم و منظم این موارد را بررسی شده است. پژوهش حاضر در صدد بود با بهره‌گیری از این منابع اهمیت مکران و توصیفات آن را در منابع بررسی کرده و در اختیار پژوهشگران قرار دهد. یافته‌های پژوهش حاضر در پی پاسخ به سوال اهمیت مکران در توصیفات آثار جغرافیدانان مورخان و سفرنامه‌نویسان بود که با جمع‌آوری و استنتاج این منابع به نتایج قابل قبولی نیز در خصوص بازشناسی اهمیت مکران دست یافته است.

واژگان کلیدی: بازشناسی، مکران، جغرافی دانان، مورخان، سفرنامه نویسان.

^۱ دانشجوی دکتری تاریخ ایران اسلامی دانشگاه شیراز، مدرس تاریخ دانشگاه آزاد اسلامی واحد قادرآباد
Mojtabaazizi12@yahoo.com

بررسی مفهوم برکت روی نقوش سفال‌های هزاره چهارم قبل از میلاد

جنوب شرق ایران؛ مطالعه موردی: دشت بمپور

زهرا عسگری^۱، رضا رضالو^۲، اردشیر جوانمردزاده^۳، حبیب شهبازی شیران^۴

چکیده

مفهوم برکت یکی از اصلی‌ترین تفکرات انسان است. مفهوم برکت با زندگی و محیط زیست انسان رابطه مستقیم دارد. به همین دلیل می‌توان نمود آن را به صورت ترسیم نقوش روی سفال‌های تمامی دوران بشر مشاهده کرد. نقوش روی سفال‌های پیش از تاریخ زائیده معرفت و بازتاب اندیشه‌های بشر پیش از تاریخ است که از توانایی نگارش بی‌بهره بوده است. ارتباط بین نقوش روی سفالها بیانگر کمال برکت به عنوان حاصلخیزی کامل است که در همه چیز، بشر طبیعت غنی و فراوانی را دیده و طالب برکت و حاصلخیزی است. این نظم کلی در طبیعت است که نگاه انسان را به جهان نشان می‌دهد و جایگاه برکت را در زندگی خودش به خوبی نمایان می‌کند. سؤال اصلی پژوهش این است که هدف انسان‌های هزاره چهارم قبل از میلاد در دشت بمپور از ایجاد نقوش روی سفال‌های این دوران چه بوده است؟ یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ساکنان دشت بمپور نیز برای بیان افکار خویش در خصوص مفهوم برکت، با استفاده از نقوش هندسی برای ترسیم روی سفال استفاده نموده و از این طریق بین طبیعت پیرامون زندگی خود و عقاید خود ارتباط برقرار کرده‌اند. هدف تحقیق، تبیین مفهوم برکت و بررسی نمادهای رمزی آن بر روی سفال‌های دوران مذکور می‌باشد. نوع پژوهش از نظر هدف بنیادی است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی است و روش گردآوری مطالب به شیوه اسناد کتابخانه‌ای از طریق فیش‌برداری و تصویرخوانی است. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها کیفی است.

واژگان کلیدی: مفهوم برکت، نقوش سفال، هزاره چهارم قبل از میلاد، دشت بمپور، نمادشناسی.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته باستان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

asgarizahra122@gmail.com

^۲ استاد گروه باستان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

r-rezalo@uma.ac.ir

^۳ دانشیار و مدیر گروه باستان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

ajavanmard@uma.ac.ir

^۴ دانشیار گروه باستان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

habibshahbazi35@gmail.com

سیر تطوری مراسم ازدواج در بلوچستان با تکیه بر منطقه لاشار

فاطمه عظیمی نیا^۱

چکیده

ازدواج همیشه جزو مراسم اصلی و مهم در میان همه اقوام و ملت‌ها بوده است. قوم بلوچ در منطقه ای به نام بلوچستان در جنوب شرقی ایران و در همسایگی دریای عمان، افغانستان، پاکستان و استان کرمان زندگی می‌کنند. بلوچ‌ها دارای فرهنگ و رسوم خاصی هستند که قدمتی چندین هزار ساله دارد و رسم ازدواج در بین این مردم بسیار جذاب و خاطره‌انگیز است. مردم بلوچ به ازدواج به عنوان عاملی برای تحکیم و ثبات روابط طایفه ای و خویشاوندی بسیار اهمیت می‌دهند و این مراسم معمولاً در فصل بهار و تا رسیدن فصل خرما (ماه شهریور) برگزار می‌شود. پژوهش حاضر در صدد است که علاوه بر بیان رسوم و آداب ازدواج در میان اقوام و طوایف منطقه لاشار، به این سوال پاسخ دهد که آیا با گذشت زمان و ارتباطات جدید، ویژگی‌ها و آداب این مراسم تغییر کرده اند یا هنوز پا برجا هستند؟ می‌توان گفت که با وسایل ارتباط جمعی و ارتباط با جهان بیرون، مراسم ازدواج در بلوچستان دچار تغییراتی نسبی شده است که در طی پژوهش به آن پرداخته شده است. روش مطالعه در این پژوهش به صورت میدانی و تحلیل مردم‌شناختی است. هدف این است که با رویکردی مردم‌شناختی نمونه‌ای از آداب و مراسم ازدواج در بین اقوام و طوایف منطقه لاشار به عنوان ظرفیتی فرهنگی معرفی گردد.

واژگان کلیدی: مراسم ازدواج، بلوچستان، لاشار، جل بندی، حنا بندی.

^۱. معلم و دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان، دانشگاه سیستان و بلوچستان
fatemeh.aziminiya@gmail.com

عوامل و زمینه‌های گسترش تفکر دیوبندی در بلوچستان

سید احمد عقیلی سید امین شفیع پور قاطمه دهانی^۳

چکیده

یکی از جنبش‌ها یا مکاتبی که در جهان اسلام به وجود آمده، مکتب دیوبندی است. این مکتب برای اولین بار در هندوستان در جریان مبارزات علیه دولت بریتانیای کبیر شکل گرفت و بعدها جنبه مذهبی به خود گرفت. مکتب دیوبندی بعد از آنکه در هندوستان گسترش و نمود پیدا کرد، به کشورهای پاکستان، افغانستان و ایران راه یافت. مدرسه بزرگ دیوبندی در جنوب شرق آسیا موجب شده است که به آن لقب مدرسه الازهر آسیا را بدهند. طلاب و روحانیون ایرانی که وابسته به فرقه حنفی بودند بعد از آنکه برای تحصیل علوم دینی به پاکستان می‌رفتند با عقاید و دیدگاه‌های این مکتب آشنا شدند و بعد از بازگشت به ایران آن را در مدارس دینی خود گسترش دادند. از علل و دلایلی که تفکر دیوبندی در بلوچستان گسترش یافت می‌توان به درخواست میراحمد یارخان احمدزهی حاکم کلات بلوچستان برای تدوین قوانین شرعی و همچنین مبارزه طلاب بلوچ با خرافه پرستی که در بین مردم عامی و کم‌سواد بلوچستان به شدت در حال گسترش بود، اشاره نمود. این طلاب بعد از بازگشت از هند و پاکستان تا حدودی توانستند در راستای اهداف‌شان موفق عمل کنند. در این پژوهش سعی شده است که با روش توصیفی و تحلیلی به عوامل و زمینه‌های گسترش تفکر دیوبندی در بلوچستان پرداخته شود.

واژگان کلیدی: بلوچستان، تفکر دیوبندی، عوامل، زمینه‌ها، هندوستان.

^۱ . دانشیار و عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان
seyedahmad.aghili@yahoo.com

^۲ . کارشناسی ارشد تاریخ گرایش ایران دوره اسلامی دانشگاه سیستان و بلوچستان
sayedaminshafiepoor1415@gmail.com

^۳ . کارشناسی ارشد تاریخ گرایش ایران دوره اسلامی دانشگاه سیستان و بلوچستان
rahadehani75@gmail.com

بلوچستان و حکام منطقه در عهد افشاریه

نصرت خاتون علوی^۱

چکیده

یکی از مناطقی مهم در تحولات منطقه در دوره افشاریه منطقه بلوچستان است که در وقایع مرتبط با افغان‌ها و حمله به هند نقش مهمی را بازی می‌کرد. در این دوره حکام بلوچستان در تابعیت نادرشاه بوده و نادرشاه از بلوچ‌ها به عنوان نیروی نظامی در سپاه خود استفاده می‌کرد. خوانین محلی بلوچستان در حمله نادرشاه به افغان‌ها و در حمله به هند به او کمک کردند و در نتیجه نادرشاه قسمتی از هند و افغانستان را به حکام محلی بلوچستان واگذار کرد. سؤالات اساسی پژوهش عبارت است: حکام منطقه بلوچستان در رخدادهای سیاسی و اجتماعی در دوره افشاریه چه نقشی داشته است؟ سیاست نادرشاه افشار در مقابل سرداران و حکام منطقه بلوچستان چه بود؟ یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بلوچستان در این دوره، در زمینه سیاسی دگرگونی‌های جدی را تجربه نموده و موقعیت استراتژیک آن با قرار گرفتن میان سه منطقه ایران، افغانستان و هند سبب توجه نادرشاه به این منطقه شد و در نهایت این منطقه به تبعیت دولت نادرشاه درآمد. این پژوهش با روش توصیفی - تحلیلی و منابع کتابخانه‌ای به بررسی بلوچستان و حکام منطقه در عهد افشاریه می‌پردازد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، نادر شاه افشار، خانان کلات، محبت خان بلوچ، حکام محلی.

^۱ عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت alavi.nosrat@yahoo.com

تاریخ محلی بلوچستان در دوره شاه سلطان حسین صفوی

نصرت خاتون علوی^۱، فاطمه خودستان^۲

چکیده

دولت متمرکزی که توسط شاه اسماعیل، موسس سلسله صفوی تشکیل شده بود تا زمان شاه عباس از قدرت زیادی برخوردار بود، در زمان شاهان بعدی رو به ضعف رفت. به خصوص در زمان شاه سلطان حسین که توانایی لازم را برای اداره کشور را نداشت. بنابراین دولت صفوی در این اواخر با شورش‌های زیادی روبه‌رو شد، از جمله می‌توان به همکاری بلوچ‌ها با افغان‌ها برای ضربه زدن به حکومت مرکزی اشاره کرد. که این امر سقوط دولت صفوی را به همراه داشت. نارضایتی‌هایی که از سوی بلوچ‌ها به دلیل ظلم‌هایی بود که از سوی دولت صفوی نسبت به بلوچ‌ها صورت می‌گرفت. سوال اصلی که مورد توجه این نوشتار است این است که وضعیت تاریخ محلی بلوچستان در دوره شاه سلطان حسین صفوی چگونه بوده است؟ این پژوهش به بررسی همه‌جانبه وضعیت بلوچستان در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در دوره شاه سلطان حسین صفوی می‌پردازد. با ضعیف شدن حکومت مرکزی، دولت صفوی با مشکلات زیادی رو به‌رو شد. در این میان حملاتی که از سوی دولت صفوی و حکام کرمان به بلوچستان صورت می‌گرفت باعث نارضایتی‌های عمومی در بلوچستان شد. تبعیض‌های مذهبی و تحمیل مالیات‌های سنگین و فقر عمومی عمده دلایل این شورش‌ها بود. وضعیت اقتصادی نامناسب به دلیل سوءتدبیر پادشاهان صفوی باعث تشنجات سیاسی و اجتماعی از سوی بلوچ‌هایی صورت گرفت که از حکومت مرکزی ناراضی بودند و از فرصت‌های پیش‌آمده برای ضربه زدن به حکومت مرکزی بودند. از این فرصت‌ها می‌توان به همراهی بلوچ‌ها و افغان‌ها اشاره کرد. هدف از تحقیق حاضر تبیین وضعیت تاریخ محلی بلوچستان در دوره شاه سلطان حسین صفوی است. این نوشتار با روش تاریخی، توصیف و تحلیل داده‌ها و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای صورت گرفته است.

واژگان کلیدی: بلوچستان، صفوی، شاه سلطان حسین صفوی، وضعیت سیاسی، وضعیت اجتماعی.

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه ولایت alavi.nosrat@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد گروه تاریخ دانشگاه ولایت. f.khodsetan97@gmail.com

نقش مکران، بنادر و راه‌های آن در روابط ایران و هند در دوره صفوی

نصرت خاتون علوی^۱، معصومه هوتی^۲

چکیده

ساکنان مکران از طریق بنادر و راه‌های خشکی و دریایی از زمان‌های بسیار دور با شبه‌قاره هند ارتباط داشته‌اند. این روابط از یک طرف ناشی از ضرورت و نیازهای اقتصادی و از طرف دیگر اشتراک فرهنگی و تاریخی بوده است. با توجه به انسداد مرزهای جغرافیای شبه‌قاره هند و صعب‌العبور بودن آن در شمال و شمال‌غرب، مراودات و مناسبات ساکنان شبه‌قاره هند با ایران از طریق راه‌های زمینی و دریایی هر دو از اهمیت زیادی برخوردار بوده و هند را با ایران متصل می‌ساخت، ولی از آنجا که امنیت راه‌های زمینی کمتر و راهزنان مزاحمت‌های فراوان ایجاد می‌کردند و از طرف دیگر ناوگان دریایی قدرت حمل‌کالای بیشتری را داشت، حجم رفت و آمد ساکنان شبه‌قاره با بنادر و سواحل جنوبی ایران از راه‌های دریایی انجام می‌گرفت. سوال اساسی تحقیق این است که نقش مکران، بنادر و راه‌های آن در مناسبات ایران و هند در دوره صفوی چه بود؟ نتایج تحقیق بیانگر آن است که با وجود سابقه طولانی روابط با هند با ظهور دولت صفوی و ورود استعمارگران به سواحل جنوبی ایران تجارت این منطقه تحت تأثیر آنان قرار گرفت و رونق گذشته خود را از دست داد. این تحقیق با روش توصیفی - تحلیلی کانون‌های تجاری مکران با هندوستان، اهمیت و ضرورت این مناسبات را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است.

واژگان کلیدی: مکران، هند، مناسبات تجاری، راه‌ها، بنادر و سواحل.

^۱ عضو هیات علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت alavi.nosrat@yahoo.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ دانشگاه ولایت

مدیریت دانایی در ارتقای نوآوری کسب و کار نسل جدید تحقیق و توسعه در سواحل مکران

میثم علیخانی^۱، نعیم بامری^۲، ابوبکر افشاری^۳، محمد برهانی^۴

چکیده

محیط متحول و متغیر سازمان‌ها در عصر کنونی، مدیریت را بر آن می‌دارد تا هر چه بیشتر و بهتر در جهت استفاده از ابزارهای نوین به نام دانش برای رویارویی و مقابله با عوامل عدم اطمینان و حفظ موقعیت و گسترش آن بر آید. این امر نیز مستلزم این است که مدیریت سازمان، اولویت مهمی را برای مدیریت دانایی در نظر بگیرد. در حقیقت می‌توان گفت که دانش و مدیریت آن برای همه شرکت‌هایی که خواهان ارتقاء و پیشرفت هستند، به عنوان یک نیاز استراتژیک مطرح می‌شود. در مقاله حاضر ضمن تشریح خصوصیات، ویژگی‌ها و چالش‌های نسل پنجم تحقیق و توسعه که در واقع دانش، جزء لاینفک و سرمایه اصلی آن به حساب می‌آید، به بیان نقش مدیریت دانایی در ایجاد مدیریت خلاقیت و نوآوری در مراکز تحقیق و توسعه در عصر اطلاعات و جامعه دانایی محور پرداخته می‌شود. در ادامه بر اساس بررسی‌ها و جمع‌آوری آخرین یافته‌های مطالعات جهانی در زمینه اثرات مدیریت دانایی بر ایجاد خلاقیت سازمانی، مدل مدیریت دانش در سازمانهای تحقیق و توسعه بر مبنای ایجاد نوآوری، طراحی و ارائه شده است. نتایج حاصل می‌تواند به روشنی بیانگر نقاط قوت مدیریت دانایی در بروز خلاقیت و نوآوری و در نتیجه ایجاد مزیت‌هایی رقابتی در سازمانها و واحدهای تحقیق و توسعه باشد.

واژگان کلیدی: مدیریت تحقیق و توسعه، مدیریت دانایی، مدیریت نوآوری، مدل مدیریت دانش و خلاقیت.

^۱ کارشناسی ارشد، مدیریت دولتی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران.

velayat100kar@yahoo.com

^۲ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

^۳ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

^۴ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

نقش رهبران سازمانی در نهادهای سازی مدیریت دانش در سازمان‌های کسب و کار سواحل مکران

میثم علیخانی^۱، نوشیروان ستوده^۲، محسن برهانزهی^۳، فریبا آرون^۴

چکیده

هر چند در سال‌های اخیر، مدیریت دانش از شهرت زیادی، بخصوص در بخش آموزش و تجارت برخوردار گردیده است، اما هنوز در ارتباط با مطلوبترین شیوه‌های به کارگیری آن، ابهاماتی وجود دارد. این مقاله بدنبال بررسی و ارائه اثربخش‌ترین راهکارهای آشنایی کارکنان با مفهوم مدیریت دانش بوده تا از آن طریق بتوان به بهترین شکل آنرا در انواع موسسات بکار گرفت. فرایند آشنایی اعضای با مفهوم مدیریت دانش در تمامی مراحل نهادهای سازی نمودن این مفهوم در سازمان اجرامی گردد و پیشنهاد می‌شود مراحل نهادهای سازی مفهوم مدیریت دانش، از طریق رهبران سازمانی که از دانش و نفوذ بیشتری بمنظور تغییر ادراک و رفتار افراد برخوردارند، صورت پذیرد.

واژگان کلیدی: مدیریت دانش، نهادهای سازی مدیریت دانش، رهبران سازمانی.

^۱ کارشناسی ارشد، مدیریت دولتی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، ایران.

velayat100kar@yahoo.com

^۲ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

^۳ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

^۴ کاردانی، مدیریت اداری، دانشگاه علمی کاربردی اندیشه نو، ایرانشهر، ایران.

عوامل رشد و توسعه اقتصادی و کسب‌وکار در سواحل مکران با تأکید بر

موقعیت ژئوپلیتیک و ژئوآکونومیک منطقه

محمد غیجی،^۱ میلاد اینانلو^۲

چکیده

استان سیستان و بلوچستان و سواحل مکران در جنوب شرق کشور قرار دارد که در سالیان گذشته مورد توجه مقامات دولتی کشور و مقامات بین‌المللی جهانی قرار گرفته است. پتانسیل ژئوپلیتیکی و ژئوآکونومیکی سواحل مکران از مهم‌ترین مناطق تجاری ایران محسوب می‌شود که باید به‌صورت بالفعل درآید. هدف از این مقاله تحلیل و بررسی راهکارهای توسعه اقتصادی/تجاری سواحل مکران با تأکید بر منطقه ویژه اقتصادی جهت حمل‌ونقل شبکه، ارتباطی بین‌المللی و صنعت گردشگری و جغرافیای سیاسی بکر آن است. این مقاله به تحلیل و بررسی راهکارهای توسعه اقتصادی و تجاری در سواحل مکران با تأکید بر منطقه ویژه اقتصادی ویژه اقتصادی جهت حمل‌ونقل شبکه، ارتباطات بین‌المللی، صنعت گردشگری، و جغرافیای سیاسی منطقه می‌پردازد. این مقاله با بررسی مطالب مقامات معظم رهبری در زمینه توسعه تجاری و برنامه‌های جمعیت‌پذیری در شهرهای تیس، مکران و شهرهای ساحلی خلیج فارس، و با توجه به پژوهش‌های داخلی و خارجی، اطلاعات ژئوپلیتیکی و ژئوآکونومیکی منطقه، و آمارها، به راهکارهای عملی و مستندی برای تحقق توسعه اقتصادی و کسب‌وکار در این منطقه می‌پردازد. این تحقیق اهمیت آمایش سرزمینی منطقه، توسعه گردشگری، کسب‌وکارهای نوآورانه و تولید دانش بنیان را در نظر گرفته و ارائه پیشنهادها و راهکارهای کاربردی و جزئی برای تحقق اهداف موردنظر را مورد بررسی قرار می‌دهد.

واژگان کلیدی: توسعه اقتصادی، کسب‌وکار، سواحل مکران، برنامه‌های

جمعیت‌پذیری، آمایش سرزمینی.

^۱ دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد علوم تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی جغرافیا، دانشگاه پیام‌نور مرکز تبریز، تبریز، ایران
miladinanloo95@gmail.com

مطالعه انسان‌شناسی خانواده در جامعه بلوچستان، تلاشی جهت مطالعه ویژگی‌های خانواده در جوامع روستایی بلوچستان

عبدالطیف کاروانی^۱

چکیده

پژوهش حاضر سعی دارد با رویکرد انسان‌شناختی، نهاد خانواده در جامعه بلوچستان و به‌خصوص در جوامع روستایی را به روش‌شناسی کیفی و با استفاده از روش مردم‌نگاری مورد واکاوی و مطالعه قرار دهد. در این پژوهش نهاد خانواده از نظر حجم خانواده، تبار خانوادگی، روابط خویشاوندی، شبکه محارم، الگوهای ازدواج، نظام و شیوه‌های همسرگزینی و الگوهای اقامت در خانواده مورد مطالعه قرار گرفته است. نوع خانواده در این جوامع از نوع گسترده و تبار خانوادگی از نوع پدر تباری است. روابط خویشاوندی بر اساس خون و وصلت شکل می‌گیرد. شبکه محارم بر اساس اعتقادات دینی و عرف تعیین می‌شود. نظام همسرگزینی در این جامعه از نوع درون همسری می‌باشد و بیشترین نوع ازدواج، از نوع ازدواج‌های درون فAMILI است. شیوه‌های همسرگزینی تلفیقی از شیوه‌های سنتی و شیوه‌های جدید است. در بعضی از مناطق به صورت سنتی توسط والدین، همسرگزینی برای فرزندان صورت می‌گیرد. در برخی از جوامع هم تغییراتی در این امر صورت گرفته و خود فرد در انتخاب همسر نقش زیادی دارد. الگوهای ازدواج از نوع تک همسری و چند همسری می‌باشد و چند همسری از نوع دو زنی می‌باشد. در بیشتر مناطق این جامعه، تهیه جهیزیه، مراسم ازدواج و سایر مخارج بر عهده پسر و خانواده پسر می‌باشد. در بعضی از مناطق بلوچستان نوع سکونت بعد از ازدواج، مادر مکانی می‌باشد. این نوع سکونت بیشتر در شهرستان زراباد و مناطقی از استان هرمزگان که به گیابان (شهرستان جاسک و به‌خصوص در بخش لیردف و گابریک، سیریک و بشاگرد و...) معروف هستند وجود دارد. در این مناطق بعد از ازدواج، فرد در کنار خانواده همسر زندگی می‌کند. در برخی از مناطق هم پدر مکانی می‌باشد و زن خانواده پس از ازدواج در خانه والدین شوهر خود یا در نزدیکی آن ساکن می‌شود. در اکثر این مناطق سنت‌ها و رسم‌های برای تسریع فرایند ازدواج وجود دارد که یکی از این سنت‌های فرهنگی، رسم و سنت بچار می‌باشد. رسم بچار به عنوان رسمی برای همیاری و تسهیل ازدواج می‌باشد و امروزه بیشتر این رسم و همیاری به صورت پول نقد می‌باشد و در گذشته بیشتر کالا بوده است. به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که نهاد خانواده در جامعه روستایی بلوچستان علیرغم اینکه برخی از ویژگی‌ها و خصوصیات منحصر به فرد خود را حفظ کرده است، دچار تحولات و دگرگونی‌های عمیقی شده است و این تغییرات منجر به کم‌رنگ شدن تمایزها و تفاوت‌های آن با خانواده جامعه شهری بلوچستان شده است.

واژگان کلیدی: خانواده، خویشاوندی، انسان‌شناسی، مردم‌نگاری، جامعه روستایی بلوچستان

تأثیرات سیاسی و اقتصادی همجواری ایالت مکران با کرمان در ایران باستان

حمید کاویانی پویا^۱

چکیده

در اکثر منابع تاریخی و جغرافیایی و حتی سنگ‌نبشته‌های موجود که به تقسیم‌بندی قلمرو تحت سیطرهٔ شهریاران ایرانی می‌پردازند، نام کرمان و مکران به همراه یکدیگر و در کنار مشاهده می‌گردد. به گونه‌ای که حتی در متون و نوشتارهای اساطیر این دو ایالت به عنوان برادرانی محسوب می‌گردند که نسب از کیومرث ایرانی یا نوح پیامبر می‌برند. ایالت مکران به عنوان منطقه‌ای همجوار با کرمان و به سبب برخورداری از منابع اقتصادی و مسیرهایی که کرمان را به بازارها و شاهراه‌های تجاری و استراتژیکی متصل می‌ساخت، برای ایالت کرمان نیز حائز اهمیت بود و کرمان از این حسن همجواری منافع مهم سیاسی و تجاری حاصل می‌کرد. بدین گونه که کرمان سواي بهره‌مندی از تنوع آب و هوایی و وجود منابع و معادن غنی به دلیل ارتباط مرزی با مکران و موقعیت خاص و مسیر مهم تجاری و استراتژیکی مکران، باعث نگاه ویژه‌ای از سوی سلسله‌های ایرانی شده بود. بنابراین صحبت از جغرافیای تاریخی کرمان و پتانسیل‌های اقتصادی و سیاسی این ایالت در روزگار باستانی بدون توجه به مکران و نقش آن در این دستاوردها ناقص و نارساست. بدین سان در این پژوهش با توجه به سنگ‌نبشته‌های سلسله‌های ایرانی در روزگار باستان و استفاده از داده‌های مندرج در متون تاریخی و جغرافیایی، با رویکردی توصیفی-تحلیلی درصدد بررسی موقعیت جغرافیایی ایالت کرمان و مکران به عنوان دو ایالت همجوار و پیوستگی، ارتباطات بین آنها و پیامدهایی سیاسی و اقتصادی که به سبب این هم‌مرزی عاید طرفین و به ویژه ایالت کرمان می‌شده است، هستیم. چرا که اهمیت سیاسی و اقتصادی ایالت کرمان در برهه‌هایی از تاریخ و البته دلیل بروز برخی رخدادها و تحولات سیاسی با توجه به ایالات همجوار و بررسی مناطق استراتژیک قابل‌ارزیابی و واریسی است.

واژگان کلیدی: مکران، کرمان، ایران باستان، جغرافیای تاریخی.

^۱ دانشیار گروه ایرانشناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران. h.kavyanipooya@basu.ac.ir

تقویت هویت اسلامی ایرانی با تأکید بر استان سیستان و بلوچستان

اقلیما کرد، شهرزاد شهریاری^۲

چکیده

در مطالعه حاضر به تحلیل و بررسی عوامل تأثیر گذار بر تقویت هویت اسلامی ایرانی با تأکید بر استان سیستان و بلوچستان پرداخته شده است. این پژوهش به روش توصیفی با استفاده از منابع کتابخانه‌ای انجام شده است. در دهه‌های اخیر به دلیل گسترش روابط و اطلاعات از طریق فضای مجازی و ورود شبکه‌های اجتماعی در همه جوامع و کشور ما هویت ملی دچار تغییر شده و شاهد تزلزل هویت ایرانی اسلامی و گرایش به هویت بیگانه بین افراد جامعه به ویژه جوانان وجود دارد. استان سیستان و بلوچستان به عنوان استانی مرزی و با عنوان استانی محروم شناخته شده است و علی‌رغم رفت و آمد و مراودات مردم استان با دیگر هم‌وطنان و مردم کشورهای دیگر و همچنین استفاده مردم از فضای مجازی و شبکه‌های داخلی و خارجی هویت دینی و ملی نسبت به دیگر نقاط کشور بیشتر دیده می‌شود، هر چند طی پژوهش‌های اخیر نسبت به سال‌های گذشته ضعیف‌تر شده است. از این رو بر آن شدیم تا به چند و چون این موضوع پرداخته و ابعاد و عوامل را مورد کند و کاو قرار دهیم. یافته‌های پژوهش نشان داد عوامل مختلف سبب تضعیف هویت دینی و ملی، و ارزش‌های خانوادگی شده است. همچنین روابط اجتماعی، سرمایه اجتماعی و مشارکت سیاسی افراد تحت تأثیر قرار گرفته است و سبک زندگی افراد از جمله جوانان دچار تغییر گشته است بنابراین نیاز است جهت تقویت هویت اسلامی ایرانی در استانی مانند سیستان و بلوچستان در وهله اول خانواده‌ها در محیط خانه درصدد جامعه‌پذیری صحیح فرزندان باشند و سپس رسانه‌های داخلی، نهاد‌های فرهنگی، آموزشی و دینی وارد عمل شده و هر یک به نوبه خود جهت برجسته کردن ارزش‌ها دینی و ملی تلاش نمایند.

واژگان کلیدی: هویت اسلام، هویت ایرانی، استان سیستان و بلوچستان.

^۱ کارشناس ارشد جامعه‌شناسی. safiehkord@gmail.com

^۲ دکتری رشته تاریخ و مدیر پژوهشکده تعلیم و تربیت

تحلیل نقش شبکه‌های اجتماعی بر روند توسعه استان سیستان و بلوچستان اقلیما کرد،^۱ سمیه رئیسی،^۲ علی سابکزی^۳

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش شبکه‌های اجتماعی بر روند توسعه استان سیستان و بلوچستان صورت پذیرفته است. روش انجام این پژوهش تحلیل ثانویه، با استناد به منابع کتابخانه‌ای و اطلاعات و داده‌های پژوهش‌های انجام شده، در سال‌های اخیر است. امروزه با توجه به رشد فزاینده فناوری اطلاعات و ارتباطات در جوامع به ویژه در میان جوانان و نوجوانان، استفاده از این فناوری‌ها بخشی از کار روزمره افراد شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد فضای مجازی با داشتن ویژگی‌های مثبت، از جمله سهل الوصول بودن، کم هزینه بودن به لحاظ مادی و معنوی، و وجود فرصت‌های متنوع در آن می‌تواند زمینه‌ساز رشد و توسعه باشد، اما در استان سیستان و بلوچستان با توجه به موقعیت جغرافیایی خاص و فرهنگ سنتی حاکم و از طرفی عدم وجود ساختارهای مناسب، در استفاده از تمام ظرفیت‌های فضای مجازی در راستای توسعه موفقیت‌چندانی حاصل نشده است. از این رو می‌توان جهت تسریع روند توسعه از طریق فضای مجازی به تقویت زیرساخت‌ها و فراهم آوردن زمینه آموزش استفاده درست از آن اشاره کرد.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، توسعه، توسعه پایدار، سیستان و بلوچستان.

^۱ کارشناس ارشد جامعه‌شناسی. safiehkord@gmail.com

^۲ دانش آموخته کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه اصفهان

^۳ دانشجوی کارشناسی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان

تحلیل و بررسی واکنش‌های زنان در مقابل بزه دیدگی (مطالعه موردی زنان شهر زاهدان)

اقلیما کرد،^۱ مهدی معینی،^۲ مرتضی مسرور علی نودهی^۳

چکیده

این پژوهش با هدف تحلیل و بررسی واکنش زنان در مقابل بزه دیدگی انجام شده است. بزه دیده شخصی است حقیقی یا حقوقی که در پی وقوع فعل یا ترک فعل مجرمانه، متحمل ضرر مادی، جسمی، روانی یا معنوی شده یا در معرض خطر واقع شده و یا به یکی از حقوق اساسی به رسمیت شناخته شده قانونی او، لطمه وارد آمده است. بدین ترتیب ابتدا تلاش شد تا عکس العمل زنان در مقابل بزه دیدگی از طریق تجربه‌های افراد از درون احوال و منویات و مرادوات خود آن‌ها فهم و سپس به توضیح و اکتشاف مفاهیم و مقولات پرداخته شود. جامعه آماری پژوهش، کلیه زنان ساکن در شهر زاهدان بوده‌اند، از آنجا که در این تحقیق نظرگاه یا تعاریف ذهنی زنان بزه دیده حائز اهمیت بود، با روش کیفی و به طور خاص از روش نظریه زمینه‌ای برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. مصاحبه‌شوندگان این پژوهش با دو روش نمونه‌گیری نظری و نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از تکنیک گلوله برفی انتخاب شده‌اند. ۲۰ نفر از زنان ساکن در شهر زاهدان در این پژوهش مشارکت داشته‌اند و فرایند انجام مصاحبه‌ها و جمع‌آوری اطلاعات تا رسیدن به اشباع نظری صورت گرفت و طی فرایند کدگذاری با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA ورژن ۲۰۲۰، ۱۲ مفهوم از جملات معنی‌دار استخراج شده، پس از آن در مرحله کدگذاری گزینشی ۲ مقوله‌ی بزه دیده متفعل و بزه دیده فعال، انتزاع شدند و در نهایت مقوله کانونی با عنوان واکنش‌های ناهمگون استنباط شد. بر اساس یافته‌ها زنان در معرض جرائم مختلف قرار می‌گیرند و واکنش آنان در هنگام رویارویی با انواع بزه متفاوت است. بر اساس مصاحبه‌هایی که با زنان بزه دیده در شهر زاهدان صورت گرفته، برخی بصورت منفعلانه در مقابل بزه دیدگی عکس‌العمل نشان داده‌اند که ریشه در عواملی چون ترس از ناتوانی در دفاع و یا شوکه شدن داشته، همچنین خو گرفتن و تحمل بزه نیز از عوامل موثر بر انفعال زنان بوده است و برخی نیز در تلاش برای توقف بزه دیدگی بصورت فعال و در جهت اطلاع‌رسانی بزه دیدگی خویش عکس‌العمل نشان داده‌اند. در نتیجه با توجه به اینکه واکنش منفعلانه باعث تکرار بزه شده باعث آسیب بیشتر می‌شود، شایسته است با آموزش و آگاهی به زنان جهت عکس‌العمل درست در برابر بزه، اقدام شده تا آسیب کمتری را متحمل شوند و زمینه کاهش بزه علیه آنان فراهم گردد.

واژگان کلیدی: بزه دیدگی زنان، واکنش زنان، شهر زاهدان

^۱ کارشناس ارشد جامعه‌شناسی. safiehkord@gmail.com

^۲ استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه سیستان و بلوچستان

^۳ استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه سیستان و بلوچستان

جایگاه تجاری دریای مکران در دوره پهلوی اول

پریسا کریمی‌ان زاده^۱

چکیده

از جمله مناطق استراتژیکی ایران با موقعیت جغرافیایی بی‌نظیر که موقعیتی خاص را برای مبادلات تجاری و اقتصادی ایران در طول تاریخ ایران فراهم آورده، دریای مکران بوده است. بنادر آن از دیرباز، جایگاه تجاری ممتازی داشته‌اند. عبور کشتی‌ها و کاروان‌های تجاری که کالاهای خود را از هند، چین، یمن، دریای سرخ و سواحل شرقی آفریقا برای مبادله به نواحی شرقی می‌آوردند، این ناحیه را به یکی از پررفت و آمدترین مناطق تجارت دریایی و زمینی تبدیل کرده بود. این پژوهش که به شیوه توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای و اسنادی انجام گرفته است درصدد پاسخگویی به این پرسش است که جایگاه تجاری دریای مکران در دوره پهلوی اول چگونه بوده است؟ یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد عدم حمایت و نظارت جدی دولت مرکزی و فقدان سرمایه‌گذاری‌های موثر؛ نتوانست آنچنان که باید رونق تجاری را در بنادر مکران ایجاد نماید.

کلید واژه: مکران، تجارت، پهلوی اول.

^۱ دانشجوی دکتری تاریخ ایران اسلامی دانشگاه فردوسی مشهد.
parisa.karimyan@gmail.com

تأثیر تحولات سیاسی دوره قاجار بر بلوچستان

میتراکلکی^۱

چکیده

دوران قاجار دوره پرچالش در تاریخ سیاسی ایران بود. در این برهه زمانی تاریخ سیاسی ایران تحولات زیادی در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی رخ داد و همچنین جنگ‌های زیادی را شاهان با قاجار همسایگان خود انجام داده‌اند. بالخصوص جنگ‌های طولانی مدت ایران و روس که باعث شد قسمت‌های از خاک ایران در شمال شرق در طی معاهدات جنگ از خاک ایران جدا و ضمیمه خاک روسیه شود. به لحاظ داخلی حکومت قاجار مانند دیگر حکومت قبل آن‌ها بصورت پادشاهی بود و در اواخر دوره حکومت آن‌ها یعنی در دوره مظفرالدین شاه حکومت مشروطه شکل گرفت و حاکمانی که برای اغلب ایالات فرستاده شد از خانواده قاجار بود. به لحاظ بین‌المللی رقابت دولت‌های خارجی چون فرانسه، روسیه، انگلیس در منطقه وجود داشت و کشور ایران نیز در این رقابت‌های جهانی درگیر و تأثیرپذیر بود. بلوچستان در بخش جنوب شرقی ایران قرار دارد و در دوره قاجار اهمیت فراوانی داشت. به لحاظ داخلی به دلیل اینکه بلوچستان در دورترین منطقه از مرکز کشور بود و تابعیت آن برای دولت قاجار حائز اهمیت بود. از طرفی نیز نزدیکی بلوچستان با هند که مستعمره دولت انگلیس بود برای دولت‌های خارجی که در رقابت با یکدیگر بودند، این منطقه را مرکز توجه دول خارجی قرار داد. با توجه به موقعیت بلوچستان و تحولات سیاسی که در دوره قاجار اتفاق افتاد، این سوال پیش می‌آید که تحولات دوره قاجار چه تأثیری بر بلوچستان گذاشت؟ درباره منطقه بلوچستان کارهای تحقیقی زیادی انجام شده، اما درباره تأثیر تحولات سیاسی دوره قاجار بر بلوچستان کاری انجام نشده است. هدف از این پژوهش تبیین نقش تحولات سیاسی ایران در دوره قاجار بر بلوچستان است. این نوشتار با بهره‌گیری از متون تاریخی با روش توصیفی-تحلیلی با استفاده از منابع کتابخانه‌ای نگاشته شده است.

واژگان کلیدی: تحولات سیاسی، قاجار، بلوچستان، انگلیس، هندوستان

^۱ - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد ایران اسلامی دانشگاه ولایت mitrakalkali68@gmail.com

تبیین رقابت‌های ژئوپلی‌نومیکسی شمال اقیانوس هند و الزامات نقش‌یابی سواحل مکران

سید مسعود کمال‌علوی^۱، آیدا جوادی یاجلو^۲

چکیده

سواحل مکران با توجه به پیشینه تاریخی و برخوردارگی از مواهب طبیعی و جایگاه استراتژیک، همواره به عنوان یکی از مناطق با پتانسیل بالا جهت توسعه کشور و تقویت‌کننده نقش‌های سرزمینی در ابعاد مختلف ملی و فراملی مطرح بوده است؛ اما این منطقه همچنان نتوانسته است توسعه‌ای شایسته را تجربه کند. از سوی دیگر، یکی از حوزه‌های مهم و تأثیرگذار در استراتژی ملی، دستیابی به مناطق راهبردی جهان است. یکی از اصلی‌ترین مناطق راهبردی جهان در حال حاضر و در آینده، حوزه اقیانوس هند است که سواحل مکران، دروازه ورود ایران به این اقیانوس است. لذا هدف از پژوهش پیش‌رو، تبیین رقابت‌های ژئوپلی‌نومیکسی شمال اقیانوس هند و الزامات نقش‌یابی سواحل مکران می‌باشد. این پژوهش از نوع کیفی بوده و روش آن توصیفی-تحلیلی است. اطلاعات مورد نیاز از اسناد و مدارک مکتوب (کتب، مجلات تخصصی، مقالات و...) و نظرات خبرگان، جمع‌آوری و در دستیابی به نتایج با تاسی از "نظریه بازی‌ها" و "نظریه فضای بزرگ"، از روش تجزیه و تحلیل تفسیری و استنباطی بهره گرفته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد سواحل مکران به واسطه موقعیت ژئوپلی‌نومیک خود در میانه رقابت‌های متعارض کشورهای هم‌چون هند، روسیه، چین، پاکستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس به عنوان قدرت‌های موثر حوزه شمال اقیانوس هند، قرار گرفته است. لذا با توجه به عضویت ایران در شانگهای و بریکس و لزوم تعیین جایگاه ایران در هندسه نظم نوین جهانی، سواحل مکران می‌تواند به عنوان نقطه اتصال قلمروهای ژئواستراتژیک دریایی و زمینی ایفای نقش کند.

واژگان کلیدی: سواحل مکران، ژئوپلی‌نومیک، انرژی، کریدور، بندر.

^۱ کارشناس ارشد ژئوپلیتیک، دانشگاه تهران، (masoodalavi70@gmail.com)

^۲ کارشناس ارشد ژئوپلیتیک، دانشگاه تهران، (aida.javadi@ut.ac.ir)

آسیب‌های فرهنگ محرومیت‌باوری در بلوچستان

آرمان کوهستانیان^۱

چکیده

فرهنگ، سامانه‌ای پیچیده و گسترده است که دربردارنده‌ی دانستی‌ها، باورهای دینی و فرا دینی، آیین‌ها، ادبیات و دیگر هنرها، ارزش‌ها، هنجارها، بایدها و نبایدها، خوی‌ها و رفتارهای باشندگان یک گروه است که آگاهانه یا ناآگاهانه، آن را فراگرفته‌اند. این ساختار درهم‌تنیده به گونه‌ای است که تک‌تک بخش‌های آن با یکدیگر، کنش و واکنش دارند و روی هم رفته، سازنده‌ی شالوده‌ی منش مردم می‌باشند. هرگوشه‌ای از یک کشور پهناور می‌تواند، فرهنگ ویژه‌ای داشته باشد. برای شناسایی و درمان آسیب‌های یک جامعه در راستای پیشرفت، یکی از بهترین راه‌کارها بهره‌گیری از نرم افزار کارآمد فرهنگ است؛ چراکه فرهنگ راهنمای رفتار مردم می‌باشد. محرومیت‌باوری، عنصری نهادینه شده در جامعه‌ی بلوچستان است که با گذشت دهه‌ها بسیاری از ما را از تکاپو باز داشته؛ گرفتار کم‌کاری نموده و در بزرگراه پیشرفت، هر روز بر اندازه‌ی پیشتازی دیگران از ما می‌افزاید. پس با همه‌ی کم‌بودها برای جبران واپس ماندگی و نزدیکتر شدن هر چه بیشتر به آهنگ پیشرفت کشور، سزاوار است که این بند فرهنگ محرومیت‌باوری را بگسلیم.

واژگان کلیدی: فرهنگ، باورها، محرومیت، بلوچستان، پیشرفت.

^۱. استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی a.koohestaniyan@velayat.ac.ir

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۲۹

پژوهشی بر روی کنش‌های فرهنگی حوضه رودخانه دامن با مناطق همجوار با محوریت گونه‌شناسی سفال‌های محوطه شهردراز در هزاره سوم قبل از میلاد

محمد کیخا،^۱ سحر بختیاری،^۲ یاسمن نصیری پور،^۳ اسپیده بختیاری^۴

چکیده

در هزاره سوم پیش از میلاد با پیچیده‌تر شدن روابط اقتصادی و اجتماعی میان جوامع، شکل نوینی از تعاملات فرهنگی بین حوزه بلوچستان در حوضه رودخانه دامن با سرزمین‌های همجوار آن نظیر سیستان ایران و افغانستان (شمال)، بلوچستان پاکستان (شرق)، مکران (جنوب) و دره صوغان (غرب) مشاهده می‌شود. در این برهه زمانی، حوضه فرهنگی رودخانه دامن در شهرستان ایرانشهر نیز یکی از کانون‌های مهم شکل‌گیری استقرارهای پیش از تاریخ منطقه جنوب شرق ایران بوده که ارتباطات فرهنگی بین مناطق مذکور را برقرار می‌کرده است. شهر دراز یکی از استقرارهای عصر مفرغ این منطقه است که توسط نویسندگان مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است. نظر به اینکه علی‌رغم اهمیت این مکان، تاکنون اطلاعات منسجمی از این محدوده منتشر نشده است لذا هدف پژوهش حاضر آن است تا از طریق مطالعه برخی مشابتهای فرهنگی که از طریق مقایسه‌ی گونه‌شناختی سفال قابل مطالعه است محوطه شهردراز را در یک حوزه‌ی جغرافیایی گسترده‌تر با مناطق همجوار مورد مطالعه قرار دهد. اهمیت و ضرورت این کار در آن است که علاوه بر برجسته کردن عناصر فرهنگی مشترک در خود حوضه رودخانه دامن، همگرایی‌های فرهنگی این منطقه را با سرزمین‌های همجوار نشان می‌دهد. براساس مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی‌های میدانی و مطالعات گونه‌شناسی سفال‌های محوطه شهر دراز مشخص گردید که در طول هزاره سوم قبل از میلاد، حوضه رودخانه دامن دارای ارتباطات منطقه و فرامنطقه‌ای گسترده با مناطق همجوار خود بوده و در این بین بیشترین مشابتهای فرهنگی را با محوطه‌های باستانی بمپور بلوچستان ایران و منطقه بلوچستان پاکستان دارا بوده است.

واژگان کلیدی: هزاره سوم قبل از میلاد، رودخانه دامن، محوطه شهردراز، ارتباطات فرهنگی، گونه‌شناسی سفال.

^۱ دانشجوی دکتری باستان‌شناسی دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول)

Mohammad.keikha1367@gmail.com

^۲ پژوهشگر پسادکتری باستان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس Bakhtiari_sahar@yahoo.com

^۳ دانشجوی دکتری باستان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس Nasiripour2016@gmail.com

^۴ دانش‌آموخته دکتری باستان‌شناسی دانشگاه مازندران Spd_Bakhtiari@yahoo.com

نقش ایلات و طوایف بلوچ غرب بلوچستان و شرق کرمان در تحولات دوره‌ی قاجار

طیبه گلزاری مقدم^۱ عبدالودود سپاهی^۲

چکیده

نواحی بین مناطق غربی بلوچستان و شرقی کرمان در طول تاریخ محل استقرار و زندگی ایلات و طوایف متعدد بلوچ بوده است. نقش وسیعی از این منطقه شامل حوزه‌ی تمدنی جازموریان به حساب می‌آید. در دوره‌ی قاجار دولت مردان تلاش کردند تا نفوذ خود را از کرمان به بلوچستان اعمال نمایند. عملی کردن این سیاست قبل از هر اقدامی همراهی ساکنان شرق کرمان و غرب بلوچستان را می‌طلبید. بنابراین شماری از جوانان ایلات و طوایف مختلف بلوچ ساکن این حوزه جغرافیایی به عنوان نیروی نظامی برای برقراری سلطه‌ی قاجارها بر بلوچستان و حفاظت از مرزها به خدمت گرفته شدند و در کنار نیروهای غیر محلی بخشی از نیروی نظامی قاجارها را تشکیل می‌دادند. این تحقیق در صدد است به معرفی مهم‌ترین این ایلات و طوایف غرب بلوچستان و شرق کرمان بپردازد. شیوه انجام تحقیق از نوع تاریخی توصیفی است. یافته‌های این بررسی نشان می‌دهد که ایلات و طوایف مختلف بلوچ که در دوره‌ی قاجار با همکاری نیروهای دولتی پرداخته‌اند، به تناسب همکاری، بانبروهای نظامی این دوره در منابع قاجاری نام برده شده‌اند.

واژگان کلیدی: طوایف بلوچ، غرب بلوچستان، شرق کرمان، قاجاریه.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ دانشگاه ولایت ایرانشهر tayyebgolzari@gmail.com

^۲ عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت ایرانشهر sepahi.a.v@gmail.com

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۳۱

مطالعه و بررسی استفاده از نقوش و تاثیر تعاملاتی رنگ در هنر سوزندوزی زنان بلوچ

عبدالکریم گمشادزهی^۱

چکیده

سوزندوزی هنری بومی و اصیل که از گذشتگان دور با نگاه فاخر در باورها متبلور می‌گردد و همواره مورد توجه هنرمندان زن بلوچ بوده است. این هنر به‌عنوان مجموعه‌ای از رودوزی‌ها با طرح‌های عمدتاً ذهنی، محتوا و غنای فرهنگی منطقه را به نمایش می‌گذارد. بنابراین ارتباط معنایی سوزندوزی در گذشته، مورد توجه اکثر هنرمندان با قابلیت رودوزی‌ها بوده‌اند. با توجه به بافت قومیتی استفاده از لباس محلی (بلوچی) همچنان مورد اهمیت و توجه خاص، محسوب می‌گردد. تنوع در تکنیک دوخت لباس‌های مردان و زنان و تنوع در رنگ، با ساختار محلی آن، در مناطق مختلف و خارج از محدوده کشور ایران متفاوت است. امروزه با درآمیخته شدن طرح، انتخاب نخرنگ‌ها و ارتباط سنجی در محیط‌های پیرامون با نقوش متنوع، این هنر با قابلیت مدون قابل اجراست. استفاده از طرح‌ها و هماهنگی نقوش هندسی با ساختار و خصوصاً چیدمان رنگ‌ها در مناطق مختلف مورد مطالعه می‌باشد. این پژوهش با هدف آشنایی طرح، نقوش و استفاده از رنگ‌های مورد علاقه هنرمندان سوزندوز، در جغرافیای سوزندوزی زنان بلوچ، مورد بررسی می‌باشد. واژگان کلیدی: رنگ، نقوش، سوزندوزی، زنان، بلوچ.

^۱ مربی گروه هنر دانشگاه سیستان و بلوچستان gamshadzahi@arts.usb.ac.ir

مناسبات دولت‌های پس از انقلاب اسلامی ایران با نخبگان بلوچ (۱۳۹۲-۱۳۵۷)

سعید محمدزهی^۱

چکیده

در طول تاریخ، هر یک از اقوام ساکن در ایران به سهم خود در نضج، دوام و استمرار تمدن ایرانی شرکت داشته و به رغم نشیب و فرازهای فراوان، توانسته اند به طرق مختلف حیات سیاسی این مرز و بوم را پاس دارند. گروه‌های قومی مستقر در نوار مرزی، دارای دنباله قومی در آن سوی مرزهای کشور هستند. این وضعیت، شرایط ویژه‌ای را در روابط قومی با حکومت مرکزی شکل داده است. بخش بزرگی از مسائل ژئوپلیتیکی و چالش‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی ایران، ناشی از این شرایط است. دور بودن از مرکز سیاسی کشور و شرایط منطقه‌ای و نقش پررنگ نظام سردارسالاری، و بعضاً ظهور علما و تحصیلکردگان، باعث شد تا در این تحقیق مناسبات نخبگان بلوچ با دولت‌های پس از انقلاب را مورد واکاوی قرار دهیم و نیاز است قبل از آن نگاهی به گذشته و تاریخ این مناسبات در حکومت‌های قبل از انقلاب بیاندازیم بر همین اساس ما در این پژوهش نخبگان بلوچ را به سه قسمت عمده: ۱- نخبگان مذهبی ۲- نخبگان سنتی ۳- نخبگان تحصیلکرده تقسیم بندی کرده ایم. در این پژوهش از روش تاریخی توصیفی بهره برده ایم، سوال اصلی این پژوهش مناسبات دولت‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا ۱۳۹۲ ه.ش با نخبگان بلوچ چگونه بوده است؟ می‌باشد. در بررسی مناسبات دولت و نخبگان بلوچ سه رویکرد حذفی، بی‌اعتنایی و مشارکتی از سوی دولت‌های پس از انقلاب نسبت به نخبگان قوم قابل مشاهده است که فرضیه پژوهش می‌باشد. مهمترین یافته پژوهش آن است که مشارکت نخبگان بلوچ در سیاست بیشتر جنبه فرمایشی داشته است، با تغییر سیاست دولت‌ها در طول انقلاب این مناسبات نیز تغییر پیدا کرده یا نکرده است.

واژگان کلیدی: دولت، نخبگان، قوم بلوچ، انقلاب اسلامی.

^۱ کارشناس ارشد علوم سیاسی دانشگاه مرکز تحقیقات تهران saeidm96@gmail.com

مکران قطب گردشگری و کارآفرینی دانش‌آموختگان رشته تاریخ و گردشگری

حسین محمدی^۱

چکیده

مکران منطقه تاریخی واقع در استان سیستان و بلوچستان، یکی از مهم‌ترین مناطق تاریخی و طبیعی ایران است که بازگوکننده تاریخ و تمدن این سرزمین است. آوازه و محبوبیت این محوطه، موجب شده تا گردشگران بسیاری از داخل و خارج ایران تمایل بازدید از این منطقه داشته باشند. سؤال اصلی این است که آیا بهره‌برداری درست از این منطقه بکر و ناشناخته تاریخی و طبیعی که دوره‌های تاریخی متنوعی را در خود جای داده، می‌تواند ضمن معرفی فرهنگ و تمدن ایران به جهانیان محیطی مناسب برای جذب صدها دانش‌آموخته رشته تاریخ و گردشگری و ایجاد کارآفرینی با ایجاد شرکت‌های تعاونی چندمنظوره و شرکت‌های دانش‌بنیان باشد؟ و با ایجاد پارک‌های علمی و موزه تاریخی باز، به مدل دالان تاریخ گردشگران داخلی و خارجی بی‌شماری را در تمام فصول به خود جذب نماید؟ با توجه به تجربیات نگارنده در زمینه گردشگری و بازدید از نمونه‌های مجموعه تاریخی خارج از کشور امکان ایجاد اشتغال دانش‌آموختگان رشته‌های تاریخ و گردشگری به شرط فراهم نمودن زیرساخت‌ها کاملاً امکان‌پذیر است. در این مقاله ضمن بررسی اهمیت تاریخی و طبیعی مکران به جنبه‌های کارآفرینی این مجموعه پرداخته می‌شود و پیشنهادهای برای این منظور از جمله تشکیل تعاونی چندمنظوره دانش‌آموختگان تاریخ و گردشگری همین‌طور شرکت دانش‌بنیان ارائه می‌گردد.

واژگان کلیدی: مکران، گردشگری، کارآفرینی، دانش‌آموختگان، تعاونی چندمنظوره، شرکت دانش‌بنیان.

تاثیر قرارداد ۱۹۰۷ بر کنترل تجارت اسلحه در سواحل بلوچستان

سعید محمودزهی^۱، عبدالودود سپاهی^۲

چکیده

یکی از مسائلی که در طول تسلط انگلیسی‌ها بر هندوستان موجب نگرانی آن‌ها می‌شد، مسلح شدن مردم سرزمین‌هایی بود که از نظر انگلیسی‌ها می‌توانست امنیت آن‌ها را در هندوستان و سرزمین‌های مجاور آن به خطر اندازد. انگلیسی‌ها همیشه مواظب بودند تا از دسترسی بلوچ‌ها به سلاح‌های مدرن جلوگیری کنند و این کار را در دریا و سواحل انجام می‌دادند و گاه از نیروهای دولتی قاجاری نیز بهره می‌گرفتند. این مقاله می‌کوشد به این سوال جواب دهد که قرارداد ۱۹۰۷م. چه تاثیری بر کنترل تجارت اسلحه توسط انگلیسی‌ها در سواحل بلوچستان داشت؟ برای پاسخ به این سوال با روش پژوهش تاریخ اطلاعات لازم با مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی گردآوری شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که پس از به امضاء رسیدن قرارداد ۱۹۰۷ نفوذ انگلیسی‌ها بر سواحل جنوبی ایران افزایش یافت و کنترل بیشتری بر ورود کالاها و تفتیش کشتی‌ها به منظور جلوگیری از تجارت اسلحه اعمال کردند. **واژگان کلیدی:** تجارت اسلحه‌ها سواحل بلوچستان، قرارداد ۱۹۰۷.

۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ ایران دوره اسلامی دانشگاه ولایت

- S.mahmoodzahi2669@gmail.com

۲ - عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت Selahi.a.v@gmail.com

بررسی واژه‌هایی از زبان بلوچی با رویکرد فرهنگی - اجتماعی

موسی محمودزهی^۱

چکیده

در همهٔ زبانها و از جمله زبان بلوچی واژه‌هایی وجود دارد که به نحوی حامل بار فرهنگی - اجتماعی هستند. نمود بعضی از این گونه واژه‌ها که مرتبط با فرهنگ و اجتماع مردم بلوچستان از جنبهٔ تاریخی هستند، در فرهنگ و اجتماع بلوچستان امروز پدیدار است. به عنوان نمونه، واژه‌ای به صورت «بیر: انتقام» در فرهنگ بلوچی امروز وجود دارد که بر اساس آن بلوچ‌ها اعتقاد دارند «انتقام» هرگز کهنه و فراموش نمی‌شود و باید در فرصت مناسب گرفته شود. با آنکه مطابق بعضی از آموزه‌های دینی و اجتماعی در دنیای امروز، می‌دانیم که «فراموش نکردن انتقام» نمی‌تواند یک هنجار ارزشی به حساب آید، اما به هر حال این هنجار وجود دارد و در گفت‌وگوهای مردم بلوچ برای خود جایگاهی دارد. بنابراین شناخت و توضیح این گونه واژه‌ها که دارای بار مثبت یا منفی هستند، می‌تواند در زمینه‌های مختلف کارآمد باشند. این مقاله به دنبال آن است که به توضیح ۵۰ واژه از این نوع واژه‌ها به اختصار بپردازد. از آنجا که هر مقولهٔ فرهنگی - اجتماعی ارزش خاص خود را دارد، هر کسی می‌تواند برداشت شخصی خود را نسبت به آن داشته باشد؛ بدین معنی که ممکن است مقوله‌ای یکسان برای شخصی یا گروهی «ارزشمند» و برای شخص یا گروهی دیگر «ضد ارزشی» تلقی شود. نتایج نشان می‌دهد که تاکنون کار تخصصی درخور توجهی در این زمینه انجام نگرفته است و انجام چنین کاری می‌تواند خود الگویی برای معرفی داشته‌های فرهنگی - اجتماعی قوم بلوچ در یک مجموعهٔ علمی باشد.

واژگان کلیدی: بلوچ، زبان بلوچی، واژه‌شناسی، جامعه و فرهنگ بلوچستان.

^۱ دانشیار گروه فرهنگ و زبان‌های باستان دانشگاه ولایت. m.mahmoudzahi@gmail.com

مکران در تعدادی از آثار ادبی بلوچی

موسی محمودزهی^۱

چکیده

مکران نام سرزمینی در حدود جنوب و جنوب شرق ایران است که در بخش‌هایی از آن، مردمانی از قوم ایرانی بلوچ بعد از مهاجرتی تاریخی از حدود شمال ایران در آن ساکن شده‌اند و اکنون اکثریت ساکنان آن بلوچ هستند. بیشتر شهرت مکران امروزی به خاطر سواحل آن است که به وسیله تنگه هرمز از خلیج فارس جدا می‌شوند و به اقیانوس هند می‌پیوندند. مکران و سواحل آن، به دلیل اتصال به آبهای آزاد جهان، در گذشته و حال مورد توجه بوده و همجواری آن با خلیج استراتژیک فارس به اهمیت آن افزوده است. نیز به خاطر اهمیت این سرزمین در ذهن مردم بلوچ، نام آن به نحوی در ادبیات این قوم پدیدار است. برای مثال، یکی از معروفترین منظومه‌های شبه‌حماسی بلوچستان به نام «هَمَل و پَرَنگیان: هَمَل و فرنگی‌ها» مرتبط به ماجرای جنگ هَمَل با پرتغالی‌هاست که در بستر دریای مکران اتفاق افتاده است. از آنجا که آثار ادبی تا حدی بیانگر سرگذشت تاریخی و ذهنیت مردم یک سرزمین است، این مقاله به دنبال آن است که تا حد ممکن نمونه‌هایی از نام «مکران» را که در آثار ادبی بلوچی ذکر شده است، یافته و آنها را شرح و توضیح کند. نتایج نشان می‌دهد که مکران در ادبیات بلوچستان از جایگاه نسبتاً رفیعی برخوردار است، آن‌چنان‌که گاه سرایندگان منظومه‌ها مکران و بلوچستان را معادل یکدیگر گرفته و بسیاری از داشته‌های خود را در بستر این سرزمین تعریف کرده‌اند. آشنایی با این نمونه‌های ادبی برای شناخت سرزمینهای بلوچستان و مکران و مردمان آنها، برای کمک به مباحث توسعه آینده سواحل مکران تأثیرگذار خواهد بود.

واژگان کلیدی: بلوچستان، ادبیات بلوچی، مکران.

^۱ دانشیار گروه فرهنگ و زبان‌های باستان دانشگاه ولایت. m.mahmoudzahi@gmail.com

۲۰۰ ترکیب فعلی اصطلاحی در زبان بلوچی

موسی محمودزهی^۱

چکیده

اصطلاحات نوعی همکرد زبانی هستند که از نظر جزء کلامی می‌توانند اسم، صفت، قید و فعل باشند. در واقع، اصطلاح نوعی واحد زبانی است که معنی آن با معنی مجموع واژه‌های آن متفاوت است. در این مقاله تعداد ۲۰۳ اصطلاح فعلی از گویش مکرانی زبان بلوچی، زیرشاخهٔ بمپوری، با دیدگاهی توصیفی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. فعل اصطلاحی که موضوع این مقاله است، به نحوی معنی مجازی دارد، مانند *Āčēš bon dayag*: لفظاً به معنی *آتش بن دادن*، اما مجازاً به معنی *آتش فتنه را انگیزتن*، شَرّ درست کردن است. نتایج نشان می‌دهد که این گونه ترکیبها توانسته‌اند به ذخیره لغوی زبان بلوچی کمک بسزایی کرده باشند و شناخت آنها برای استفاده در کلام شفاهی و کتبی و به خصوص در آرایه‌های ادبی، حالات خاصی به کلام می‌بخشد. از طرف دیگر، با توجه به گستردگی گویشهای زبان بلوچی در گستره جغرافیایی نسبتاً بزرگ و متنوع، اصطلاحات مورد نظر این مقاله، ممکن است در گویشهای مختلف یا رایج نباشند و یا به صورتهای دیگر رایج باشند و حتی ممکن است از روستایی به روستای دیگر متفاوت باشند. از آنجا که دایره اصطلاحات بلوچی را غالباً افعال تشکیل می‌دهند، نتایج این تحقیق می‌تواند در مباحث رده‌بندی گویشی و معیارسازی واژگان بیش از پیش مؤثر باشد؛ چنانکه حتی گاهی استفاده از یک اصطلاح کافی است تا مشخص کند گویشور متعلق به کدامیک از گویش‌های زبان بلوچی است.

واژگان کلیدی: زبان بلوچی، اصطلاحات فعلی، معنی مجازی، رده‌شناسی، گویش‌شناسی.

^۱ دانشیار گروه فرهنگ و زبان‌های باستان دانشگاه ولایت. m.mahmoudzahi@gmail.com

تبیین الگوی آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی در راستای توسعه پایدار سواحل مکران: رویکردی اجتماع محور

عبدالباسط مرادزاده^۱

چکیده

منطقه مکران که دارای پهنه‌ای بیش از ۷۷۷ کیلومتر از میناب تا گواتر را شامل می‌شود به دلیل تأثیرات وسیع در عمران و آبادانی سواحل جنوب و جنوب شرقی کشور، هم در بعد منطقه‌ای (ارتقای کیفیت و سطح رفاه مردم ساکن) و هم در بعد ملی (تحکیم و تقویت منافع سیاسی و اقتصادی) دارای اهمیت بسیار زیادی می‌باشد. در این میان، یکی از مهم‌ترین مولفه‌های توسعه، آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی به عنوان عامل اصلی و پیشران برنامه‌های توسعه‌ای می‌باشد. بر همین اساس، در ماده‌ی ۲ سند توسعه منطقه ساحلی مکران (مصوب ۱۳۹۸/۷/۲۲) به صراحت این نکته مورد اشاره قرار گرفته است که: «توسعه‌ی این منطقه نمی‌تواند بدون مشارکت اجتماعات محلی، چه از نظر اجتماعی و فرهنگی و چه از نظر استراتژیک، به پایداری برسد. در غیر این صورت، ایجاد واحدها و پروژه‌های بزرگ صنعتی و تجاری، بدون مشارکت مردم محلی می‌تواند به بروز مشکلات اجتماعی، فقر و نابرابری منتهی شود». لذا پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سوال است که الگوی مناسب جهت آموزش و توانمندسازی نیروی انسانی در راستای توسعه‌ی منطقه‌ای سواحل مکران کدام است؟ در این راستا، مبتنی بر روش پژوهش توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر اسناد پژوهی و استفاده از نظر نخبگان، مولفه‌های موثر در الگو، شناسایی شده و راهبردهای توسعه‌ای، از منظر پایداری محلی ارائه شده‌اند. ایجاد سند توسعه مهارت، تاسیس دیپارتمان‌های آموزش‌های تخصصی، برقراری مراکز جوار فنی و حرفه‌ای در صنایع بزرگ، برگزاری رقابت‌های ملی مهارت در منطقه و ایجاد شورای مهارت در شهرستان، برخی از راهکارهای مبتنی بر نتایج حاصل از پژوهش هستند.

واژگان کلیدی: نیروی انسانی، مکران، بلوچستان، توسعه.

^۱ استادیار گروه مدیریت دانشگاه ولایت Ab.moradzadeh@velayat.ac.ir

تبارشناسی جایگاه مکران در منابع تاریخ‌نگاری فارسی ایران دوره میانه

نعیم ملازهی^۱

چکیده

مکران ناحیه‌ای در جنوب شرقی ایران امروزی است. این ناحیه در قسمت شمالی دریای عمان (مکران) قرار دارد. با وجود این که مکران دارای تبار تاریخی - تمدنی دیرینه بوده و روزگاری تمدن مکران در همگرایی و داد و ستد با تمدن‌های سند در شرق و ایلام و میان رودان در غرب فلات ایران قرار داشته است. اما چندان به تبارشناسی دقیق واژه‌گانی و جایگاه تاریخی این ناحیه در منابع میانه و متقدم تاریخ‌نگاری فارسی صورت نگرفته است. سوال اصلی پژوهش به این صورت طرح شده است که علل و عوامل بی‌توجهی به تبار تاریخی مکران چه بوده است؟ یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهند، با توجه به حضور روایت‌های نقلی و غیرمکتوب در باب این منطقه و ساکنان آن و عدم وجود منابع تاریخی مستقل و مجزای مکتوب، از جنس تاریخ محلی، هم‌چون تاریخ سیستان در رابطه با هویت تاریخی مکران، اطلاعات دقیقی از تبار تاریخی این ناحیه صورت‌بندی نشده است. در این پژوهش سعی بر آن رفته است با بررسی منابع ایران دوره میانه، با رویکردی تاریخی - تحلیلی به موضوع؛ در پی تبیین بخشی از تبار تاریخی و تمدن دیرینه این منطقه برآیم.

واژگان کلیدی: مکران، تاریخ میانه، منابع تاریخی، تبارشناسی.

^۱ دانشجوی دکتری تاریخ ایران دوره اسلامی دانشگاه خلیج فارس بوشهر
nmollazehi@yahoo.com

گذار از تصور باستانی و کهن به آگاهی جدید: تحول ذهنیت جغرافیایی نقشه‌نگاران اروپایی از ایالت مکران در دوره صفوی

یاسر ملازئی^۱

چکیده

ایالت مکران در محدوده جنوب شرقی ایران از جمله نواحی جغرافیایی است که به علت کمبود منابع تاریخی مرتبط با این ناحیه، مطالعه و پژوهش درباره آن با چالش‌های اساسی مواجه است. در چنین شرایطی، ضرورت توجه به شناسایی گونه‌های جدید منابع تاریخی و ارزیابی تاریخ این ایالت در آن، فراهم می‌شود. یک گونه از این منابع، مجموعه‌ای از نقشه‌های جغرافیایی هستند که همزمان با فرمانروایی صفویان بر ایران (سده‌های ۱۰/م ۱۶۰ق - ۱۲/م ۱۸۰ق)، توسط نقشه‌نگاران اروپایی از ایران ترسیم شده‌اند. در این نقشه‌ها، نقشه‌نگاران کوشیده‌اند تا دانش جغرافیایی‌شان از ایران و ایالت‌های آن به ویژه ناحیه مکران را در قالب ترسیم نقشه، به نمایش بگذارند. بر همین اساس، سؤال مقاله اینست که همزمان با دوره صفوی، نقشه‌نگاران اروپایی چه ذهنیت جغرافیایی از ایالت مکران داشتند و چگونه این ذهنیت، در نقشه‌های تاریخی بازتاب پیدا کرده است؟ برای پاسخ بدین سؤال، از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد که در ذهنیت جغرافیایی نقشه‌نگاران سده ۱۰/م ۱۶۰ق، تصویری باستانی و کهن حاوی اطلاعات جغرافیایی قدیم حاکم بود؛ اما در نیمه سده ۱۱/م ۱۷۰ق، نخستین جرقه‌های یک آگاهی جدید از ایالت مکران در ذهنیت نقشه‌نگاران اروپایی زده شد که این آگاهی جدید با اطلاعات معاصر با دوره صفوی، شباهت بیشتری داشت. در سده ۱۲/م ۱۸۰ق این آگاهی جدید تثبیت شد و نقشه‌نگاران اروپایی توانستند اطلاعات جغرافیایی جدیدی که از ایالت مکران به دست آورده بودند را تثبیت کنند.

واژگان کلیدی: ایالت مکران، نقشه‌های جغرافیایی، نقشه‌نگاران اروپایی، تصور جغرافیایی، صفویان.

^۱ دانشجوی دکتری گروه تاریخ، دانشگاه تهران، تهران، ایران؛
yassermollazaei@ut.ac.ir

فرهنگ حشَر و مَدَت در بین مردم بلوچ

امید ملازئی^۱

چکیده

این مقاله به بررسی تعاون و همکاری در فرهنگ مردم بلوچ می‌پردازد. تاریخچه تعاون و همکاری در جوامع انسانی ریشه در گروه‌های اولیه انسانی دارد و این همکاری‌ها باعث پایداری و گسترش فرهنگ و دوام جوامع بشری شده‌اند. در فرهنگ بلوچستان، تعاون و همکاری نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند و به عنوان نمادی از همبستگی، تعامل و ارتباطات اجتماعی در این فرهنگ تلقی می‌شوند. مفهوم حشَر و مَدَت در فرهنگ بلوچستان اهمیت بسزایی دارد و به معنای همبستگی، همکاری و تعاون در این فرهنگ استفاده می‌شود. این مفهوم در بسیاری از زمینه‌های زندگی مردم بلوچ تأثیرگذار است. توجه به عناصر فرهنگی در حفظ هویت و ارزش‌های یک گروه قومی بسیار حائز اهمیت است و در نسل‌های جدید ممکن است برخی از این عناصر به طور ناخواسته فراموش شوند. این پژوهش به منظور ارتقای آگاهی و شناخت بهتر از فرهنگ بلوچ و نیز به منظور حفظ و انتقال این فرهنگ به نسل جدید انجام شده است. در بخش نظری پژوهش، از منابع مرتبط در حوزه جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی تعاون و فرهنگ و در بخش عملی، با استفاده از مصاحبه و گفتگو با افراد مطلع از فرهنگ مردم بلوچ درباره مفهوم حشَر و مَدَت به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته شده است. نتایج این پژوهش بر اهمیت همکاری و تعاون در فرهنگ بلوچستان و نیز نیاز به حفظ و انتقال این فرهنگ به نسل جدید تأکید می‌کند.

واژگان کلیدی: حشَر و مَدَت، تعاون، همکاری، فرهنگ، بلوچ، بلوچستان.

^۱ کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه ارجیس (ERCİYES ÜNİVERSİTESİ- TURKEY)
Omidarbazi1374@gmail.com

حفاظت شده تالاب آذینی در شرق هرمزگان با تأکید بر مفهوم ظرفیت برد

زیست محیطی

عباس مرادی^۱، منیژه اشرفی علویجه^۲، محمد اکبریان^۳

چکیده

گردشگری امروزه یکی از پویاترین فعالیتهای اقتصادی محسوب می‌شود. تالاب‌های ساحلی یکی از پرجاذبه‌ترین مناطق گردشگری در جهان می‌باشد. تالاب بین المللی آذینی در سواحل مکران در شهرستان سیریک یکی از مهمترین مقاصد گردشگری هر ساله پذیرای گردشگران زیادی است. برنامه توسعه منطقه ساحلی مکران این تالاب را بعنوان یکی از پهنه‌های مهم برای توسعه گردشگری ساحلی در نظر گرفته است. یکی از نگرانی‌های عمده در این پهنه حساس اکولوژیکی عدم توجه به ظرفیت برد زیست محیطی این تالاب برای گردشگری است. بنابراین هدف اصلی این پژوهش تعیین ظرفیت برد زیست محیطی تالاب آذینی برای کمک به توسعه پایدار گردشگری در منطقه ساحلی مکران می‌باشد. در این پژوهش با استفاده از روش ترکیبی اسنادی - میدانی جهت سطح‌بندی و تعیین میزان تناسب توسعه گردشگری با بکارگیری ۸ معیار مختلف و با استفاده از مدل FUZZY ANP تالاب آذینی از نظر تناسب توسعه پهنه‌بندی گردید. جهت سنجش برد زیست محیطی تالاب نیز از روش ظرفیت توریسم (TCC) استفاده شد. یافته‌های تحقیق نشان داد که با توجه به معیارهای انتخابی حدود ۳۱ درصد از کل قلمرو انتخابی دارای تناسب مطلوب توسعه، ۳۳ درصد دارای تناسب متوسط و ۳۶ درصد دارای حالت عدم تناسب گردشگری است. سنجش ظرفیت برد زیست محیطی تالاب در سه سطح برد فیزیکی، واقعی و مؤثر نشان داد که ظرفیت برد فیزیکی محدود ۲۶۲۱۲۵۰ نفر برای یک سال و ۷۱۸۱ هزار نفر در روز، ظرفیت برد واقعی ۹۸۲۹۶۸ نفر در سال و ۲۶۹۳ نفر برای هرروز و ظرفیت برد مؤثر تالاب آذینی ۴۹۱۴۸ نفر در طول سال و ۱۳۵ نفر برای هرروز می‌باشد.

واژگان کلیدی: تالاب آذینی، اکوتوریسم، ظرفیت برد زیست محیطی، پهنه‌بندی تناسب گردشگری.

^۱ استادیار برنامه ریزی و مدیریت محیط، گروه علوم جغرافیایی، دانشگاه هرمزگان

moradi@hormozgan.ac.ir

^۲ کارشناس ارشد اکوتوریسم، دانشگاه هرمزگان

Monireh.ashrafi65@gmail.com

^۳ استادیار ژئومورفولوژی، گروه علوم جغرافیایی، دانشگاه هرمزگان

makbarian@hormozgan.ac.ir

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۴۳

ارزیابی و سطح بندی جاذبه‌های گردشگری شهرستان بشاگرد در مکران داخلی

دکتر عباس مرادی^۱، فاطمه کریم پور^۲، دکتر مسعود بختیاری کیا^۳

چکیده

هدف این پژوهش ارزیابی جاذبه‌ها و سطح بندی تناسب توسعه گردشگری شهرستان بشاگرد در استان هرمزگان میباشد. جهت ارزیابی جاذبه‌ها از مدل پرالونگ و برای سطح بندی توسعه گردشگری و شناسایی پهنه‌های اولویت دار جهت برنامه ریزی، از مدل تحلیل شبکه‌ای (ANP) بهره برده شد. نتایج ارزیابی جاذبه‌های گردشگری محدوده حاکی از این بود که جاذبه‌های: حریره با امتیاز ۰/۹۱۵، سازه کپر با امتیاز ۰/۸۹۷۵، و جنگل‌های کوهستانی با امتیاز ۰/۸۴۷۵، بالاترین عیار گردشگری را دارا بوده و به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را اخذ نموده‌اند. همچنین بر اساس یافته‌های مدل پرالونگ تمامی جاذبه‌های گردشگری محدوده به دلیل عدم وجود برنامه‌ای در جهت استفاده از ظرفیت آن‌ها و نبود اقدامات حفاظتی لازم در زمره عیار بهره‌وری کم قرار دارند. سنجش و سطح بندی تناسب توسعه گردشگری محدوده با استفاده از شش معیار فاصله از گسل، فاصله از نقاط لرزه‌ای، فاصله از نقاط شهری و روستایی اصلی، تنوع و تعدد جاذبه‌ها، دسترسی به خدمات و امکانات و فاصله از جاده اصلی نیز نشان داد که با توجه به شرایط و امکانات موجود از کل وسعت محدوده؛ ۶۲ درصد آن دارای تناسب توسعه گردشگری بسیار پایین و پایین، ۱۹ درصد آن دارای تناسب توسعه متوسط و ۱۸/۵ درصد آن در سطح تناسب توسعه زیاد و بسیار زیاد قرار گرفته است؛ که این موضوع گسترش خدمات و امکانات در کل شهرستان بشاگرد جهت ارتقا تناسب گردشگری را آشکار می‌سازد؛ از طرفی نتایج سطح بندی محدوده نشان داد که بخش گوهران شهرستان بشاگرد با قرار گرفتن ۹۶ درصد از مساحت آن در پهنه‌های متناسب، تناسب زیاد و بسیار زیاد مناسبترین بخش بشاگرد برای توسعه گردشگری است.

واژگان کلیدی: شهرستان بشاگرد، گردشگری، مدل پرالونگ، مدل ANP

^۱ استادیار برنامه ریزی و مدیریت محیط، گروه علوم جغرافیایی، دانشگاه هرمزگان moradi

hormozgan @.ac.ir

^۲ کارشناس ارشد اکوتوریسم، دانشگاه هرمزگان Fatemekarimpoor19@gmail.com

^۳ استادیار سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی و سنجش از دور ماهواره‌ای، گروه علوم جغرافیایی، دانشگاه

هرمزگان Bakhtyari@hormozgan.ac.ir

دورنمای نگرش فرهنگی بلوچ نسبت به زن

اسحاق میربلوچ‌زائی^۱، بخت‌بی‌بی دهواری^۲

چکیده

فرهنگ عامه بایگانی درخشان و آزموده نسل‌های اقوام است که دورنمای اندیشگی و نگرش آنها را در زمینه‌های مختلف می‌نمایاند، ضرب‌المثل‌های قوم بلوچ از عناصر برجسته و پرشمار فرهنگ عامه دیرپای این قوم هستند این عنصر فرهنگی به عنوان عصاره تجربیات نسل‌های مختلف، حامل نگرش‌ها، اندیشه‌ها، آرمان‌ها و ناکامی‌های این قوم است. نگرش تحلیل‌گرایانه به مثل‌ها به عنوان یکی از رویکردهای اساسی کاوش فرهنگی در مطالعات اقوام و مردم‌شناسی جایگاهی ارزشمند دارد. چگونگی نگرستن به زن و جایگاه او در اندیشه و تجربیات نسلی اقوام از موضوعات اساسی در بررسی و شناخت تحول و تکامل فکری آنهاست. بررسی این نکته که قوم بلوچ با عنایت به زیست فرهنگی خاص و غلبه گفتار و روایت در ادبیات و فرهنگ عامه این قوم بر نوشتار، زن را در فرهنگ خویش چگونه یافته و با چه نگرش‌هایی معرفی کرده نکته بسیار مهمی در شناخت رویکرد تربیتی، تکامل بنیان خانواده و اساس اندیشه این قوم خواهد بود. تأمل در عناصر مهم فرهنگ عامه قوم بلوچ از جمله مثل‌ها نشان می‌دهد که نگرش بلوچ به زن و جایگاه او در نظام اجتماعی در نوسانی شگفت‌انگیز از نگاه مادرانه و فرشته‌سان به زن تا اساس آفت، گرفتاری و پریشانی یافتن وی بازنمایی شده است که پژوهش حاضر بر بازشناسی چهره زن براساس ضرب‌المثل‌های گردآوری شده در منابع مکتوب و دسته‌بندی و تحلیل بخشی از این مثل‌ها استوار خواهد بود.

واژگان کلیدی: مردم‌شناسی، بلوچ، ضرب‌المثل، زن.

۱. استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ولایت، ایرانشهر i.mirbalouchzad@velavat.ac.ir

۲. دبیر جامعه‌شناسی، آموزش و پرورش ایرانشهر Kh.dehvare@yahoo.com

آداب و رسوم مردم سرحد بلوچستان در صد سال اخیر

ساجده میربلوچزهی، گل ناز کیهازهی^۲

چکیده

آداب و رسوم هر منطقه نشانگر تاریخ و هویت آن منطقه است. منطقه سرحد بلوچستان یکی از مناطق کمتر شناخته شده ایران می باشد. بلوچستان استانی مرتفع که به قسمت شمال آن سرحد و به قسمت جنوب آن مکران می گویند. سرحد سرزمینی پهناور با مردمانی مهمان نواز، شجاع و سخت کوش است که با کمترین امکانات زندگی خود را سپری می کنند. زبان مردمان این منطقه به صورت پهلوی میانه و دارای قبایل زیادی است که هر کدام آداب و رسوم متفاوت به خود را از نسلی به نسلی حفظ کردند. هنر دست زنان این منطقه این روزها به کشورهای زیادی از جمله مکزیک رسیده است. صنایع دستی زیبا از هنر بانوان فرهیخته این منطقه می باشد. کمبود منابع مکتوب در عرصه شناخت تاریخ سرحد از مشکلات این تحقیق است. از آنجا که آداب و رسوم منطقه در گذر زمان کمتر دچار تغییر شده، یکی از بهترین گزینه هایی است که با استفاده از آن بتوان گذشته و آداب رسوم مردم این منطقه را مورد بررسی قرار داد. این مساله که با همراهی تاریخ و علوم اجتماعی می توان آن را پاسخ داد، زوایای گوناگون زندگی مردم را در حال و گذشته مشخص می کند. این تحقیق با استفاده از منابع کتابخانه ای مصاحبه و تحقیق میدانی انجام گرفته است.

واژگان کلیدی: سرحد، بلوچستان، آداب و رسوم، صنایع دستی.

^۱ دانشجوی کارشناسی رشته تاریخ دانشگاه ولایت sajdehmirmalouchzhi@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد کرمان، مدرس دانشگاه آزاد پردیس ایرانداگان

آداب و رسوم مردم بلوچستان در ایام نوروز

حنیفه نارویی پور^۱

چکیده

برگزاری مراسم جشن نوروز از قدیمی‌ترین و بزرگترین جشن‌های ایرانیان در طول تاریخ بوده است. قدمت برگزاری این جشن به دورترین دوران‌های تاریخی و حتی ممکن است فرا تاریخی ایرانیان برگردد. کیفیت برگزاری مراسم نوروز در طول تاریخ تغییر و تحولاتی داشته است. مراسم جشن نوروز از طرفی در خرده فرهنگ‌های ایرانی نیز با کیفیت‌های متنوع و مختلفی برگزار می‌شد و تداوم داشته است. یکی از این خرده فرهنگ‌های مهم ایرانی آداب و رسوم مردم بلوچستان است. از این رو، این سوال پیش می‌آید که آداب و رسوم مردم بلوچستان در ایام نوروز چگونه بوده است؟. فرضیه این تحقیق این است که مردم بلوچستان هم مانند سایر اقوام ایرانی آداب و رسوم خاصی را در ایام نوروز دارند که به آن بهارگاه گفته می‌شود. هدف از این نوشتار تبیین آداب و رسوم مردم بلوچستان در ایام نوروز است. این مقاله با روش توصیفی با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و تاریخ شفاهی انجام شده است.

واژگان کلیدی: بلوچستان، نوروز، آداب و رسوم، بهارگاه، فرهنگ.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه ولایت ایرانشهر henifenaroi@gmail.com

چکیده مقالات دومین همایش ملی مکران‌شناسی با تأکید بر مردم‌شناسی و فرهنگ بلوچ‌ها ۱۴۷

اقدامات بریتانیا در سواحل مکران

اکرم ناصری^۱، راضیه سیروسی^۲

چکیده

ایالت مکران به سبب مجاورت با مرزهای شبه قاره هند و دریای عمان از طرف دیگر از جنبه‌های مختلف سیاسی نظامی و اقتصادی در تاریخ دوره اسلامی اهمیت داشت. در قرن نوزدهم، با توجه به اهمیت هند و هرات در سیاست‌های راهبردی بریتانیا، مقامات بریتانیایی مأموریت‌هایی را برای شناسایی مناطق هم‌جوار هند و هرات تدارک دیدند. به همین سبب، نام مکران و بلوچستان در گزارش‌های محرمانه کنسول‌ها و مقامات بریتانیایی درج شده و مداخلات گوناگونی در این منطقه داشتند. در مقاله حاضر در پی پاسخ‌گویی بدین سؤال هستیم که انگلیسی‌ها چه مداخلاتی در سواحل مکران داشتند؟ در پاسخ می‌توان گفت که انگلیس برای جلوگیری از نفوذ رقبای خویش و نزدیکی آنها به هند همچنین برای گسترش نفوذ خود اقدامات متعددی نظیر پروژه‌های راه‌سازی، استقرار نیروهای نظامی، ساماندهی یک سرویس جاسوسی و رصد اخبار و رویدادهای مکران از طریق کنسول‌ها و دیپلمات‌های خویش و فعالیت‌هایی از این دست انجام داد.

واژگان کلیدی: مکران، بلوچستان، بریتانیا، هندوستان.

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه فرهنگیان akram_naseri@yahoo.com

^۲ استادیار گروه معارف دانشگاه فرهنگیان sirousirazi@yahoo.com

رویکرد بریتانیا به خطوط تلگراف سیستان و بلوچستان

اکرم ناصری^۱، راضیه سیروسی^۲

چکیده

ایجاد خطوط تلگرافی در ایران که پیشینه آن به دوره قاجار برمی‌گردد، بیشتر بر سیاست‌های استعماری و منافع دول بیگانه استوار بوده است. در میان قراردادهای متعددی که جهت کشیدن این خطوط بسته شد، قراردادهایی مربوط به خطوط تلگراف سیستان و بلوچستان است. در بررسی سیاست‌های استعماری بریتانیا در شرق و مطالعات گزارش‌های مأموران بریتانیایی و اسناد و آرشیوهای دولتی، همواره زیرساخت‌های ارتباطی اعم از راه و بویژه خطوط تلگراف از منظر صاحب منصبان انگلیسی اهمیت ویژه‌ای داشته است. این اهمیت به گونه‌ای است که بخش عمده‌ای از مأموریت‌های مأموران بیگانه به انعقاد قرارداد برای کشیدن این خطوط مربوط می‌شود. مطالعه گزارش‌های مأموران نیز نشان می‌دهد که از زمان کشیدن خطوط تلگراف، یکی از راه‌های مبادله اطلاعات و اخبار میان لندن و مناطق نفوذ بریتانیا در شرق، تلگراف‌هایی بوده که میان آنها مبادله شده است. در مقاله حاضر ضمن اشاره به پیشینه‌های انعقاد قراردادهای مربوط به کشیدن خطوط تلگرافی، دلایل و انگیزه‌های بریتانیا در سیستان و بلوچستان مورد بررسی قرار می‌گیرد. پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سؤال است که دلیل است که علل رویکرد بریتانیا به کشیدن خطوط تلگراف در سیستان و بلوچستان چه بوده است؟ در پاسخ بدین سؤال می‌توان گفت که کنترل شورش‌های مستعمرات و انجام عملیات بانکی در مناطق نفوذ، همچنین آگاهی از فعالیت‌های رقبای سیاسی از جمله علل اهمیت خطوط تلگرافی سیستان و بلوچستان است.

واژگان کلیدی: تلگراف، بریتانیا، سیستان و بلوچستان.

^۱ استادیار گروه تاریخ دانشگاه فرهنگیان akram_naseri@yahoo.com

^۲ استادیار گروه معارف دانشگاه فرهنگیان sirousirazi@yahoo.com

بررسی رابطه باورهای خطر ساز با خشونت های منجر به قتل

رضا نظری^۱

چکیده

گسترش رفتارهای خشونت آمیز و پرخاشگری در جامعه به ویژه در سالیان اخیر یکی از مهمترین آسیب‌های اجتماعی به شمار می رود، خشونت و پرخاشگری به اندازه ای شایع است که مردم در زندگی روزمره به نحوی آنرا پذیرفته اند. منطقه مکران دارای شرایط ویژه است با توجه به نبودن فرصت های شغلی و درآمد زایی، حاشیه نشینی، بالا بودن نرخ بیسوادی و بافت فرهنگی جامعه، زمینه بروز آسیب های اجتماعی و جرم بالاست. ایرانشهر به عنوان مرکز مکران دارای بافتی طایفه ای و عشیره ای است که مستعد خشونت های منجر به قتل است. هدف از انجام تحقیق حاضر بررسی باورهای خطر ساز در خشونت های منجر به قتل در شهرستان ایرانشهر بود. برای انجام تحقیق حاضر ۴۰ نفر از مردان شهرستان ایرانشهر که به دلیل ارتکاب به قتل در زندان به سر می بردند، بصورت در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس پرسشنامه باورهای خطر ساز بین آنها توزیع و جمع آوری شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش مدل سازی معادلات ساختاری و الگوریتم حداقل مربعات جزئی و نرم افزار smart PLS در سطح معنی داری ۰/۰۵ استفاده شد. نتایج تحلیل ها نشان داد باورهای خطر ساز بر خشونت تاثیر مثبت معنی دار دارند یعنی با افزایش نمره باورهای خطر ساز احتمال رفتارهای خشونت آمیز منجر به قتل بیشتر می شود و همچنین می توان خشونت را از روی متغیر باورهای خطر ساز تبیین نمود.

واژه‌های کلیدی: باورهای خطر ساز، خشونت منجر به قتل، زندانیان، ایرانشهر.

بررسی نشانه‌شناسانه روستای سوران و سب بر اساس نگاه ساختارگرایان و نشانه‌شناسی فرهنگی با مطالعه موردی قلعه سب

بتول نعمتی کچایی^۱

چکیده

نشانه‌شناسی از دانش‌های نوینی است که اخیراً به حیطه پژوهش‌ها وارد گردیده است. مجموعه‌ای از عوامل در قالب عوامل ثابت و متغیر، هویت معماری هر دوره را شکل می‌دهند. شهرسازان ساختارگرا، شهر را به دو بخش اصلی و غیر اصلی یا عناصر دیرپا و عناصری با عمر کوتاه تقسیم نموده و آنگاه ساختار شهر را بر بخش دیرپای آن منطبق می‌دانند. بر این اساس، ساختار شهر، بخش اصلی و شامل اجزای شاخص و تغییرناپذیر شکل شهر است که کلیات آن را نشان داده و استخوان‌بندی آن را مشخص می‌کند در این بین نشانه‌شناسی فرهنگی به عنوان ابزاری در خوانش دلالت‌های تصریحی و تلویحی موجود در پدیده‌ها به مثابه نظامی از نشانه‌های فرهنگی، درصدد رمزگشایی و شناخت مفاهیم به شناخت نشانگان فرهنگی کمک میکند. این نوشتار، با بررسی سیر محتوایی رویکردهای ساختارگرایانانه و نگاه فرهنگی به شهر سب و سوران را به عنوان متن و بنای معماری قلعه سب را هم چون نقطه اتکای متن در نظر گرفته و با نگاه حاکم بر متن نوشتاری و گفتاری به همان ساختارها در بنای معماری این مجموعه رسیده است و از دیدگاه ساختارگرایانه و نشانه‌های فرهنگی امکان خوانش جدیدی از این شهر-روستا و قلعه‌ی معروف سب میسر گردیده است.

واژگان کلیدی: نشانه‌شناسی، ساختارگرایی، سب و سوران، نشانه‌شناسی فرهنگی، معماری قلعه سب

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه هنر دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران
b.nemati88@gmail.com

پژوهشی در هنر سوزن‌دوزی بلوچستان و نقش هنرمندان بومی در تکامل آن
امیر رضا واثق عباسی^۱، میثم علیی^۲

چکیده

صنایع دستی هر منطقه از ایران علاوه بر جذابیت‌های بصری که برای هر بیننده‌ای در پی دارد، معرف استعدادهای طبیعی، ذوق سرشار، حس زیبایی دوستی، میل به کمال و دستان توانمند هنرمندان جای جای ایران عزیز است. اهمیت این هنر زمانی بیشتر به چشم می‌آید که بدانیم نفوذ فرهنگ‌های بیگانه جوانان ایرانی را به نوعی دارای تضادهای فرهنگی نموده و دید آنها را نسبت به میراث فرهنگی کشور کور کرده است. پرداختن پژوهشگران ایران دوست به چنین مقوله‌هایی خالی از لطف نبوده و می‌تواند پی ریز علاقه و افتخار هر فرد وطن دوستی به فرهنگ ایرانی باشد. هنر سوزن‌دوزی بلوچستان حاصل ذوق و سلیقه و چشمان دقیق و تیزبین هنرمندان بلوچ بوده و ریشه در تاریخ این سرزمین دارد. این هنر نسل به نسل توسط هنرمندان حفظ و منتقل شده و امروز علاوه بر اینکه به عنوان منبع درآمدی برای برخی از خانواده‌ها عمل می‌کند، زمینه افتخار دوستاران فرهنگ و هنر ایرانی را نیز در پی دارد. به همین دلیل می‌توان هدف نگارندگان را از تنظیم سطور حاضر چنین توصیف کرد که با معرفی بهتر و بیشتر هنرهای بومی منطقه بلوچستان و بررسی دیدگاه‌های هنرمند بلوچ، گامی هرچند کوچک در انجام رسالتی که بر عهده خود می‌دانند، برداشته و زمینه را بر انجام پژوهش‌هایی اینچنینی نه تنها در بلوچستان، که در سایر نقاط ایران فراهم کنند. روش انجام تحقیق در متن حاضر بر مطالعات اسنادی و مشاهدات نگارندگان در میان عشایر و طوایف بلوچستان که سرچشمه اصلی هنر مذکور است، استوار می‌باشد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، صنایع دستی، سوزن‌دوزی، هنر بومی

^۱ استادیار گروه باستان‌شناسی، مجتمع آموزش عالی گناباد
Reza.vasegh01@gmail.com

^۲ استادیار گروه باستان‌شناسی، مجتمع آموزش عالی گناباد
Meisamaliei@gmail.com

رقابت دولت‌های اروپایی برای تسلط بر بلوچستان

رضا وائق عباسی^۱

چکیده

بلوچستان از دوره صفویه به خصوص از دوره حکمرانی شاه عباس اول تحت نظارت والی کرمان قرار گرفت. پهنه وسیع بلوچستان از یک سو با توجه به نظارت نسبی حکومت و طغیان و شورش طوایف بلوچ از سوی دیگر به کانونی بحران آفرین در جنوب شرق ایران تبدیل گردید. این روند تا دوره قاجار ادامه پیدا کرد تا اینکه ناصرالدین شاه برای تمرکز هرچه بیشتر دولت در این منطقه دست به اقداماتی زد اما حکومت انگلستان که در این زمان منافع کامل شبه قاره را در دست داشت برای دفع خطر احتمالی از سوی دیگر دولت‌های استعمارگر به‌ویژه روسیه با دولت ایران درباره بلوچستان مذاکراتی را انجام داد. اگرچه این اقدامات در ظاهر برای بهبود وضعیت این منطقه بود اما در حقیقت جهت حفظ منافع انگلستان صورت می‌گرفت. این مقاله بر آن است تا به شیوه توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر منابع کتابخانه‌ای به بررسی اقدامات دول اروپایی برای تسلط بر بلوچستان به عنوان یکی از دروازه‌های مهم حفظ یا نفوذ به هند بپردازد.

واژگان کلیدی: بلوچستان، قاجار، انگلستان، استعمار، هند.

^۱ عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت، R.VACEGH@gmail.co .

جایگاه مکران در چشم انداز برنامه های توسعه ششم و هفتم پس از انقلاب رضا وثاق عباسی، حمید شمس الدین، زینب پات، رویا جمالی نسب^۴

چکیده

سواحل مکران با دارا بودن جذابیت های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی از مناطق بسیار بکر و قابلیت سرمایه گذاری بالا است که رهبر انقلاب از آن به عنوان گنج پنهان اقتصاد کشور نام برده اند و در دهه های اخیر سبب توجه حاکمیت جمهوری اسلامی به توسعه منطقه برای نقش آفرینی محلی و منطقه ای شده است به عبارت دیگر وقوع تحولات اخیر در منطقه و اهمیت ظرفیت سواحل مکران در شکل گیری و اتصال کریدور جنوب - شمال، توسعه مکران به صورت جدی در چشم انداز برنامه های ششم به بعد توسعه پس از انقلاب مدنظر قرار گرفته است. از این رو در پژوهش حاضر با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی و مبتنی بر منابع کتابخانه ای و مطالعات میدانی، به دنبال ترسیم این جایگاه در برنامه های توسعه بوده و لذا سوال اصلی چنین می باشد که سواحل مکران در چشم انداز انقلاب اسلامی از چه جایگاهی برخوردار است؟ در پاسخ به سوال اصلی و در قالب فرضیه می توان چنین اشاره نمود که به دلیل اهمیت سواحل در اقتصاد جنوب شرق و منافع ملی، مکران در برنامه های اخیر توسعه پس از انقلاب جایگاه بسیار مهمی دارد و همچنین یافته های پژوهش موید این است که توسعه سواحل مکران در قالب برنامه های توسعه و در سه سطح کوتاه، میان و بلند مدت، می تواند در تامین امنیت جنوب شرق کشور و اتصال کریدور اقتصادی دریا محور جنوب - شمال مثمر واقع شود.

واژگان کلیدی: برنامه های توسعه، ایران، سواحل مکران.

۱. عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت، R.VACEGH@gmail.co

۲. عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه ولایت و دانشجوی دکتری ایران شناسی دانشگاه تهران، hamidshamshv@gmail.com

۳. کارشناس ارشد و دبیر آموزش و پرورش شهرستان ایرانشهر، Zpats98@gmail.com

۴. پژوهشگر تاریخ

بررسی عوامل مؤثر بر جذب گردشگری در سواحل مکران

صادق هادی پناه^۱، زهر پرسی^۲، ماریا الهیاری^۳، زهره اربابی^۴

چکیده

امروزه صنعت گردشگری از پرسودترین صنایع دنیا و از روش‌های توسعه اجتماعی اقتصادی و افزایش رفاه تلقی می‌شود ایران با دارا بودن جاذبه‌های غنی تاریخی و جغرافیایی کشوری مستعد برای جذب گردشگران خارجی می‌باشد یکی از مناطق هدف گردشگری در ایران سواحل توریستی مکران در جنوب شرق ایران و جنوب غربی پاکستان است که در طول خط ساحلی دریای عمان قرار گرفته است سواحل مکران تنها بندر اقیانوسی ایران است که با داشتن آثار تاریخی باستانی در کنار فرهنگ غنی و آداب و رسوم و دریا چشم اندازه‌های طبیعی نظیر سواحل صخره‌ای مرجانی ماسه‌ای موقعیت ویژه‌ای را برای توسعه گردشگری دریایی در استان سیستان و بلوچستان ایجاد کرده است مقاله حاضر بر آن است تا با تکیه بر روش توصیفی تحلیلی ضمن معرفی جاذبه‌های گردشگری در سواحل مکران به نقش عوامل مؤثر در جذب گردشگری بپردازد.

واژگان کلیدی: مکران، سیستان و بلوچستان، جاذبه دیدنی، فرهنگی، گردشگری.

^۱ کارشناس ارشد تاریخ تشیع sadeghhadipanh70@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند salmahajipoor@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان

بیرجند maryaallahyari1382@gmail.com

^۴ دانشجوی کارشناسی آموزش تاریخ دانشگاه فرهنگیان بیرجند

بررسی آلودگی هوا ناشی از حمل و نقل های دریایی و راهکارهای کاهش آن

کاوه یزدی^۱، احسان باسامی^۲، محمد درخشانی^۳، رضا زیرک^۴

چکیده

انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از صنایع ثابت و متحرک به طور قابل توجهی منجر به آلودگی محیط زیست یعنی هوا، خشکی‌ها و دریاها شده است. آلودگی ناشی از حمل و نقل دریایی و کشتی‌ها می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای بر اکوسیستم‌های دریایی و سواحل از جمله ذخایر ماهی، صخره‌های مرجانی و دیگر موجودات دریایی داشته باشد. علاوه بر این، استفاده از سوخت‌های سنگین در صنعت کشتیرانی به طور قابل توجهی موجب آلودگی هوا و آب دریاها شده است که به سلامت انسان و حتی تجهیزات نیز آسیب می‌رساند. از طرف دیگر اکسیدهای نیتروژن (NO_x) یکی از آلاینده‌های اصلی است که توسط کشتی‌ها در حین حمل و نقل تولید می‌شود. صنعت حمل و نقل یکی از موارد ایجادکننده آلودگی هوا در سطح جهان است و سهم بالایی از کل انتشار آلاینده‌ها در جهان را به خود اختصاص داده است. هدف از این مقاله بررسی راه‌های کاهش آلودگی کشتی و به‌ویژه انتشار NO_x است. بر مبنای یافته‌های پژوهش می‌توان گفت استفاده از سوخت‌های پاک، رعایت قوانین بین‌المللی و استفاده از سیستم‌های کاتالیستی سه راهکار عمده‌ای است که می‌تواند برای کاهش آلودگی کشتی‌ها بکار گرفته شود و در نهایت انتشار NO_x را کاهش داده و کیفیت هوا و آب در اقیانوس‌ها را بهبود بخشد.

واژگان کلیدی: حمل و نقل دریایی، محیط زیست، کاهش آلاینده‌ها، اکسیدهای نیتروژن (NO_x)، گرمایش جهانی.

^۱ سازمان تحقیقات و جهاد خودکفایی نداجا kavayazdi61@gmail.com

^۲ مرکز طراحی و برنامه ریزی ساخت شناوری نداجا ehsan.bassami@gmail.com

^۳ دانشجوی دانشگاه تربیت مدرس رشته مهندسی متالوژی و مواد m.dera@chmail.ir

^۴ سازمان تحقیقات و جهاد خودکفایی نداجا rezazirak2@yahoo.com